

JUBILEJNÍ VYDÁNÍ K VÝROČÍ NAROZENÍ A. LUSTIGA
100

ARMOŠT LUSTIG

Dívka s jizvou

Městská knihovna v Praze

PRAHA
MĚSTO
LITERATURY

e-kniha • Praha • 2026

Bez pravdy bych byl strašně chudý,
zatímco s pravdou můžu být jinak chudý,
ale zároveň ohromně bohatý.

Arnošt **Ex Libris**
Lustig
1926 – 2026

Dívka s jizvou

Arnošt Lustig

Znění tohoto textu vychází z díla [Dívka s jizvou](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Mladá fronta v Praze v roce 2010.

§

Text díla (Arnošt Lustig: Dívka s jizvou), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte původ-Nevyužívejte komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](#).

Verze 1.0 z 3. 4. 2026.

OBSAH

1.....	9
2	21
3	37
4	49
5	65
6	74
7.....	96
8	100
9	107
Ediční poznámka	110

Trojice přání Arnošta Lustiga

„Píšu povídky, v kterých hledám záhadu života, to nádherný přízemní, co člověka povznáší nad hvězdy, co ho sráží do pekel. Čím je člověk tím nejúžasnějším, co se ve vesmíru objevilo. Čím je dobrý, čím je horší...“

(Dobrý den, pane Lustig. Myšlenky o životě, 1999)

Mám radost, že ke 100. výročí narození spisovatele Arnošta Lustiga vzniká jubilejní elektronická edice jeho vybraných spisů ve zpracování týmu Městské knihovny v Praze v rámci projektu Praha město literatury.

Pro Arnošta Lustiga byla literatura „citovou pamětí člověka... vzrušujícím amalgámem v tom dobrodružství, kterému říkáme život“. A zároveň zastával názor, že „psaní je přitom zápas člověka s pamětí i zápas o krásu a ušlechtilost; zkušenost jednoho, která obohatí mnohé; příslib i varování, že co se stalo, by se mohlo stát znovu“.¹

Své dílo věnoval „obětem židovské tragédie – šoa. A všem, kteří dovedou říct NE totalitním režimům. Těm, co dovedou rozlišovat mezi dobrem a zlem. Těm, co se dokáží rozhodnout. Pro koho slovo demokracie představuje nápravu chyb, životní styl“.²

1 Arnošt Lustig, *Dobrý den, pane Lustig. Myšlenky o životě*, 1999

2 *Ibid.*

V posledních letech přede mnou Arnošt Lustig, můj otec, odhalil svá tři přání. Zaprvé chtěl vdechnout duši těm, kteří se nenarodili pod šťastnou hvězdou. Zadruhé toužil, aby jeho příběhy byly krásné jako píseň. A zatřetí si přál, aby byl čten i za padesát let. Jsem přesvědčená, že Arnošt Lustig se bude číst, dokud literatura bude literaturou.

Eva Lustigová
spoluzakladatelka Nadačního fondu Arnošta Lustiga
7. 5. 2025

Markétce

1

Do třídy se vlévalo dusno. Dívka s malou hrudí hlasitě vzdychla. Bylo to dobře slyšet, protože nikdo nemluvil. Seděla blízko učitelčina stolu, na stupínku v třetí lavici u okna, odkud viděla vrcholky magnolií na protějším domě správce a azurovou modř nebe. Její povzdech proklouzl vedrem. Měla drobnou tvář, tenký krk a útlé tělo s malými prsy. Zdálo se, že ticho ji zaskočilo. Vedro jí připadalo jako záchvěv neviditelného zemětřesení, které trhá zemi na kusy. Hromadilo se to v ní od rána jako tlak – ticho a vedro – který vyvrže bez nejmenšího varování.

V dlani, kterou svírala nepřítomně a skoro zmrtvěle, muchlala obroubený béžový hadřík, z něhož si udělala kapesník, ze staré záclony v hodině šití. Na čele měla dlouhou jizvu.

„Jenny Thelén,“ napomenula ji učitelka.

„Zde,“ zašeptala dívka s jizvou.

„Vaše chování.“

Dívka s jizvou neodpověděla, ačkoli v napomenutí učitelky byl zároveň i náznak prominutí. Dívka s jizvou přivřela znaveně své velké zelené oči, vložené jako ostře krojené lodičky do štěrbin pod čelem, zarostlým světle kaštanovými vlasy skoro až ke spánkům. Zkoušela neslyšet hluboký hlas učitelky, který se jí otíral o tváře, hrud' a tělo až k stehnům a klínu, jako by je drhl kartáčem.

Prála si vrátit se v duchu k tomu, kde byla prve, ještě před to, v čem zněly okované vojenské boty a hrdelní zpěv s pištci.

Nechala se hladit sluncem. Paprsky ji laskaly jako doteky prstů. Cítila, jak jí slunce ohřívá na prsou. Všechno jí prostupovalo tělem. Nebo to bylo její tělo, které pronikalo vším a všeho se dotýkalo?

Náhle myslela na peklo, oheň, žhavý střed země. Střed všech tajemství, která se snaží pochopit dívky a starci. Sílu, která přichází jako slabost, která je silnější než vůle, vichr, palčivost slunce. Co nelze zprostředkovat. Za čím musí každý člověk vykročit bez pomoci druhých, sám, aby se dostal jen o krůček za hradbu navršenou z obav a fantazie a touhy. Co v ní vyvolávalo vedro, které prostupovalo každý její pór, kůži, prsty i kosti. Co si poskytují jen muž a žena a žena a muž. Co zůstává upřeno tolika lidem, ačkoli jiní mají víc zkušeností, než unesou. Proč je každá myšlenka, slovo nebo pohyb prostoupena tělem? Je to jen její případ? Není nemocná? Není vyšinutá, ve srovnání s ostatními?

Vedle obrazu německých dějin – Fridricha Velikého a Freiherrn vom Stein – byl sluncem osvětlený citát Immanuela Kanta. Snažila se v duchu vrátit se k tomu, kde prodlávala, ještě když Elsie Mayerfeldová mluvila o rozdílu mezi hranicemi Německé říše a Velkoněmecké říše.

Po magnoliích plulo slunce. Správce měl nad kůlnou se zahradnickým nářadím nápis ještě z tělocvičné zahradní slavnosti na jaře:

*Wir wollen keine Christen sein
denn Christ war nur ein Judenschwein*

Když se dívala přimhouřenýma očima do slunce, připadalo jí jako zářivá zlatá gramofonová deska s valčíkem Johanna Strausse *Povídky z Vídeňského lesa*. Deska se otáčela tiše kolem svého oslnivého středu, roztékající střed slunce. Peklo. Musela rychle zavřít oči, aby neoslepla. Ale i se zavřenýma očima se jí zdálo světlo silnější, než když se dotkla pohledem slunce.

Vnímala teď šaty Elsie Mayerfeldové, blyštivé napjaté hedvábí, velké růžové keře a zelené listy. Učitelka se pohybovala v bocích.

Zálibně si prohlížela v odlesku oken své tělo, vysoké, pevné a pružné.

„Můžeme pokračovat, *meine Lieben*,“ řekla Elsie Mayerfeldová.

Elsie Mayerfeldová – známá jako Psí dáma – na okamžik přerušila svůj výklad, jak se rozšíří hranice Říše v příštích tisíci letech.

„V zápase o to, které země budou chudé na dalších deset století a které zbohatnou, musí dobyté a ochuzené země svádět vinu na sebe, ne na Němce,“ řekla. „Myslete na sebe. Na svůj osobní podíl na německých záležitostech než na to, kdo se obohacuje na utrpení druhých.“

Otevřenými okny sem vnikal zvuk okovaných bot narážejících na dlažbu – mnoho nohou, které přiduply pokaždé najednou, a pak sem doléhal unikající hlas černých píšťal a ozvěna pochodujících vojáků. Zpívali o zemi a krvi a vzdáleném *Vaterlandu* a co znamenají vojáci, když nadejdou nejtěžší chvíle. Jednotný chrapot mužských hrdel v soukenných límcích a tvrdě dodržovaný rytmus řad a bot se doplňovaly: *Hei-di, hei-do, hei-da*.

Elsii Mayerfeldové se chvělo chřípí; plavé vlasy si upravila do drdolu, propíchnutého a drženého velkým hřebenem z želvoviny. Měla světlou hladkou pleť; s vyhrnutými vlasy vypadala její kůže na krku bílá a nahý krk delší. Z dálky se hvizd pištců tříštil a bubínky splývaly s údery bot. Sem to doléhalo v měkké, příjemné ozvěně. Bylo už pátý den takové vedro. Dlažba vydechovala horko, vlnu za vlnou, a měnila město v pece. Omítka na domě správce se loupala, římsy vypadaly syrové a orlové a andělé na nich nazí. Elsie Mayerfeldová myslela na generála Rommela a na německé armády v Africe.

Tvrdé údery cvočků, vůně magnolií a něžná bariéra vedra, kterou proplouvaly zvuky a uspořádanost, naplňovaly smysl písně. Píšťaly, bubny a slova – dokud se jim dalo ještě rozumět – vzývaly

daleký *Vaterland*. Dálky, které znamenají – dozadu i dopředu – Německo.

Vojáci, pochod a zpěv se vzdalovali. Vtákal sem horký vzduch pražské německé čtvrti. Ulice se jmenovaly Berlínská, Drážďanská nebo Oranienburská a čtvrt měla přezdívku Malé Německo. Čím více času už uplynulo od obsazení Čech, tím více německých názvů přibývalo. Teď zůstávala v ulici Otty Bismarcka a v neohraňčeném prostoru nad střechami jen melodie. Elsie Mayerfeldová pohlédla na břidlicové střechy. Nacházela v nich představu krve, silných nohou, mužů, kteří jdou stále dál, dnem i nocí, vedrem i větrem, do všech koutů země. Byla to představa větrem ošlehaných a vedrem spečených tváří, s očima přimhouřenýma proti slunci, na pozadí pobořených měst a hořících vesnic.

Slunce se opíralo do oken. Hedvábím šatů Elsie Mayerfeldové prohlédaly obrysy prádla. Vysoká i bez vysokých podpatků, a ještě vyšší s nimi, bezděčně se usmívala. Oči se jí leskly. Někdy neměla prádlo a vypadala i v šatech nahá.

„Nic už nás nezastaví na cestě na východ, k obilí a naftě. Polsko a Rusko nám už nezatarasí přístup k tomu, co potřebujeme, jako minulých tisíc let.“ Psí dáma se usmála, jako by říkala, že bohatství světa – z východu i západu, severu i jihu – poteče do mateřské říše, jako řeky protékají korytem.

Elsie Mayerfeldová přivřela oči. Viděla se na vojenské přehlídce, hudba hřměla. Přála si vdechnout obraz bojujících vojáků, zasvěcených smrti, jako jsou zasvěceny jeptišky Bohu, do duší děvčat. Cítila se zodpovědná za dívky, které v ní vyvolávaly zapovězené tužby. Maličko žárlila na jejich mládí i nezralost, na to, co je teprve čeká.

V úsměvu Elsie Mayerfeldové bylo samo Německo: *Vaterland*, obklopený ostrovy a drsnými skalami v německém moři. Dostalo

se to nakonec vždycky k výsadám a otázce, aby se jich zmocnil, hrubě, jako se muž zmocňuje ženy, i za cenu vzácné německé krve. Němec nemůže žít jako žid, Polák nebo Rus. Němec nemůže žít mezi cizinci, ale nedopustí ani, aby cizinci žili mezi Němci.

A potom zůstávala ve vzduchu, spáleném sluncem, jen unikající ozvěna písně, z které si Elsie Mayerfeldová a děvčata ve třídě pamatovaly, že v dálkách německý voják ví, když přijde jeho čas. Taky vším, co říkala učitelka, prostupovalo tělo.

Elsie Mayerfeldová se obrátila ke třídě: „*Meine Lieben*,“ řekla, „mám pro vás překvapení.“

„Bude zkoušet,“ šeptalo děvče vedle dívky s jizvou.

Jitka Thelénová pohlédla k zemi. Parkety se lomily jako hákové kříže. Psí dáma jim vyložila hned první den, že kromě symbolu Velkoněmecké říše znamenají zalomené kříže také znak slunce. Pro nejstarší rodiny árijských národů znamená hákový kříž spojení muže a ženy.

Pokaždé, když je Psí dáma oslovila *meine Lieben*, přišlo to jako bodnutí vosy.

„Chce asi brzy zmizet,“ zašeptalo znovu děvče vedle Jitky Thelénové.

„Třetí lavice u okna!“ řekla okamžitě Psí dáma. „Nevyrušujte. Vezměte si laskavě sešity.“ Poklesla věčně hlasem. „Odpovíte mi písemně na tři otázky.“ Listovala ranním vydáním *Der Neue Tag* a hledala zatržené články. „Budu vás muset nechat na chvíli bez dozoru. Potřebuju o něco dříve odejít.“

„Odejde hned,“ řekla Julie.

„Proč myslíš?“ zeptala se tichounce dívka s jizvou.

„Dole na ni čeká.“

Dívka s jizvou zrudla. „Kdo?“

„Snad jí nezávidíš?“

„Třetí lavice si nejspíš loudí o trest,“ řekla učitelka. „Nejsem tu na to, abych vás krotila. Mé poslání je jiné. Napomínám vás potřetí a naposled.“

V Jitce Thelénové zůstával stále stejný útržek představ, které ji vracely k úterý, než učitelka přestala vykládat, vyrušena pochodem a zpěvem vojáků. Teď k tomu přibylo, že někdo na Psí dámu čeká. Mohla se domyslet kdo. Jako prve myslela na slunce a peklo a na stín jako úlevu, myslela teď na vítězství. Porážku cítila jako síť z ohně. Neviděla v nich větší rozdíl než mezi motýlem a molem. Mezi vázkou a můrou. Přestala opět vnímat třídu, ale její rty vyšeptaly tiché „promiňte, já jsem se zapomněla“, jak si vysoká učitelka přála, aby se omlouvaly.

Zapředla se do svých myšlenek, do své nevysvětlitelné tělesnosti, s čím si neuměla poradit. Bude to někdy umět? Může se dívka ještě nezralá obejít bez mužů, odkázaná jen na své trápení? Zůstane sama? Pocítila ještě jiné horko v hrudi než z vedra a slunce. Připadala si jako strom. Šířilo se to do okolí plic, rozbušilo se jí srdce. Cítila v hrudi něco neznámého a nepochopitelného, život i smrt.

Jitka Thelénová už nevnímala otlučenou lavici, velkou mapu Říše ani hedvábné šaty Psí dámy a magnolie na protějším domě správce. Neslyšela už ani v duchu učitelčin hlas, plný podráždění. Zbyly tu ze všeho jen droboučké kuličky prachu a slunce a tichá hra světelných proudů. Paprsky vrhaly dlouhý a tenký zlatý stín. Dívka s jizvou sklouzla po všem přivřeným pohledem, jako by usínala. Všechno, co ji obklopovalo, bylo skutečné, a současně si neuvědomovala nic, jen světlo, vedro, které ji zbavovalo vnímání, a to, nač se učila zapomenout v Pražském ústavu pro rasově čisté dívky z neněmeckých území, že někde v minulosti roku 1942 měla rodiče, ale už ne to, za co je popravili.

Něco plulo v jejím podvědomí, jako se převaluje bahno na dně řeky nebo moře, co zahrnulo vlhký den 15. března se sněhem a motocykly BMW, na kterých seděli němečtí vojáci v zelených soukenných blůžkách pod nepromokavými plášti jako oblečené žáby.

Tatínek měl na nose poniklované brýle, které si právě přinesl z nemocenské pokladny. (Jako dělník ve vodárně měl jednou ročně nárok na prohlídku očí a nové brýle.) Nechtěl se ani dívat z okna a sundal si je. Vyslovil podivení, že si okupující vojáci ještě nezpívají. Pak se odvrátil od okna. Vojáci začali zpívat: o německých dálkách a zemi a krvi – píšaly a bubínky – *Hei-di, hei-do, la la*. Tanky rozryly vozovku. Tatínek si ji potom bral častěji na klín a vzpomínal na časy, kdy sloužil jako voják u Piavy na severní italské frontě v první světové válce a kde se naučil hrát na mandolínu písně z Terstu a *O Maria*.

Na čele a nad horním rtem dívky s jizvou seděly krupičky potu. Bylo jí vedro a unavilo ji to. V noci nespala dobře. Nevyspala se už od úterka. Ráno mluvila Psí dáma o tom, co spojuje děti s rodiči a co je rozděluje. O řeckém spisovateli, který vylíčil syna, který bil otce, když se nepohodli; jeho otec ho, své dítě, bil stejně. Proč ne? Zákon nebít rodiče vyhlásil člověk; proč by ho zase neměl změnit? Paprsky slunce na ni pražily neúměrně. Horké, spalující a vyčerpávající přívaly. Zdánlivá beztížnost vedra. Touha rozpojit budoucnost a minulost, neznámá a nejasná území, aby se nepropojovalo, co bylo, s tím, co přijde; co se s člověkem děje proto, že něco udělal, nebo se neděje, protože to neudělal. Něco, čemu by se dalo zabránit už dopředu. Ne, co nejde spasit ničím, ani kdyby uplynulo tisíc roků. Výsledek představ, nesdílené obvinění, jazyk, kterým se nikdo s nikým nedomluví. Nejen, co kdy udělala, ale co kvůli tomu cítí. Co neudělala a co kvůli tomu cítí a vnímá. Fantazie, za kterou ji už nikdo nepotrestá. Neviditelný stud. Neviditelné

puzení. Neviditelná vina. To, co si přála potlačit sama v sobě, ne proto, že je k tomu nabádala Psí dáma, stejně jako ostatní učitelé. Všechno, co se stalo, aby to proměnila silou vůle, rozbitím vzpomínek nebo znásilněním paměti v něco, co se nikdy neudálo. Aby to přijala, pominula silou nové lhostejnosti, jako se horko podobá rajskému plynu. Cítila, jak to rozpouští vedro i s tím, co si o tom spřádala. Čemu rozuměla i čemu nerozuměla.

„Vím, kdo na ni čeká,“ šeptala Julie. „Je to on. Ručím ti za to. Domluvili si to na sobotu.“

Pak zašeptala: „Tělo. Těla. Už žádná fantazie.“

„Je strašné vedro,“ zašeptala dívka s jizvou. Připouštěla, že je to možné. S Psí dámou bylo všechno jen tělo, těla. Snad nejen s Psí dámou. To jediné, co by Psí dáma nedokázala jen slovy. Dívce s jizvou už se nezdálo, že vidí v paprscích slunce matku a otce jako prve. A přece obsáhlo vedro i teď matku a otce, ty jediné, které nerozpučelo. Jejich psa, kterého Němci odvedli.

Nechala ruce spočinout v klíně. Cítila, jak se zpotila. Nechala klesnout hlavu. Slunce jí ozářilo stékající pot na čele. Chtělo se jí najednou vstát a jít se podívat k oknu, kdo na učitelku čeká.

Cítila, jak se stydí. A zároveň měla žízeň, kterou už nikdy nedokáže zahnat. Tělo jí na okamžik připadlo jako prázdný džbán. Bude se muset obejít bez toho, čeho nemá Psí dáma ani nejmenší nedostatek?

Otevřeným oknem sem vpadla vůně květin. Květiny nehynou vedrem? Vůně byla svěží i suchá a přivolala v ní vzrušení, které cítila v úterý. Ozvěna dráždivosti spojená s úterým. Riziko, které by podstoupila každá dívka v Pražském ústavu pro rasově čisté dívky z neněmeckých území, kdyby to bylo jako sázka ve hře, v které se pouze neprohrává. Ozvěna staré hříčky, co bylo dřív, vajíčko, nebo slepice, anebo na čem začíná nebo vrcholí tajemství dvojedinosti.

Vysílá dívka do boje duši, nebo tělo, dřív jedno než druhé? Bylo to v úterý. Dávno? Ne tak daleko. Znovu se k ní vrátil jediný dotek ruky námořního poddůstojníka, který přišel navštívit Elsii Mayerfeldovou, možná jen náhodný dotek, blýsknutí velké dlaně po malých prsech. Asi hned zrudla, jako by hořela. Cítila, jak se jí hrnula krev do hlavy. Potom slyšela hlas námořníka, že na ni může v sobotu po vyučování čekat. Neměl asi tušení o trestech, které obsahoval kázeňský řád. V jeho dechu pocítovala nahořklou i nasládlou tabákovou vůni. Jak si to představoval, i kdyby nebyly největší tresty i za nejmenší provinění? „Co mi na to odpovíš, ovečko? Lepší něco než nic, ne?“ zeptal se poddůstojník. Byla ráda, že odešel. Rozložilo se to od úterý na tisíce ozvěn a každá z nich na miliardy dalších, malých i hlasitých ozvěn, které se ztrácejí a zůstávají, jako hvězdy v noci na nebi, hvězdný prach. Vnímala, co nemůže nikdy doznít, když se člověk narodí jako děvče. Tlouklo jí srdce, jako by běžela. Ale když byl pryč, přála si něco jiného. Hlas, slova, obsah, muž, jeho ruce, její hrud', ohromení a stud, úžas a pocit provinění a mizející hranice mezi studem a otázkami, které nemají kde skončit. Dopustila se něčeho zlého, nějaké špatnosti? Vnímala jiný druh strachu, než znala zatím. Všechno, co skrývala. Nevěděla, jak se chránit. Provalilo se to do ní jako protržená hráz, za kterou předtím nebyla voda. Nazítří, ve středu, je nechala Psí dáma nastoupit v tělocvičných úborech. Díval se na ně z pokoje Psí dámy. Udělala to kvůli němu?

„Dělá to tak vždycky,“ zašeptala Julie.

„Vy dvě tam,“ řekla zase učitelka. Složila *Der Neue Tag*, kde byl velký článek o českém kmeni, který myslí víc na svou společenskou a živočišnou úroveň než na národní cíle, a co spojuje to opravdu české a německé už tisíciletí, nikdy neoceněno Čechy,

a dlouhá odborná stať o psech. Měla přehled, co se ve třídě dělo. Padla ostrým pohledem na třetí lavici.

Zraky Jitky Thelénové a oči Elsie Mayerfeldové se střetly. Učitelka vycítila tichoučkou vzpouru. Dívka s jizvou vydržela pohled učitelky, než se její pohled zlomil a uhnula očima k oknu, pak na podlahu. Učitelka zkoumala znovu její tvář, oči, malé čelo, dlouhou zrudlou jizvu jako narychlo sešitý šev, slovansky široké lícní kosti, sbíhající se do špice brady, skoro dětský trojúhelník tváře, připomínající běloučké jehně.

Na okamžik jizva zbělala. Učitelku napadlo, že napětí v dívce není jen nevinné. Učitelčino chřípí se zachvělo, jako se chvěje chřípí lvice. Dívka s jizvou pochopila, že nemůže udělat nic bez dovolení, ani vstát a jít k oknu. Nebo myslet, nač myslela.

Všechno se k ní vracelo vedrem a pohledem učitelky. Co říkal a dělal tatínek, když Němci okupovali Prahu. Tupý pocit, jako když člověk omdlívá. Prolhanost, která oslabí člověka tísní. Cítila, čím je dokáže učitelka ponižovat a urážet, rozdírat staré rány, o kterých tvrdí, že se zacelí nebo zmizí zapomněním. Proč šel z Psí dámy strach a chlad, i když se rozohnila. Neslyšná ozvěna slov o hranicích veliké říše. *Altes Reich* a *Neues Reich*. Za úsměvem Psí dámy, který teď zmizel, cítila pohrdání dospělé ženy. Zhnusenost, kterou se učitelka netajila, aby si domyslely samy proč. Snažila se vyhnout pohledu učitelky, ale přesto se cítila obnažena, jako když je měřil a vážil doktor nebo když jim brali krev na zkoušku. Posměch i vážnost učitelky se opíraly o sílu, kterou už se ani nenamáhalo pojmenovat.

„Soustředte se,“ prohodila vysoká žena káravě. „Vyžaduji klid, Thelénová. Není to málo a není to moc. Absolutní klid. Dobrovolně.“

Za okamžik dodala: „Píšte, diktují.“

Dívce s jizvou trvalo zlomek vteřiny, než se vzpamatovala. Slunce ji oslňovalo. Na náramek na učitelčině ruce padl paprsek. Začala diktovat:

„Otázka první: Co mi dává Kuratorium? Otázka druhá: Proč musí Německo v zájmu Evropy zvítězit nad bolševickým Ruskem, židovskou Anglií a plutokratickou Amerikou?“

Elsie Mayerfeldová složila *Der Neue Tag* na katedru. Uhladila si bříšky dlaní šaty na bocích.

„Za třetí,“ řekla, „proč je cenzura pokrok ve srovnání s libovůlí, kterou jako Trojského koně vpašovali do lůna evropské kultury židé? Čím ničí Německo minulost? Co Německo obětuje? V čem je síla smrti? Jakou věrnost a co uznává Německo? Čemu se říká *nežádoucí, rouhavý, oplzlý*? Jak se dívá NSDAP na vztah mezi svobodou a nutností?“

Dívka s jizvou si psala otázky stejně pomalu, jak je učitelka diktovala. Viděla učitelku za sklem rozevřených oken. Všechno na ní plné a temné. Cítila její nasycenost, ještě jinou než jídlem a obléknutím, čím vyzařovala zvířecí magnetismus.

„Můžete psát,“ řekla Elsie Mayerfeldová.

Dodala, že očekává v době své nepřítomnosti ve třídě pořádek, který znamená poslušnost, která znamená souhlas.

Elsie Mayerfeldová se zhoupala v bocích. Bříška jejích dlaní, jemně přitištěná na zadnici, zašustila pohybem nahoru a zpět, jak tvárnila výkyvy těla. Poznamenala si do notesu: *Zvíře je netrpělivé. Před tím byla poznámka: Zvíře je hluché a slepé a drzé. A ještě před tím poznámka: Zvíře je nutno přesvědčit, že je možné odpustit, zapomenout a začít znovu. A potom: Každý nepřítel je slina.*

Nahlas řekla: „Nezůstanu vám nic dlužna. Nic se vám neztratí. Večer vás budu učit tančit valčík. Naši vojáci rádi tančí valčík.“

Učitelka poodstoupila kousek od katedry. Odhalila tím stejný zlatý náramek, jaký měla na ruce, na kotníku levé nohy.

„Valčík se dá tančit na tři základní způsoby,“ řekla Elsie Mayerfeldová. „Mám novou desku s Lale Andersenovou. Má úžasně sametový hlas. Je lepší, než bývala Marlene Dietrichová. Stokrát lepší. Také statečnější, ovšem. Lale Andersenová je u nás stále ještě nejlepší frontová zpěvačka. Sešity si vyzvednu až večer.“

Dívce s jizvou to připadalo nezajímavé a nepodstatné. Měla žízeň, která nespaluje, ale odnímá člověku sílu z paží, nohou a mozku. Horko ničilo čas. Rozpouštělo ji. Vnímala své tělo, jako by je neměla. Ve skutečnosti ji tělo polykalo, jako veliká ústa, hltalo samo sebe a pojídalo ji, jako stravuje oheň sám sebe.

Elsie Mayerfeldová rozevřela a sevřela široce vykrojené chřípí svého dlouhého, ostrého a úzkého nosu a pomalu odcházela. Věděla, že ji pozorují. Její hrud' vytvářela bílé, tajemné a poloskryté a poloobnažené údolí těla. Měla dlouhé hezké nohy ve střevících s vysokými podpatky, dobře modelovaná záda a držela hlavu vzhůru. Šla zvolna a do hedvábných šatů s růžemi a velkými zelenými listy se opíralo slunce.

2

Vedro pravého poledne prostupovalo třídu. Mezi lavicemi se pro-
vlnil šepot. Julie řekla: „Lale Andersenová je běhna. Elsie Mayer-
feld jakbysmet.“ Pak řekla: „Má podprsenku staženou ze stran,
aby jí vytlačila nahoru, co se dá. Víme dobře, proč nosí vysoké
podpatky. Aby si vynahradila, co nemá mezi nohama. Je jako ká-
men, studená v nejparnějším létě.“ Na okamžik viselo obvinění ve
vzduchu. Potom ještě děvče s malou tvářičkou řeklo, že takových,
co kombinují rozkrok se zpěvem, je na německé frontě asi víc.
A Maličká se zas pustila do psaní.

A za chvíli: „Svůj sametový hlas tady máme každá druhá, jen
s tím, že ještě nejsme polní.“

Dívka s jizvou sledovala hlasy děvčat, která se oslovovala novými
i staršími přezdívkami, jmény zvířat, květin nebo koní jako na
dostizích, na které je vzala Psí dáma jednou s plukovníkem hra-
bětem ze Solingenu, nebo, jako loni na podzim, jmény ovoce.

Jinému plukovníkovi Psí dáma měla říct, že muž se zrodil, ko-
neckonců, ze ženy. Byla pyšná na přírodní sílu ženy. Nenarodilo se
snad všechno z ženy, i když se žena dokáže podřídit světu mužů?
Muž, třebaže prošel zkouškou krve, země a boje, musí podstoupit
a obstát ve zkoušce s ženou. Žena snad nejde do války, nestaví
mosty a tunely pod horskými masívy a zámky a hrady, ale inspi-
ruje muže, aby to dokázal. Žena připomíná muži znovu a znovu
stvoření světa. Tolikrát, kolikrát si musí muž dokázat, že neselhal.
Ptala se plukovníka, jestli se jí bojí. Některý muž se bojí na ženu
i jenom pohlédnout, aby mu pohled nevrátila. Z muže a ženy
a krve a půdy se zrodí nový svět čisté rasy. První čistá rasa mezi

hvězdami a povrchem země. Rasa, která vyhladí jiné rasy, které ji ohrožují.

Dívka s jizvou nemusela ani zvedat hlavu, aby věděla, kdo mluví. V horku se dívčí hlasy rozlévaly jako teploučké potoky, jako stružky potu. Tatínek děvčete, kterému říkali Rychlá, dostal provaz za členství v komunistické straně, i když jeho bratr, její strýček, směl rovnou z komunistické strany přestoupit do NSDAP. Psí dáma jí řekla před celou třídou, že její tatínek stačil, než mu utáhl kat smyčku kolem krku, zradit všechny své druhy. Okatá přišla do ústavu pro neuspořádanost rodinných poměrů. Její dědeček se zastřelil v nevěstinci, když za ním přišla babička, a pak se zastřelil její tatínek, aby nemusel do armády. Měla velké hnědé oči; učitelka jí slíbila na Vánoce, že si je může nechat změnit na modré, až dokončí německé laboratoře na východě úspěšně svoje nové pokusy.

Okatá stála před obrazem Vůdce a říšského kancléře a šklebila se řídkými, běloučkými zuby: „Holky, kdo myslíte, že na ni čeká?“ Pak začala napodobovat učitelku: „Pište, slečny. A já, Psí dáma Elsie von Mayerfeld, půjdu vyvenčit svoje psy s pánským doprovodem. Co je posláním ženy ve třetí říši, Thelénová? Kuchyně, kostel, postel, Thelénová.“

Ozvalo se pár kviknutí dívčího smíchu. Okatá se pitvořila dál: „Muž ovšem, dámy, si může předcházet ženu jen natolik, nakolik mu to žena dovolí.“

A: „Musíte číst důkladněji *Der Neue Tag*, Thelénová. Už jste napsala, proč se Britům říká, že jsou židy mezi árijci? Otázka: Proč jsou židé takoví tajnůstkáři, že než je naloží do dobytčích vagonů, stačí ukrýt i poslední zlatý snubní prsten? Skrývají i svoje pocity, nejenom peníze. Co z nich nevytlučou násilím, nedostanou. To je nějaká spravedlnost?“

Okatá udělala úkrok mezi lavice, sepjala ruce jako k modlení, pak je zvrátila prsty ven, roztáhla kolena a skrčila se několikrát do podřepu, rychle za sebou: „Už se mi nechce,“ řekla.

„Ty nepíšeš?“ zeptala se Julie dívky s jizvou.

„Už jsem to jednou psala.“

„Co je ti?“

„Nic, jen horko.“

„Je ti špatně?“

S dívkou s jizvou se dělo znovu to rušivé, čemu nerozuměla, dotek dlaně a sen o dospělosti, který se opakoval. To vnitřní, co neměla s kým sdílet, tělesnost, propojená s vedrem, trápení těla, potlačená touha a naděje, které se možná nikdy nesplní; co bude vědět, nebo se nikdy nedoví, je její tělo, její hlava, chvění v podbřišku. Představy, které jsou chvíli jako pohlazení a chvíli jako rány neviditelným bičem. Fantazie, v které přicházeli chlapci a muži s tvářemi nebo bez tváří, s hlasem nebo bez hlasu a nabízeli nejdřív buď nedokazatelné kouzlo, za nímž přicházelo tělo, anebo tělo, za kterým se možná, jako slunce pronikající pavučinou, rýsuje předtím nedotčené a nevnímané předivo. To malé a současně to největší, co ničí a povzbuzuje vnitřní život dívky. Dimenze a vrstvy, se kterými si nevěděla rady. A na které nemusela myslet, protože se prosazovaly samy, jako vnímání času, světla nebo země pod nohama, jako by šla nebo plula nebo poletovala nad zemí, aniž se pohnula. Sen o někom, s kým mluví a kdo poslouchá, ať už mu vypráví, nebo naslouchá čemukoli. S kým splývá, jak mohou splynout jen mraky, mlhy nad bažinami, vítr v prosluněném vzduchu. Něco, co bylo jen v ní, mimo odměnu a trest. Mimo vinu a nevinnost, ale ne mimo hřích. A co probudil poddůstojník.

Okatá řekla: „Thelénová je kuň. Vznešená kobyla.“

A přímo k dívce s jizvou: „Panenka. Dudlík. Panenka na hraní.“

Dívka s jizvou šla k oknu. Od dlažby se odráželo světlo a vlny vedra.

„Je mladý? Nebo starý?“ zeptala se Okatá. „Neříkej mi, že je to nějaký civil s buřinkou. Není to náhodou ten námořní fešák, kterého si přivedla ve středu a nechala ho koukat, jak cvičíme prostrná?“

„Vedou se kolem boků, nebo jdou jen tak vedle sebe?“ zeptala se Julie.

Dívka s jizvou zavřela oči. Vedle Elsie Mayerfeldové kráčel námořní poddůstojník. Ulicí procházel neviditelný vánek. Opíral se vysoké ženě do klína a do vlasů. Dva štíhlí chrti na vysokých nohou je provázeli, drženi na dlouhých kovaných řemíncích. Psi byli bílí, s útlými boky a hnědými skvrnami a dlouhými čenichy jako ryby. Také kůže zvířat se leskla ve slunci.

Dívka s jizvou se držela okenního rámu, připravena couvnout, kdyby se učitelka náhodou otočila. Ale učitelka se ani jednou neotočila. Dívka s jizvou se snažila vzít na sebe lhostejný výraz. Obestírala ji mdloba. Beztížnost vedra se měnila v tíži. Bílý strop třídy se rozpouštěl ve světle, takže nebylo znát, jestli se zvyšoval nebo snižoval, ale nic nezůstávalo vcelku. Vnímala nevysvětlitelný pohyb, aniž pohnula řasou. Za sebou slyšela slova a smích. Jedna z děvčat řekla: „Dává všem svým psům uřezat ocasy.“

Dívka s jizvou odcházela nazpět do lavice. Cítila chvění ve stehnech a v hrudi. Mezitím zaujala místo u okna Okatá.

„Sluší jim to,“ oceňovala je Okatá.

„Docela,“ připojila se Maličká. Znělo v tom odevzdání.

„Snad by ses taky nechtěla nosit v hedvábí?“ řekla Okatá.

„Proč ne?“ bránila se Maličká.

Julie se obrátila na dívku s jizvou: „Můžeme jít odpoledne k řece. Bude s ním jistě chtít zůstat i po obědě. Kdoví kam si ho vede?“

Jitka Thelénová otevřela sešit, aniž odpověděla.

„Šla bys?“ chtěla vědět Julie.

Okatá se vracela do své lavice: „Holky, novinka. Psí dáma odnesla Thelénové jazyk.“

„K vodě?“ zeptala se duchem nepřítomná dívka s jizvou. „Možná. Proč ne?“ A najednou se stejně duchem nepřítomně usmála.

„Mělo by už zvonit,“ řekla Maličká.

„Kolik je hodin?“ zeptala se dívka s jizvou.

Cítila se, jako by její tělo i hlava nabíhaly neviditelnou vodou. Zaplavovala ji jako povodeň. Její vlastní hlas se jí zdál cizí. Znovu si uvědomila, že je zpocená doslova všude. Maličká podotkla, že ženy, které nosí náramky na nohou, se dovedou – ke všemu – rozhodnout bez váhání. Jiná podotkla, že kdyby se jí chtělo, strčila by si kroužky do nosu jako Afričanky. Okatá tvrdila, že Psí dáma je pro „to“ mrtvá, dokud to v ní neprobudí přítomnost muže. Jen před třídou se staví. Alespoň třikrát do týdne nenosí prádlo. Asi se jí zdálo, když byla Psí dáma dítě, že měla, co mají kluci, ale někdo jí to vzal a teď to hledá, a chudák námořník neví, co ho čeká. Okaté se dostaly do rukou lékařské časopisy, kde se to dočetla. Proč se holky bojí matek a je skoro dobře, když jsou samy pro sebe, daleko od pomstychtivosti nebo závisti matek, babiček, pokud jsou na živu, snad i prababiček. A co v sobě má pod hedvábnými šaty Psí dáma z muže, ale ne mezi nohama.

Dívka s jizvou cítila, jak v ní něco vadne, jako když vadnou v parnu květiny. Vedrem se jí otevíraly póry, zalévaly se vzápětí potem. Slova k ní doléhala už svlečená, nahá a bezbranná. Malátnost zastavovala pohyb, čas, život. Někdo se ptal, jak to, že učitelka nebyla nikdy vdaná.

Obklopila ji znovu běl třídy. Mohla by psát na strop. Horko obalovalo slova, měnilo jejich význam. Dívala se na bílou stránku sešitu. Nenapsala ještě ani slovo. Viděla v duchu Elsii Mayerfel-

dovou, jak odchází po boku námořního poddůstojníka ulicí, oba stejně vysocí. Domýšlela si, o čem asi mluví. Slyšela v duchu šelest jemného hedvábí, dlaně, které ji obeplouly jako teplý vítr, který ji zmáhal i povzbuzoval zároveň.

Spojilo ji to znovu s představou dlaní a s magnoliemi naproti na domu správce. Zaslechla v sobě hlasy, které patřily nevysloveným a nevyslyšeným tužbám. Hojivost, kterou by vyplila neviditelné rány. Ozvěny ze světa, který nedokázala zapomenout.

Okatá škrábala do desky lavice starým redisperem svoje jméno: Kateřina Faye. Pak si kousala nehty. Nakonec řekla: „Psí dáma byla na Hradě, s generálem na slavnosti ve Španělském sále. Tančila s Daluegem.“

„Daluege je přece *tohle*,“ namítla Maličká.

„Co tím myslíš – *tohle*?“

„Jen tolik, že by Daluege tančil leda s nějakým pánem.“

„Psí dámě by to bylo fuk,“ řekla krátce Okatá.

„Je na tom stejně jako Baldur von Schirach,“ řekl někdo.

„Baldur von Schirach? Vždyť má přece syna. Buď, anebo.“

„Někdo je obojí, i buď, i nebo. Některá ho dostala. Vypadá moc dobře.“

Okatá si vybavila, jak se seřadili na minulé slavnosti letečtí důstojníci a jeden za druhým zpívali *Hei-di, hei-do, lala*. Udělali dlouhého hada, chytily se vždycky muž ženy za boky a žena muže za ramena a pochodovali z místnosti do místnosti. Mezi důstojníky byl tatínek největšího výrobce nábytku z Mnichova.

Maličká se svěřovala: „Můj tatínek předstíral, co si pamatuju, jak miluje matku. Snažila jsem se s ním párkrát navázat rozhovor, o čem to je. Nikdo z nich o tom asi jaktěživ neslyšel. Klidně na ni házel její nejlepší francouzské večere i s nádobím nebo to házel do koše na smetí, když mu přelítlo to nejmenší přes nos; a ztratil zlou

náladu a ptal se: Kde je maso a brambory? Když byl hodně opilý, což se u nás odehrávalo tak asi třikrát do týdne, dal jí pár facek nebo ji srazil k zemi a křičel na ni: Čarodějnice.“

K dívce s jizvou zalétl hlas, hlasy, jméno, ozvěna, nic víc, než to pohltilo vedro. Ozvěna hlasů v ní odrážela její podobu, kterou jen tušila, neznámou touhu, v které se viděla, jak se ještě neznala, jaká nikdy nebyla, a zároveň opačnou, neznámou mužskou podobu sebe samé. Slévalo se to s parnem a měnilo se to ve zvuk dlaně, svištivě se otírající o hedvábnou látku pohybem ruky shora dolů a zdola zas vzhůru, po hřbetech stehem, boku a pasu. Dech s tabákovou příchutí. Slova námořního poddůstojníka. To, jak ji oslovil „malá ovečko“. Psí dáma sama řekla, že mužům málokdy postačí jedna žena. Ocitla se uprostřed tajemství, kde se do života dívky vtlačí muž. Probouzelo to ohlasy všeho, o čem kdy mluvily, četly nebo se dohadovaly. O možnosti přátelství mezi mužem a ženou. Maličká měla přítele a přišla domů s pláčem, protože ji políbil a zničil možnost dalšího přátelství. Navíc ještě popřel, že ji políbil, rozplakala se. Proč jí ještě lhal? Rychlá tvrdila, že v ženě není stejná touha jako v muži, ale probouzí se v přítomnosti, dotekem muže. Pro Okatou to byly jen předsudky. Okatá věřila v rovnost mezi mužem a ženou, v rovnost a palčivost touhy a ubohost, když se naplní a nic z toho nezůstane, ani ozvěna.

Dětský hlas Okaté vpadl do slunce jako proud zakázané hudby. „Milovat neznamená jen hlas srdce bez ohledu na to, co říká rozum,“ řekla. „Je to dlažba a horko, jako je dneska. Strom, který je chlap, a bouřka, kterou chce být ženská.“ Vzápětí se zeptala sama sebe: „Nebo je to obráceně?“

„Nebud' tak nesrozumitelná,“ řekla Rychlá. „Tvoje hnací síla je apatie.“

Dívka s jizvou si náhle všimla, že stránka sešitu zvlhla. Polekala se. Rychle vytáhla svůj běžový hadřík. Otřela list.

„Co je s tebou dneska?“ zeptala se Julie.

Dívka s jizvou konečně začala psát. Předpokládala, že většina děvčat bude chtít jít k řece. Půjdou s doprovodem, tam i nazpět. Je to nařízené pro chovanky ze zločineckých rodin, nepřátelských třetí říši, pokud po nich směly zůstat děti. K rehabilitaci prošly jen některé, nejpřísnějším výběrem pro převýchovu podle měřítek nordické rasy. Dívky s árijským původem, prověřeným do šestnáctého kolena, s budoucím určením podle prospěchu ve škole, chování, rasových rysů a změny charakteru a zápisů všech internátních činitelů a inspektorů.

Jejich třídní učitelkou byla Elsie Mayerfeldová, která, ještě jako Psí dáma, obklopena třemi vojenskými psy, sloužila v Sobiboru u Lublína v ženském strážním oddílu. Teď, v jejich vlastním zájmu, je učila, aby zapomněly na rodiče.

První jim to řekl SS obersturmführer Hagen-Tischler, generální výchovný inspektor. Snad by si to přáli i jejich rodiče, kdyby věděli, co už nelze napravit, ale co se vyrovnává nadějí, že se jejich dcery mohou dostat do rodin ve staré říši.

„Hagen-Tischler se prý vyspal s Marlene Dietrichovou, dokud ještě směla zpívat v Německu,“ řekla Okatá.

„To měl štěstí,“ podotkla Julie.

„Ten by ti dal,“ řekla Okatá. „Podle něho měla štěstí Dietrichová.“

„Do toho se radši nemíchám,“ řekla Maličká. „To bych radila i vám dvěma.“

Za trest posílali některé dívky do polních zařízení na frontě, do „domů radosti“ nebo „útěchy“, jakožto – jak jedna z nich, už odeslaná na východ, označila slovem – *Feldhure*.

To viselo jako mrak nade všemi. Děvčata se bála, aby z nich neudělali polní kurvy. Čím dřív zapomenou na rodiče, vymažou je z paměti, tím větší naději budou mít, aby je chtěla dobrá německá rodina, kde někoho ztratili. Chtěli to udělat i s ní?

K dívce s jizvou znovu zalétl obraz učitelky. Viděla ji v bílých krajkových šatech a měla důstojnickou svatbu s SS obersturmführerem Hagen-Tischlerem v Praze a hned po obřadu a hostině odjeli na Mallorku. Zatímco psala odpovědi na otázky, opakovala si v duchu, že učitelka je laskavá, zkušená, obdivuje upřímně Lale Andersenovou. Má dva anglické chrty s hnědými a šedými skvrnami u slabin. Původně patřili židovské rodině, kterou vystěhovali v roce 1940 z německé pražské čtvrti.

Vedrem se jí to za stěnou čela převracelo. Učitelka připomíná vážku s průhlednými křídly, jejichž okraji rozkrajuje horký, suchý nebo vlhký vzduch. Pařeniště, slunce, prolnuté v močálu. Zlaté paprsky, utopené v bahně. Nohy jako křídla, její hlas, bzucení a lepkavá slova, plná pachu jako stojaté vody bažiny. Svůj žahavý chloupek jako okraj kopřivy má Psí dáma v doteku prstů, v řadrech, mezi nohama, jediný růžový nerv. Obnaženou krvavou žílu. Cévy a horkou krev, vlhko všech štěrbin těla. Loď, která se plaví od pradávna do nekonečné minulosti, aniž se vracela, a do daleké budoucnosti, bez nejmenší změny, nezničená časem, ničím, ve vodách všech oceánů. List hozený na vodu. Tím, jak vážka přeskakuje z listu na list, hledá chutný hmyz, na kterém by se napásla. Ryba, která se dostala k hranici svého omezeného světa. Plovoucí blána. Pavučina, která opřádá muže i ženy. Přemíra slunce. Nedostatek slunce. Sprostota v posvátnosti a posvátnost v sprostotě. Čím se spaluje tělo, aniž se dotklo plamene, jako se spotřebuje oheň sám v sobě. Muž jako tyč, kterou se odpichuje loď. Mdloba, kterou obtěžkává dívku vina, hryzení svědomí pro nic, co udělala

z vlastní iniciativy, a přece. A přece. Zakrnělý, nepatrný podnět, který ukrývá svědomí v těle, v tom jednom místě, mezi nohama, v hlavě, za čelem, v horku. Myšlený dotek kůže, na jakémkoli místě mužského a ženského těla, propojení touhy a naděje a viny.

Když se na jaře na večírku s leteckými důstojníky Psí dáma napila zelené chartrésky, zpívala vojenské písně a smála se, rozbíjela křišťálové poháry, ve kterých se podávalo šampaňské. Sluha vymetal krb plný střepin. Jindy v opilosti tvrdila, že židovská drzost nezná mezí: u Hitlera objevili jednu z kuchařek, která zatajila židovskou babičku. Jen představa, že mohla kuchařka otrávit vůdce, jí vháněla slzy vzteku do očí. Všichni věděli, že záleží na Elsii Mayerfeldové, kdo půjde do dobré německé rodiny a kdo na východ, do polního zařízení, obšťastňovat vojáky, a jak může kdo přečkat válku. Měla ve své kanceláři v psacím stole žádosti německých rodin. Jednou prý dostala Psí dáma růže a vzkaz od pana Sollmana. Taky pan Sollman se vyspal s několika slavnými německými herečkami. Nechávala občas růžičky ležet ve společenské místnosti, jako by je zapoměla, buď aby viděla, kdo je všetečně zvedne, nebo to předstírala, jako by neveřejné uznání takové známosti ubíralo na důležitosti.

Podle Táni Grábové, která odjela na východ jako polní, si některé vzkazy posílá Psí dáma sama.

Učitelka naslouchá všemu; i když se tváří nevšímavě. Je bdělá a ostražitá a nesmiřitelná jako nejlepší Němci, členové NSDAP, SS nebo SA; přivírá přitom rozevřené chřípí svého seversky tenkého nosu. Čichá a vnímá všechno, co je ve vzduchu. Je v ní démon severu, tvrdosti, zlý démon. Je na to pyšná. Jen chudinky mluví o dobru, dobročinnosti, soucitu. Ale jen otužilost určuje, kdo je kdo. Vůdce řekl, že příroda je krutá, je tedy hrdá na to, že smí a dokáže být stejně krutá. Ale chce vypadat laskavě. Byla to její povaha, dostat to nejlepší z toho nejhoršího a naopak. Vidí svým

pronikavým pohledem do každé z děvčat. Okatá viděla, co si o Jitce Thelénové zapsala učitelka posledně: *Zvíře je svéhlavé*. Předtím si poznamenala: *Slina*. Uváděla to vedle jména na školním seznamu místo teček, čárek a hvězdiček, jak odpověděly ve třídě na otázku, jak aktivně se podílely na vyučování, v čem chybily. Slovo *udat* pro ni nahradilo slovo *čest*. Věřit ve svědomí znamená dobrovolně vyklidit pole židovské lsti. Mezi dobrým a zlým není hranice, kterou určují nepřátelé Německa. Je to německá hranice, obraz příštích německých map, s označením všech zemí a měst a míst německy. Jen poražení se brání tím, že zabíjejí v sebeobraně. Vítěz musí zabíjet předem. Čas zabíjet přišel. V zabíjení je síla i velikost Německa. Německá pravda spočívá v pravidle zabít nebo se nechat zabít. Ve vyšším smyslu lze prohlásit, že celá Velkoněmecká říše bojuje svou válku v sebeobraně. Brání se znečištění své půdy, své krve, své rasy. Příští německá říše bude trvat tisíc let. Příští Německo bude nejen Judenrein, bez židů, očistí se i od cizinců, cikánů, přivandrovalců z Balkánu, z východních pustin, z jihu Evropy, od Kréty v Makedonii. Elsie Mayerfeldová věděla a chápala proč. Její výraz napovídal, co ví, o čem vědí jen vyvolení, novodobá aristokracie armády a policejních sil, včetně učitelů; a o čem ještě většina neví, než je prověřit a než přijde – možná – i jejich čas.

Všichni se tlačí do Německa, ujídat z německé marky jako z krajíce chleba.

Okna byla teď dokořán. Do třídy vtékalo dusno, od hodiny k hodině hustší, těžší. Něco setřelo rozdíl mezi vnitřkem a vnějškem pece. Všechno sálalo.

Maličká se ptala Okaté, jak to, že Táňa Grábová nikdy z východu nenapsala. Dalo se pochybovat, že by ji poslali do rodiny německého důstojníka. Tak na jednu noc, řekl někdo. Kolonizovat důstojnickou ložnici, leda. Začalo zvonit. Zvuk se vřezával a zasekával

dívce s jizvou do vědomí, rozřezával ticho, jako by Psí dáma vzala nůž a rozpárávala dívce s jizvou tělo od důlku pod hrdlem až dolů, ke klínu, aby nůž, v pěsti Elsie Mayerfeldové, vyšel do volného prostoru v rozkroku, kde se roztahují nohy, obarven krví.

Zvuk zvonku jí říkal, co přichází a co odešlo. Bylo to, jako když se tajně vystřelená kulka míjí cílem, ale jen těsně. Něžné plástve světla a tmy, mlčení a hluku, slov a kroků – to, co je nepostřehnutelné zvenčí.

Zabíjela Elsie Mayerfeldová opravdu v Polsku jen psy, jak jim líčila na druhé hodině? Se vzteklými psy, jak řekla, se nedá nic jiného dělat než zabít, aby ušli vzteklí lidé. Někdo říkal, že Psí dáma nemůže spát pro to, co zažila v Lublině. Lidí, kteří přišli do Sobiboru z celé Evropy, ale už nikdo neviděl, že by odešli nazpět. Ztráceli se beze stopy. Celé rodiny, děti, muži i ženy, starci, mrzáci, desítky, stovky, tisíce, možná statisíce. Oddíly SS, k nimž Psí dáma patřila, vymetaly Evropu jako smetiště. Tak v Sobiboru zacházeli s lidmi jako s hmyzem. Jen jednou se zmínila, že tam přiváželi – bez výjimky – zrůdy.

Nemohla to v sobě udržet a mluvila alespoň o vzteklých psech? Asi zabíjeli i psy. Neměla ráda psy?

Psí dáma viděla, kolik jich přišlo a že ani jediný neodešel. O čem asi přemýšlí Psí dáma v noci? O vysněných mužích? O ženách? Leží prý ráda hodiny ve vaně, nechá na sebe padat proudy vody.

Nebo vidí před očima mrtvé, jak přicházejí, rozpouštějí se ve vzduchu, a Psí dáma pozoruje vrcholky zelených borovic, které jsou prý v bývalém Polsku vysoké, mohutné a krásné? Spojuje si velkolepost přírody a smrt jako sílu a trosky, pod nimiž, jak se vyjádřila, musí ležet Evropa, aby se mohla povznést znovu nová, německá, z popela?

Jednou řekla Psí dáma, že cokoli přijde na přetřes o nepříteli, vyvolá v ní představu smrti. Má radši mrtvé než živé nepřátele.

Evropa čeká na změnu, pro kterou zrála a dozrála. Jsme připraveni na ztráty. Je nemožné vyhnout se obětem. Nikdo nesmí obviňovat Německo, že se drží hesla Německo především. Německo nade všechno. Smrt židům. Musela být opilá smrtí jak zelenou chartréskou. Pojem a představa smrti v ní vyvolávaly rozkoš, s kterou se netajila, v pohledu, v hlase. Snad by dala přednost i ve vyznání lásky slovům o smrti, spojeným s věrností, vášní, oddaností nebo přátelstvím a vzájemnou úctou. Vstupuje do ní i smrt, jako by do ní vstupoval muž? Uvolňuje se, od pasu dolů a od pasu vzhůru, muži, jako by se uvolňovala a vycházela vstříc smrti? Mluvila o minulosti a budoucnosti smrti, jako by mluvila o minulosti nebo budoucnosti člověka, místa, země nebo světadílu. Teprve až budou ochráněny a upevněny zájmy Německa, lze se rozhlédnout po ranách Evropy. Zbytek je změkčilost.

Mrtvé je jen, co je mrtvé, už navždy mrtvé, řekla o Polsku, nepřímě k místu, kde sloužila, v Sobiboru u Lublinu. Jednou se vystrojila do třídy jako do cirkusu, ale mluvila o smrti, na kterou se musí žákyně dívat jako na sílu, začátek, na konec. Držela v ruce bičík na koně, připravena rajtovat s důstojníkem, kterému ji představili na slavnosti ve Španělském sále, kde se podávala pravá káva a šlehačka. Tvářila se jako milenka smrti, jako by smrt byla muž. Jistě je smrt muž, ne žena. Smrt je mužského rodu. Jako bůh. Ano, jen smrtí může zachovat člověk věrnost a jenom smrt za Německo vykupuje všechnu vinu. Všechnu vinu, opakovala, aby věděly, nač naráží, a dívala se na některá děvčata, jako například na Rychlou, podle jména Helenu Královou. Jen obětováním a smrtí se může žena vyrovnat mužům. Každá žena může být nevěstou smrti, aby žila plně, silně, v souladu s dávnými mýty. Chápete to, Kateřino Faye a Thelénová? Je to jediná viditelná, hmatatelná podoba smrti.

Když přišla řeč na vojáky, uváděla hrdinství do souvislosti se sebeobětováním. Smysl smrti je smrt. Všeobjímající základní pravda, z které se ostatní pravdy jen odvozují. Ne smrtí, ale bez pochopení smrti se vnitřní svět člověka rozpadá.

Konečně dozvonilo. Všechno v Jitce Thelénové zjitřilo, jako rána nožem, který se zlomil v ráně a rána se nikdy nezavřela. To, co musela prve opakovat Elsii Mayerfeldové, „promiňte, já jsem se zapomněla“. Nebo dny, kdy ji volala Psí dáma k sobě, anebo naopak, když odcházela, protože Psí dámu pozval na večer a část noci nějaký funkcionář z Hitlerjugend, SS nebo jen správce z magnoliového domu odnaproti, když měl zrovna svou tlustou ženu na návštěvě v Berlíně.

Psí dáma měla za to, že každá dívka je jako kus dobytka, z něhož lze odřezávat kusy, nohy, boky, hlavu, část po části, aniž to umrtví všechno. Snad v sobě samé dokázala zabít něco, o čem nikdo nevěděl, a možná že to nevěděla ani sama. Nebo měla za to, že lidská bytost je jako ponorka, která se noří do hlubin, skryta na pohled všem, a zase vyplouvá na povrch, aniž ukázala díry a praskliny, které si v sobě nese. Když se ptala, co si o něčem, co říkala, myslí, bylo to, jako by se v zrcadlové síni rozhlížela kolem sebe a očekávala, že co uvidí a uslyší, bude jen ozvěna a maličko odlišný odraz jí samé. Mluvila k nim a očekávala ozvěnu, táž slova, svůj hlas, též smysl, který jim vdechla.

Napadlo ji ještě, že všechno se podobá člověku, který drží v ruce nůž s mohutnou rukojetí a oboustranně nabroušeným ostřím s rýhou na odtok krve uprostřed a nechá si líbit, že mu ohýbají ruku, aby se musel sám nakonec bodnout.

„Jítka,“ řekla Julie.

„Neboj se.“

„Úplně z tebe teče.“

Ticho.

„Co je ti?“

„Nic. Vedro.“

„Mně taky. Je horko.“

„Jak dlouho to asi vydrží?“

Někdo mluvil o ledovcích. Jedno z děvčat připomenulo zimní kampaň a rukavice, které dala na Zimní pomoc. Dívce s jizvou to připomnělo, jak jednou viděla z vlaku pole, plné špinavého sněhu. Horko jí vnucovalo představu, že letí jako divoká kachna nebo jako motýl a nakonec taky jako vážka, podobná Psí dámě, a chvílemi leží na roztaveném asfaltu, který je nejdřív bílý, pak černý, ale její pleť zůstává čistá. Asfalt byl lepkavý jako mucholapka. Otisklo se jí v asfaltu tělo, ruce, zadek. Viděla v duchu své tělo olepené černým, rozteklým asfaltem.

„Měla by ses utřít,“ řekla Julie.

A pak řekla: „Podívej se, cos udělala se svým sešitem.“

Dívka s jizvou narovнала pomalu zmačkanou stránku.

„Jestli chceš, můžeš si to ode mě opsat,“ řekla Julie.

„Napíšu si to sama. Poznala by to.“

„Nedala bych ruku do ohně za to, že to bude vůbec číst.“

„Vždycky to čte.“

„Jen namátkou. Skoro nikdy.“

Ve výrazu dívky s jizvou byla námitka i souhlas i něco nedokončeného. Jako když se člověk oblékne, aby šel ven, a potom zůstane doma. Nemělo to nic společného s tím, co psala. Jen s tím, o čem uvažovala, co si připomínala, o čem snila. V hlasech děvčat, Oka-té, Maličké a Rychlé nebo Julie, nebyla váhavost, které byla plna, nebyla v nich úzkost. Snad si nepřipouštěly urážky Psí dámy, proč by pro ně bylo lepší se vůbec nenarodit. Nebo je zneklidňovalo, co s nimi bude – za měsíc, za rok. Provádají je do německých rodin,

nebo je pošlou do vojenských zařízení těsně za frontou jako Táňu Grábovou? Sluneční žár nepolevoval. Zdálo se, že se vše zastavilo. Svět se podobal výhni. Prolétla jí hlavou představa, že pije. Slyšela v představě žbluňkání vody v žaludku.

„Zasedla si na nás, na tebe,“ řekla Julie.

„Je mi to jedno.“

„Kolik ti toho ještě chybí?“

Konečně se násadka v prstech dívky s jizvou zase pohnula. Pero se dotklo ocelovou špicí horní hladiny inkoustu v kalamári a potom papíru v sešitu. Každou řádkou, každým slovem pronikalo k Jitce Thelénové, co bylo ještě temnější než tmavomodrý inkoust. S tím přicházel zase stud.

„Na co myslíš?“ zeptala se Julie.

„Na Lale Andersenovou,“ zalhala dívka s jizvou.

„Konec přestávky,“ řekla Maličká.

Zvuky druhého zvonění pronikaly k dívce s jizvou jako jehly, do nichž je navléká vedro, světlo a slunce, slova a jejich nejskrytější význam i ticho. Slunce žhnulo. Zdálo se, že plech okapu na domě správce jiskří. Nic se nepohnulo.

„Počkej, až dostane Baldura von Schiracha do rukou ta pravá,“ řekla Maličká.

„Chceš snad říct, že jsi to ty? Jen si z něj nedělej strýčka.“

„Četla jsem jeho poslední řeč: Když slyším slovo kultura, sahám po revolveru.“

Cítila ticho, které ji naplňovalo jako balon, do kterého proudí hustý horký vzduch a který se vznese bez ohledu na místo, kde je jeho kotva, a bez ohledu na místo, kde bude muset později přistát.

3

V duchu spatřila dívka s jizvou jako tolikrát předtím obraz dne, který začal jako jiné dny a skončil tak odlišně. Den, který ji přivedl sem. Neměla tušení o trestech, programu, o lidech, kterými začal její nový život. Nevěděla ještě, že Psí dáma, i když je sama nikdy nebila, měla zadostiučinění z toho, vidět v koupelnách stopy po výprasku na holé zadnice.

To byl den, kdy Psí dáma mluvila vybranou němčinou o jemnocitnosti říšského kancléře. Proč z něho mají nepřátelé strach. Proč si zaslouží, aby se za něj obětovali. Čím je závazná nová mravnost, na rozdíl od odsouzeníhodné staré všeobecně platné morálky.

Dívka s jizvou se zkusila podívat do slunce a znovu musela rychle zavřít oči. Žhavá koule se jí otiskla do mozku.

Viděla, jak šel tatínek otevřít. Někdo zvonil a někdo jiný současně bušil na dveře. Mohli si domyslet, kdo to byl. Tatínek šel otevřít váhavě, ale dost rychle, příchozí ho uhodil do obličeje. Tatínek se zarazil. Ohlédl se, s úlekem a studem v očích, jak se styděl, že ho bili před matkou a před ní. Viděla tatínkův obličej, celý od krve. Matka upadla, když přišli k ní, jako by se tím snad chtěla bránit.

Oba muži jim pak drželi před očima fotografie a ptali se, zda poznávají dívku na obrázku. Ne, říkal tatínek. Ne, odpovídala maminka.

Od toho dne už své rodiče neviděla. Psí máma jí jednou řekla, že není sama. V Německu a okupovaných územích bylo mnoho takových lidí, kteří neměli rodiče, stejně jako bylo mnoho žen bez mužů a mužů bez žen, děti bez rodičů a sester bez bratrů.

Nemohla jít rodičům na pohřeb, protože se žádný nekonal. Den začal ráno jako obvykle. Maminka ji probudila a pozvala k snídani. Tatínek už seděl u stolu s čistým ubrusem; pil *ersatz* kafe a příkusoval chléb s jahodovým džemem. Poprvé v životě si oblékla maminčiny punčochy. Prohlížela si, co z maminčiných věcí by se jí mohlo hodit. Pak někdo zvonil, jako by chtěl strhnout zvonek, a maminka zaryla nehty do škvír v podlaze.

Elsie Mayerfeldová pro ni přišla a dovedla ji sem. První, co jí řekla, aby byla otužilá a naučila se zapomínat, co bylo, a začala se těšit na to, co přijde. Aby se naučila přizpůsobit se. Za týden začala škola.

První třídu měla s inspektorem SS obersturmführerem Hagen-Tischlerem. Nabádal je, aby nic nepodceňovaly jen proto, že o tom doma neslyšely. Pokud byly vedené ve svých rodinách k náboženství, doporučil jim, aby se podívaly, co by jim mohlo být nápomocné pro důkaz, že i předčasná smrt může být laskavost, buď rodičů dětem, nebo dětí k rodičům. Mluvil o běhu přírody, který většinou způsobuje, že rodiče zahynou dříve než jejich děti; a když řekl v němčině „před svými dětmi“, dostalo to pro dívku s jizvou dvojí význam. Komu se nestalo, že někoho včera potkal a dnes je mrtev, ptal se SS obersturmführer. *Erst gestern bin ich ihm begegnet, und heute ist er tot!* Doporučil jim, aby se naučily krotit své vášně. *Abtöten von Leidenschaften*. Kladl důraz na písmenko „r“ ve slovu smrt, jako potom Psí dáma. Největším nepřitelem člověka je lítost, sebelítost. Největší ctnost člověka je tvrdost. Otužilost. Pohrdání smrtí. Pomíjení smrti – i těch nejbližších.

Vykládal zeměpis. Přišla řada na sopky, zemětřesení a přírodní katastrofy. Mluvil o sopečné aktivitě, která začíná v nedostupných hloubkách a nedá se dopředu ani pozorovat, ani měřit, o katastro-

fách, které nezabíjejí ani neničí, a o jiných, které zpustoší všechno, co žilo.

Zůstalo jí v paměti, co uvedl, že ke strašnému výbuchu došlo skoro jeden a půl tisíciletí před naším letopočtem na ostrově v Egejském moři, kde vyletěla do povětří obrovská hora, jejíž objem by se dal změřit asi osmdesáti miliardami kubických metrů země a kamení. Nad hladinou zůstala jen špice skály, nevelký kruh ostrova. V několika minutách zahynula civilizace na ostrově.

Mluvil taky o zemětřeseních, která vznikají podzemními pohyby daleko od místa katastrofy a jsou ještě horší než sopky, o nichž víme, kde jsou. Pamatovala si každé slovo. Všechno o změnách vody ve studních, o hrůze ustrašených zvířat, o znameních, kdy se země otevírá, jako by se probouzela ze spánku.

Potom jim vysvětlil přednosti árijců, rozdíl mezi nordickou a jižními rasami. Proč židé nemohou být nikdy hrdinským národem. Chybí jim schopnost k sebeobětování; ztratili ji už na začátku, jak dobře ukazuje legenda o obětování, ve skutečnosti *neobětování* prvorozeného syna, sklon, který žene severské národy do boje i po ztracených válkách, znovu a znovu a znovu. Židé už přes dva tisíce let přeceňují svůj druh života, od začátku do konce kočovný, i kdyby se dočasně usadili v německých nebo jiných državách jako bankéři, baroni, nebo dokonce generálové, protože odtamtud zase odejdou, buď proto, že je vyhnali, nebo šli sami za lepšími trhy, anebo přeceňují život, jako by jedno mrtvé nemluvně opravdu mohlo znamenat zánik světa. V židech je nezdravá nervozita nomádů i v moderních podmínkách, kteří se nemohou nikde usadit, zapustit kořeny, potácejí se jako stíny mezi strachem a bázní (to řekl doslova, *mezi strachem a bázní*), chybí jim německá schopnost čelit katastrofě. „Znají jen strach, ne vzdor,“ řekl.

Kdyby se jim doneslo něco o konečném řešení židovské otázky, měly by vzít v úvahu, co řekl na začátku, že židovská rasa nemá schopnost pustit se do svých pří bez bázně a hany, do nejtrpčího konce, takže jim Německo, tentokráte důsledně, pomůže. Usmál se, pln ironie, spokojen se svým výkladem.

Také z obersturmführera Hagen-Tischlera šel strach, třebaže mluvil odměřeně; nezvedal hlas, naopak, měl příjemný hlas, nespěchal; a Psí dáma vedle něho poklesávala v koleně nohy, na které měla náramek, jako by mu dávala za pravdu, s uctivostí, kterou u ní jinak neviděly. Mluvil jako někdo, kdo ví, co ostatní nevěděli. Jako někdo, kdo stejně jako Psí dáma už viděl, co je válka, tam, kde se opravdu válčí. Asi to nebyli jen vztekli psi, které viděl zabíjet ve velkém.

Chválila později obersturmführera, jak je německy nesobecký, když jde o zájmy říše. Je to jiná zjištěnost, než o které podvodně mluvili židé, jejich podvodní rabíni.

Dívka s jizvou slyšela v hlase SS obersturmführera Hagen-Tischlera šíravost nebo jízlivost, kterou překryl barvou a téměř utlumením svého hlasu. Byl posedlý německým obdivem boje do trpkého konce, vidinou nebo ozvěnami zkázy, zániku, který je ovanul hrůzou, mnoha stíny, ale unikal tomu smysl. Volil slova, která jen naznačovala, náznaky, které dráždily, jako by stál před zavřenými dveřmi, za nimiž šlo o všechno. Opíral se o neviditelnou sílu, kterou jen napověděl. Přitom byl SS obersturmführer Hagen-Tischler bezvadně upravený, v uniformě bez jediné poskvrnky nebo faldu, v bílé košili a hnědé kravatě s kruhem, do něhož byl vetkán hákový kříž, jako byl všude na zdech, v učebnách, na chodbách, v tělocvičně, a dokonce v obrovském provedení na dně plaveckého bazénu, stejně jako když nastoupily na prostranství a zahradě a ze stožárů vlály pyšné nacistické vlajky s hákovými kříži.

V noci viděla v duchu otce a matku jako předivo tmy; když dýchala, pokašlávala. Hagen-Tischler, stejně jako Elsie Mayerfeldová říkal, že děti vědí už od začátku, že budou žít déle než rodiče. Usmál se, jako by je chápal a očekával, že stejně tak se budou snažit pochopit děvčata jeho. Hlavní je sebekázeň. Umění mlčet, dokud nebudou vyzvány k odpovědi. Pak mluvil o Osudu. Přírodě. Historii. Bohu.

Maminku si představovala od té doby jen rozbolavělou a rozčuchanou, jak ji viděla naposled ležet na podlaze. Ještě nevěděla, že nacisti věší své nepřátele, přednostně zrádce z vlastních řad, na struny, aby smrt trvala dost dlouho a aby si jí byli vědomi, a na háky na maso, stažené z kalhot a spodků, aby ještě než zahynou, pochopili, jak jsou bezvýznamní, a přijali smrt s ponížením jako dar říše.

„Měla bys to vzít zkrátka,“ řekla Julie.

„Beru to zkrátka,“ odpověděla Jitka Thelénová.

„Co všechno tam píšeš? Nestačí ti patnáct řádek na odpověď?“

Proud představ ji odvracel od sešitu, kalamáře, děvčat ve třídě, ale splývalo to s vedrem; prostupovaly to paprsky slunce, odraz barvy od bílé zdi, lesk oken a skla v obrazech, včetně podobizny říšského kancléře, asi ještě v raném mužném věku, se sytě hnědým knírkem, se zuřivýma očima, jako by chtěl i obrazem nahnat všem strach, všechny a všechno zničit, jako když Hagen-Tischler popisoval sopky, a skoro měla před sebou živou obrovskou vlnu, kdyby přišla v noci a smetla a rozdrtila vše fontánami žhavé lávy, kamenů a hořící země. Všechno bylo bílé, ostré a pronikavé: bělostí pleti Psí dámy. Její psi. Sálající kapky potu. Oddělovalo ji to od slov, která psala. Vdechovala horký vzduch.

Vrátila se v duchu na Královskou třídu, do domu a jejich starého bytu u viaduktu. Fotografie neznámé dívky znamenala jedinou

stopu německých úřadů při stíhání pachatelů atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Tristana Eugena Heydricha na začátku června 1942.

Noviny psaly, že se lidi ještě budou modlit, aby přežil. Psí dáma jim řekla, že se generál odmítl dát ošetřit českým nebo židovským doktorem, ačkoli prudce krvácel (slyšely, že se mu prodrala pera ze zadního sedadla do sedací části), a zahynul hrdinsky. Policie hledala dva týdny totožnost dívky na fotografii. Pátrali po sedmi mužích z Anglie, kteří se pustili padákem nad územím Protektorátu, vyslaní do Čech židovskými emigranty a zrádcovskou českou londýnskou vládou. Mezitím generál Heydrich zemřel. Ve výkladě prodejny obuvi na Primátorské třídě v Praze VIII byla vystavena aktovka, jízdní dámské kolo a kabát. V pravém rohu obrázek dívky. Vyhláška veřejně ujistila kohokoli, kdo přivede úřady na stopu pachatele, prominutím trestu. Vypsali milionové odměny.

Vybavila si, kolikrát šla kolem obchodu s obuví a dívala se na černobílou fotografii neznámého děvčete a na kabát, jízdní kolo a obnošenou aktovku. Ve vedlejším výkladu jako předtím prodávali dívčí střevíce.

Vzpomínala si na záda mužů v kožených pláštích a potom, jak za ní přišla Elsie Mayerfeldová. Zabouchnutí dveří, dřív než mohla překročit práh a jít za lidmi, kteří odvedli rodiče. Jak narazila čelem na dveře a rozrazila si hlavu. Nic z toho potom nezůstalo než zrudlá jizva.

Noci, kdy byla v cele v Bredovské ulici naproti Ústřednímu domu železničářů a kde mělo sídlo gestapo, a byla skoro ráda, že matka a otec už umřeli.

„Chtělas něco říct?“ zeptala se Julie.

Matku i otce popravili ještě v červnu na střelnici gestapa v Kobylisích. Na háky se věšeli jen Němci mezi sebou.

„To si povídáš pro sebe? Doufám, že to tam nepíšeš.“

Než přišla Elsie Mayerfeldová, zůstala v bytě sama. Před dveřmi stála ozbrojená policejní hlídka. Nic se neozvalo, signál ani nejmenší zaťukání na dveře, které by ji přimělo doufat, že někdo přijde. Město zaplavil strach. Psí dáma jim v druhé hodině vyprávěla, jak zabíjeli na východě ve zvláštních zařízeních vzteklé psy plynem, Cyklonem B, který pronikl všude, do každé štěrbině, trhlinky nebo úkrytu, takže se nestalo, aby některé zvíře náhodou přežilo.

Čekala na první zvuk, až někdo přijde. Jeden z mužů, který bil tatínka a potom maminku. Druhý, který pochvalně říkal *Richtig brutal*, správně, jen tvrdě. Později, jak třeštila oči na kliku v kanceláři gestapa v Bredovské dvacet. Když pro ni konečně přišla Psí dáma, kousla ji do ruky. Psí dáma ji okřikla, že je *sveřepé, divoké, nemravné zvíře. Slina. Plivanec*.

Nezahlédla na schodech jediného člověka z domu. Dům byl tichoučký, jako kdyby zabili všechny nebo všichni umřeli. To způsobil strach. Všechny odstíny bázně. Neviděla ani domovníci, která vždycky čekala na vhodnou chvíli, aby roznesla novinky, co hlásili z Londýna nebo Moskvy. Dva muži ji odtáhli do černého mercedesu a hodili na zadní sedadlo. Vmáčkli ji mezi sebe. Jeden z policistů ji držel za předloktí. Nakonec přestala škrábat a kousat.

Probudila se až o hodně později, v paláci Julia Petschka. Cítila, jak si ji nejrůznější oči prohlížely špehýrkou. Ukázalo se, že Jitka Thelénová nemá s dívkou na fotografii nic společného.

Tak se dostala až sem, do Pražského ústavu pro rasově čisté dívky z neněmeckých území; nejspíše díky Psí dámě. Elsie Mayerfeldová rozmlouvala s muži v kožených pláštích. Když přijížděli už v autě sem, dala jí Psí dáma na vybranou. Může zůstat sama, jediná proti devadesáti milionům Němců, kteří mají Evropu pevně v ruce, nebo k nim patřit. Přijeli černým mercedesem až dovnitř

na zahradu a před hlavní budovu. A pak přišla sem do téhle odřené lavice, kde každé ráno musely zpívat jako modlitbu: *Dnes nám patří Německo a zítra celý svět.*

„Můžeš být slina, anebo bota, která ji rozšlápne,“ řekla Psí dáma.

Nedaleko odtud byla kasárna. Každou chvíli maširovali vojáci na cvičení nebo na slavnostní přehlídku. Doprovázely je turecké kapely se zvonkovou hrou a koňskými chvosty, lyrou a vřeštivými flétnami. Nemohla si zvyknout na pronikavý hlas pištců. Někdy šli jen na cvičiště a vedl je šikovatel, ale kapelu si brali vždycky.

Psí dámu to uvádělo pokaždé znovu v nadšení. Cenila své krásné velké bílé zuby.

„Všechno, co bylo, je mrtvá veličina,“ řekla Psí dáma. „Platí jen, co je a co bude.“ Pak zapsala: *Zvíře krotne.* „Krása je v této chvíli Německo. Německo je krása. Minulost je židovská, budoucnost árijská. Zetlelost je hnusná, revoluce svěží. Staré a opotřebované překáží, nové pomáhá. Minulost je temná, budoucnost jasná. Minulost je špinavá. Budoucnost je čistá. Náš mravní kód prochází zkouškou války. Zkouškou obětí. Zkouškou smrti. Co je mravné, je, co dělají naši vojáci. *Všechno, co dělají.* Zahrnuje to oheň a zkázu. Potopu a smrt. Pochod vpřed. Minulost je anarchistická. Bez kázně. Budoucnost je kázeň, povinnost, obětování. Pro statečné je nebezpečí radost, pro zbabělce nouze, mizérie. Budoucnost znamená nebát se tělesné bolesti. Netěkat. Dívat se daleko dopředu. Minulost je lehkovážná. Budoucnost je bdělá a ostražitá. Ocitne-li se voják v nebezpečí, musí zabít. Zbabělec uteče. Věříme ve svět, ve kterém budeme žít příštích tisíc let. Jsme ve světové válce, která bude možná dlouhá, ale vítězná. Patřit k nám znamená patřit k Německu otužilých lidí, tuhých svalů a pevných pěstí. Je to země úsměvů, ale ne štěstí pro všechny jako v plutokratické Americe, ne židovský svět melancholie, váhání, pochyb, zvráče-

ného přemýšlení, falešného vnímání, černější části lidské duše. Německo vygumuje židovskou nemoc světa. Nové Německo bude silné a zdravé, šťastné na troskách minulosti. Velkolepost trosek ohlašuje velkolepost nového budování. Minulost je hloupá, budoucnost je chytrá. Stavíme nový svět.“

Na začátku to měla na tapetě v jednom kuse: Její matka a otec už nejsou mezi živými, protože souhlasili s atentátem. Na druhé straně se ocitla pod německou ochranou a za všechny výlohy platí německá správa.

Poslední věta byla krátká. Odpověď na otázku, proč je svoboda jednotlivce jen výsadou několika vyvolených a chimérou pro většinu ostatních. A proč potlačení neznamená zničení, zkázu, zatracení, ale naopak: *Říše je celý svět*. Jako je Říše Evropa, a proto Evropa Říše, je Říše všechno, co obklopují moře ze všech stran, třebaže někde zatím je v ponorkách. (Za to by mohla dostat dobrou známku.)

Má takové jméno: Thelénová. Je pravděpodobné, že měla německé předky. Němci kolonizují tuto zemi už tisíc let. Ti nejlepší – aristokracie, rytíři – a ti nejprozíravější se připojovali už deset století k zdravému jádru Německé říše, jako se Poláci přikláněli k Římu.

Dívka s jizvou vycházela ze třídy zvolna. Když se na ni Julie obrátila, proč nechce jít na oběd do jídelny, odpověděla, že nemá hlad, protože je jí vedro.

„Ohlaš se za mě a vezmi si můj kompot,“ řekla.

„Připrav mi plavky, jo?“ požádala ji Julie.

Dívka s jizvou si lehla v pokoji na svou neodeštanou postel. Zavřela oči. Vedro ji zmáhalo. Ale zmáhalo ji ještě něco jiného, co bylo s ní tady na lůžku, v okně, slunci a co měla před očima, neviditelné, a co pro ni mělo nějakou neocenitelnou hodnotu, anebo naopak,

co bylo bezcenné. Čemu nedokázala zabránit, co jí pronikalo, jako se člověka zmocňuje fantazie, nejenom z vedra; co ji přitahovalo, jako přitahuje člověka pokušení i tajné varování. V čem bylo tělo, stejně jako všechno pronikalo a prostupovalo tělem. Poprvé se jí dotklo něco, o čem slyšela a snila, i s čím nepočítala, o co se neodvážila usilovat. Jako by se dotýkala dalekých měst, nebo dokonce zemí a moří. To, co dívky nabízejí mužům nebo co si muži berou. Tělesnost, kterou potlačovala, jako když někdo chce skrýt, že kulhá, zády k nim šaty nebo prádlem. Něco, o čem chtěla doufat, že překlene, na co nemohla zapomenout, jak chtěla Psí dáma a jak si sama možná přála, ale ne opravdu. Teplo, které je jiné než vedro ze slunce, z horkého dne, ze žhavého středu země. O čem mluví děvčata, ale o čem se sama neodvážila mluvit. Vlahý stín, který třeba překryje minulá zranění, jako kdyby nanesla růžový pudr na svoji jizvu na čele. Tušila nebezpečí, jaké to obnáší, i kdyby na to jenom myslela. Jako jablko, které visí, zralé, na větvi stromu, který se najednou ztratí, nejsou tam kořeny, kmen, ani větve, jen jablko, uprostřed něčeho, jako kdyby člověk opravdu uvěřil, že nemá minulost ani budoucnost, že je, protože existuje, dýchá, chodí, ale ve skutečnosti už není. Byla to náhoda, protože sama by si netroufala nastavit hrud'. Je tedy pravda, co si tolikrát zpochybnila, že by mohlo přitáhnout muže. Nikdy se to ještě nestalo; nikdo o ni nikdy neměl tenhle druh zájmu.

Vracely se jí barvy a pronikavý pocit těla, chuť, která ji prostoupila tak hluboko, jako je hrud', žaludek, nohy mezi stehny, břicho a znovu čelo, hlava, končiny těla nebo duše, o nichž snad ještě nevěděla. Snad iluze nebo omyl, ale v každém případě dlaň muže, poddůstojníka, který šel teď s Psí dámou.

Bylo to zase s ní, dotyk mužské dlaně v úterý. To, čemu nerozuměla a snad si přála rozumět, třebaže nemohla lhát, že o tom nesly-

šela, protože o ničem se nemluvílo tolik jako o důvěrném vztahu muže a ženy, ale s čím se setkala prvně. Něco, čím byla sama sebou, jinak než kdykoli předtím. Sama v sobě i mimo sebe. Žena a muž, prostřednictvím letmého dotyku, náhoda nebo záměr, omyl nebo nestydatost, které ji zbavily klidu. Každé slovo a jeho ozvěna měly mnoho dalších významů, jako se jediný dotek propojoval na jiné, barvy a světlo, asi jako se dálka dotýká blízkosti nebo blízkost dálky, jiná podoba jí samé, co cítí děvče v přítomnosti muže, jako pád z obrovské výšky, aniž mohla kdy dopadnout. Čím se cítila, jako asi váha cítí závaží, vyvážené na druhé straně tělem, jinou podobou těla, protikladem nebo protějškem nebo doplněním dívčího těla. Něco, čím člověk ožije i co ho umrtvuje. Proč, s čím to spojovalo, zároveň oddělovalo. Hlas, který slyšela ze sebe, jako by byla někdo jiný, mimo sebe, nebo jako kdyby se rozdělila ve dvě. Měla skoro závrať, div se jí neudělalo zle od žaludku, bolely ji svaly na ruku i nohu. Dělal se jí mžitky před očima.

Vzduch se podobal horkým krystalkům a perličkám. Spojilo se to se zvukem tatínkovy italské mandolíny. *O Maria*. Tatínek znal asi osm milostných italských písní. *La Trieste. Santa Lucia. Marinarella*.

Dotkla se břicha dlaní svého těla jako prve učitelka, když stála u okna. Slyšela rachotit tanky po dlažbě Královské třídy pod vioduktem, viděla německé ležení a vojáky, kteří rozdávali polévku z velikých hrnců a kotlů ve vojenských kuchyních a dávali dětem chleba. Někteří hráli na foukací harmoniku *Lili Marlen* a *Eriku* a *Fuchs, du hast die Gans gestohlen* nebo *O dona Klara*. Myslela na to, jaká je to hra, kterou spolu všichni lidi hrajou. Podle pravidel Psí dámy jí musí hrát děvčata chytře, aby dosáhla alespoň něco. Říkala to lehce, ale myslela to vážně: nevstupovat na zakázané území. Fantazie mužů jsou jiné než fantazie děvčat. Nelze si s nimi pohrá-

vat. Nelze je beztrestně dráždit. Děvče si může dovolit ano i ne, ale jen do určité míry. A přece, dodávala dvojsmyslně Psí dáma. Muž vidí dívku jinak, než se nahlíží sama, zevnitř, ve světě své fantazie. Pozornost muže se upírá jiným směrem než pozornost dívky. Nezměřitelnou rovnováhu a nezměřitelné nebezpečí musí uvážit děvče na váze svých hodnot. Co ji povzbuzuje, ji může vehnat do zkázy ve všech oblastech, kde může být dívka jen jednou. Řídila se tím Psí dáma? Už asi nemusela. Neměla nouzi o muže, kteří ji poslouchají, když chce a má co povědět. Psí dáma je upozornila na to, čím a jakou cenu platí dívky i za to nejmenší.

Večer je bude učit valčík. Psí dáma vychutnává nebezpečí, je pro ni hodnotou samo o sobě. Žena musí trpět, dokázat se obětovat, vstřebat nervózní energii muže. Žena musí přesvědčit nejen muže, ale i samu sebe, že ví, kdo a kým a jaká je.

Dívka s jizvou slyšela v duchu znovu, jak ji námořní poddůstojník oslovil: Malá ovečko. Ptal se jí, zda by měla chuť si s ním někam vyjít. Slyšela se, jak odpovídá, že neví. Usmál se. Řekl, že takové věci se vědí.

4

Odpolední slunce nepolevilo; prohrálo každou bublinku vzduchu. Byl to nejparnější den léta.

Jitka Thelénová se přidala k děvčatům, která šla na plovárnu. Nikoho tím nepřekvapila. Měla většinou sedm pátků do týdne, včetně soboty, a nebylo to poprvé, co změnila svoje rozhodnutí.

Přešly po mostě, na jehož sloupech seděli zlatí ptáci s rozepjatými křídly. Byli jen železní a postříkaní barvou, jako by drželi most nad vodou. Maličká mluvila o penzionovaném generálovi, posledním ctiteli Psí dámy. Okatá dodala, že generál pomohl Psí dámě obstarat nábytek, který si mohla koupit laciněji z domácností eliminovaných protiněmeckých živlů, kterým to zabavili (třebaže u některých se teprve rýsovala naděje, že je popraví). Generál nechával staženou roletu z jižní strany ulice, protože si nepřál, aby ho náhodou zahlédli židé, kteří se shromažďovali k transportům v Radiovém trhu vedle Veletržního paláce. Báł se, aby ho neuhranuli?

Julie volala dívku s jizvou, jestli si náhodou nechce pospíšit. Mohla využít toho, že se šly koupat.

Napadlo ji, že jiní, pro které byly plovárny v sobotu zakázané, chodili po ulicích a žili, protože odhadli, kdy je lepší se nechat slyšet než mlčet, a kdy je lepší se nechat slyšet a nemlčet i proti svému lepšímu přesvědčení. Dívku s jizvou napadlo, že by mohla potkat Psí dámu po boku námořního důstojníka. Viděla to v duchu, jako by k tomu už došlo. Co by to znamenalo pro námořníka? Jak by se asi tvářila Psí dáma a jak by se tvářila ona? Musela by v sobě zabít dotek z úterý, nebo by ji Psí dáma pohltila jako velká ryba malou, žralok sardinku? Cítila se ztracena, jako by to nebyla

jen představa. A zároveň si to téměř přála. Podceňovala se a přeceňovala Elsii Mayerfeldovou? Popírala si pravdu a cítila se o to rozbitější a bolavější? Cítila v sobě ozvěny, které se jí otloukaly ve spáncích a neutichaly. Bylo to zase skoro mimo ni. Odvolávala se v sobě k něčemu, co jí bylo neznámé.

Zůstala ještě o poznání víc pozadu. Loudala se. U vchodu na plovárnu na sebe počkaly. Plavčíci je pustili dovnitř najednou.

Většinou zněla na plovárně vojenská němčina. V Praze bylo skoro čtyřikrát sto tisíc Němců. Někteří jen projížděli, jiní sloužili v místních posádkách a ještě jiní už tu měli příbuzné a obsadili uvolněné židovské byty a domy po uvězněných a popravených. V létě bylo v Praze ještě víc vojáků. Zařizovali se tu jako v lázeňském městě, s výhodným kursem německé marky k české protektorátní koruně, deset k jedné.

„Hezky zpívají,“ řekla Maličká.

„Tomu říkáš zpěv?“ vložila se do toho Julie. „Takové kvákání, jako když kvákají večer v tůni žabáci. Zní to, jako když se sbíhají na pastvě k plotu krávy. Jako když křičí v noci kočky.“

„Mně se to nezdá,“ řekla Maličká.

Poslední týdny přicházeli na plovárnu invalidi, lehce i hůře ranění, z německé vojenské nemocnice, muži s ustřelenými údy, amputovaní, bez rukou a nohou, slepí nebo znetvoření, popálení či s následky po omrzlinách, které vypadaly ještě horší, než asi byly, a bez uší, nosů nebo jen prstů.

Odkládali si v šatně bandáže a korbety a umělé údy. Vypadali otužilí, ale zohavení, většinou mladí, a přidávali se k hloučkům zdravých, kteří hráli na tahací nebo foukací harmoniku nebo jen na hřeben, potažený hedvábným papírem; a zpívali. Dívku s jizvou napadlo, jestli to byl důvod, proč se Elsie Mayerfeldová už druhou

sezónu plovárně vyhýbala, ale nebránila jim, naopak, posílala je sem, když chtěly, sama.

Dolehla sem ozvěna Psí dámy, spíš jejích nevyslovených slov o svazcích mezi zdravými muži a ženami, které vyznávala jako náboženství; mezi zraněnými a ještě nevyhojenými vojáky se to vracelo k nějakým pradávným základům, z kterých to došlo až sem. Byli mezi nimi ženichové pro nevěsty, které ještě nevědí? Otcové nebo synové rodin, které nečekají, jak se tatínek nebo syn vrátí? Vrhalo to silný stín nebo stín síly od Psí dámy až sem. Zranění ztratili něco, co vyznávala Elsie Mayerfeldová, i kdyby se uzdravili. Na plovárně se něco změnilo, aniž tu musela Psí dáma být. Hodnota mužů, ozvěna všech slov, která kdy Elsie Mayerfeldová vyslovila o sebeobětování, o kultu rozboření. Cítili se zranění a invalidi teprve teď a tady, v okupované Praze, daleko od domova, jako plní Němci? Kdo se odvážil jim to přát? Dívku s jizvou napadlo, proč říkal SS obersturmführer Hagen-Tischler a Psí dáma přízvukovala, že židi jsou posedlí ďáblem, a tím ztratili svou při s Německem mravně, než je zlikviduje třetí říše, kus po kuse, jako v Sobiboru likvidovala za účasti Psí dámy zvláštní komanda SS psy. Nejsou i Němci posedlí ďáblem? Je v nich sebevražedná nutnost působit si bolest? Jsou posedlí bolestí a sebezkázou? Zranění a invalidi byli veselí nebo to předstírali a hráli nejhezčí písničky. Staré známé *Heimat, deine Sterne, Die Frau meiner Träume*. Byli tak veselí, protože mohli ztratit ještě druhou nohu, druhou ruku, druhé oko, ucho, prst na ruku nebo na nohou?

Maličká řekla: „Budou po válce navlékat korálky, vázat věnce a plést košíky. Vzala by sis někoho za manžela jenom proto, že je hrdina a ztratil nohu, aby to dokázal?“

„Třeba mu nedali na vybranou,“ řekla Julie.

„Stejně,“ trvala na svém Maličká.

U kiosku slavili vojáci narozeniny jednoho ze svých lidí a hulákali. Když vypili pivo a kořalku ze svých plechových kalíšků, začali znovu *Ernst is das Leben, Ernst soll er heissen*. Příchod děvčat je pozvubil. Kalíšky byly praktické a svědčily o dlouhé cestě, otlučené, prolámané, s vyrytými iniciálami jména. Měli je jako talismany, něco ještě z domova, ačkoli na domov kalíšky nevypadaly.

„To už se nedivím,“ dívala se Julie na raněné vojáky. „Vedoucí jejich letectva se dostal ve Švédsku na oddělení cvoků a bral drogy. Nenechal jedinou ošetřovatelku na pokoji.“

Dívka s jizvou se převlékla v šatně a pak hledala stín. Snažila se nevidět těžce raněné a nemyslet na námořního poddůstojníka a na to, kde asi je. Pár vojáků plavalo až do středu řeky. Klády, které ohraňovaly hlídaný prostor, měly ořechovou barvu a byly napuštěné olejem a umělou pryskyřicí a pohupovaly se s vlnami, připoutány k plovárně řetězy.

Nad plovárnou vedl do stráně park. Ještě výš, na hradním stožáru, vlála vlajka dovršení, hákový kříž. Z mostu u koupaliště byly odvezeny do staré říše bronzové sochy světců, aby se rozlily na děla. Nikdo proti tomu nehnul prstem, myslela si dívka s jizvou. Věřící, ani vlastenci. Těch, co mlčí a přikyvují nebo se odvrátí, aby nebylo vidět, ani jak přitakávají, nebo se zastřou do vlastní lhostejnosti ke všemu a všem, je většina. Dosáhnou své ctižádosti tím, že se udrží stranou, ani ne diváci, leda příležitostní. Nedostanou se do Ústavu pro rasově čisté z neněmeckých území, ani jim neustřelí ruce, nosy a kdovíco. Na to se ranění ani neptají. Bolelo by je to víc než pahýly? Než ještě rozevřené rány? Neptali se na to, než je poslali do války? Zpívali hezky, písničku pro oslavence, do omrzení. Dovedou hrát pěkně na tahací i foukací harmoniku; jak to, že je nedali k hudbě? Proč by se s těmi, kteří se vyhnuli skoro všemu, neměla podělit i ona?

Nemusela být zločineckým dítětem, kdyby se to zvirtlo o trochu jinak. Ale krátce předtím měla oba rodiče. Tisíc let. Německá bolest. Ovzduší oddanosti. Stísněnost, která přicházela a odcházela jako vítr, když nastavila tvář k řece. Kolik schodů vede do pekla? Jak dlouhá je chodba, která vede ke schodům? A kdo otevírá hlavní dveře do chodby? V pekle nemůže být větší vedro. Nikdo nemusí topit a přikládat, obstará to slunce. Snad to poleví, až se odpoledne protáhne. Minulost je špinavá, budoucnost bude chytrá. Nějaký dávno zapomenutý věk. Doba, kterou si už nikdo nepamatoval, jako si v budoucnosti nedokáže představit, jaké to bylo tady a teď. Žili kdysi dávno opravdu lidi jako ryby, jak říkal SS obersturmführer Hagen-Tischler? Nerostly stromy, pouze kapradiny. Zvířata byla obrovská jako skály. Nebo jako německá bombardovací letadla. Brontosauři. Než se z nich stali ptáci, vlaštovky, vrabci, jestřábi.

Řeka se vlnila s kládou. Vedro přivolávalo tichoučké ozvěny. Cítila, co se v ní sbíralo, aniž to mohla označit. Vnímala, jak ji omývá a ovívá řeka.

Bolela ji hlava. Cítila se nepohodlně. Otékaly jí prsty a víčka. Otékala jí i prsa? Žár z ní vysával vůli. Dívala se na kládu. Ponořené kusy dřev pokryl zelenavý mech, říční chaluhy a hlen.

Zavřela oči. Naslouchala slovům a melodii písni.

*Auf der Heide
blüht ein kleines Blümelein...
und das heisst - Erika...*

A potom:

*Märkische Heide
Märkische Sand*

*sind des Märkers Frede
sind mein Haimatland...*

A ještě:

Ade, Polenland...

Slyšela další, splývalo to s tokem řeky. *Wenn wir fahren gegen Engeland* a *Horst-Wessel-Lied*. Myslela se zavřenýma očima na skály, rostliny a propasti a jeskyně, na pouště a moře, vysušené pustiny, na lidi, kteří už vyhynuli jako psi, když byla Psí dáma v Sobiboru u Lublinu, Cyklonem B, jak o tom mluvil SS obersturmführer Hagen-Tischler. A na ty, kteří teprve budou mrtví, aniž to ještě věděli, a nikdo se o nich už nedoví. Uvažovala o tom všem, aby nemusela myslet na námořního poddůstojníka a Elsii Mayerfeldovou. Dívala se na železné ptáky s laciným zlatým nátěrem, kteří se vznášeli nad mostem, jako by ho zvedali a udržovali a spouštěli nad řekou. Zesponu byla železná křídla ptáků plná rezu. Na ocelové konstrukci byla přilepena vlaštovčí hnízda.

Pak slyšela, jak oceňují děvčata vojáci, položení vedle sebe a paprskovitě hlavou k sobě, jako lidské slunečnice, kolem hromádky protéz a bandáží ve středu, aby na ně snadno dosáhli. Někteří si opřeli protézku o lačkový plot nebo pevnou zeď. Bylo z toho slyšet, že jsou daleko od domova a co pobyt v armádě ztratili, nejenom na těle, prsty a uši a kusy nohou a rukou. Jsou všichni muži zranění ještě jinak, než co jim chybí, protože na ně stříleli, hodili na ně granát nebo bombu a jen taktak vyvázli holým životem? Podle slov by do nich nikdo neřekl, že jsou mrzáci. Oceňovali děvčata jako otcové, bratři, milenci nebo na nějaké módní přehlídce nebo na zahradní tělocvičné slavnosti, ačkoli si byli cizí, neznali se

ani jménem. Zněla v tom nabubřelost, chvílemi i škodolibost; ale taky vztek, který měli sami na sebe, na osud, smůlu, nebo nepřítadnost a stísňenost, která byla to jediné, čemu nechyběl smysl. Muži jsou poškození navenek i dovnitř. Chtějí si to léčit tím, že mluví o děvčatech, jako by každá byla hruška, kterou stačí utrhnout, natáhnout ruku a vzít si a zahodit zbytek až k ohryzku a stopce, až ji ohryžou? Léčí si muži všechno tím, že se vyspí s co největším počtem holek? Cítí se tím vyznamenaní jako medailemi na uniformách, když hodnotí a chvástají se ve slovech na adresu děvčat? Cítí se tím vyhojeni? Odměnění ještě jinak než příplatkem k žoldu? Dosáhnou alespoň takhle nějakého částečného zadosti- učinění?

Představila si je na východě, co asi chtějí od holky jako Táňa Grábová. Nebylo těžké si to představit, nějakou kůlnu, kóje a strážnou, která dělá čárky. Byla by ráda porozuměla, co to znamená být muž, se vším, co se na to cestou nabralo, jako u těchhle válečných invalidů, kteří se posmívali děvčatům, že mají krátké nohy, bachraté zadnice, obličej do trojúhelníku, nevypělá prsa, šišaté účesy, co jim děvčata připomínala.

„Kyselé hrozny,“ poznamenala Julie.

Štávnatě oceňovali dívky, které zrovna vylezly z vody, mokré, s těsně přilehlými plavkami. Přidávali si k tomu svoje fantazie, sny a záměry k masu a krvi.

„Vidíš,“ řekla Okatá.

Ve všem bylo tělo. Tělo. Chtění mužů. Voda a slunce. Život. Nuda i vzrušení. Strach a vzdor. „Vojáci v plavkách,“ usmál se jeden z nich na Julii, jako by jí představil sebe a kamarády.

Jaké riziko podstupuje holka, když půjde na procházku s jedním z nich, a jistě to budou chtít, až opustí plovárnu?

Ve slovech zněli muži sebevědomě, pásli se na choulostivosti děvčat, na jejich rozpacích. Podobali se lovcům, odkázaným víc na fantazii než na lov.

Většina holek neměla tušení, že se mluví o nich, do poslední podrobnosti, včetně všeho, co by mohlo být, anebo to tušily, ale nemohly slyšet. Z některého hlasu, věty nebo jen slova, pár slov, zněl vztek, bezmocnost, něco, co trhali na kusy, a tím rvali sebe. Mohla si představit, jak muži, kteří zabíjejí, mají v hlase vraždu. Myslela zase na Táňu Grábovou. Přelétla malátným pohledem děvčata, která ještě nešla do vody. Naslouchaly jistě poznámkám vojáků, otevřela a zase přivřela oči. Pod zavřenými víčky se jí točil svět, plovárna, vzdálená válka. Jednotlivá děvčata.

Utápěly to chvílemi výbuchy smíchu. Mužům pomáhalo, že jsou ve skupině, spolu asi silnější, než by se cítili sami. Dovedli si někteří ze zmrzačených vojáků představit, jak se cítí holky a co by si o sobě musely myslet, slyšet je? Kdy asi mysleli na svoje matky, sestry, daleké ženy a milenky? Přitom, potom, až budou sami?

Jakými riziky, jakým nebezpečím, jak a kde asi prošel námořní poddůstojník? Koho kde měl?

Vedro dusilo myšlenky dívky s jizvou, převalovaly se v ní jako ryba v bahně, bez ladu a skladu.

SS obersturmführer Eugen Hagen-Tischler jezdil také na frontu, na inspekce, proprat vojákům mozky a morálku, aby viděli válku správnými berlínskýma očima. Jednou se SS obersturmführer Hagen-Tischler smál, hned po návratu z Ostfront; musel vědět něco, co nikdo nevěděl, leda lidi jako Psí dáma Elsie Mayerfeldová. Asi to mělo něco společného s poznámkou, kterou udělal o židech, takzvaných *Luftmenschen*, jakožto vzdušných lidech; že teď potkávají vzduch v komíně; stali se z nich kominíci; saze; každý žid letcem, řekl; bublina; a patří jim ta čest, v souvislosti s raketami

V-2, které vzlétaly v Peenemünde a padaly na Londýn a na kterých pracovali židé, poslaní do koncentračních táborů. Pomáhají tak, vzhledem ke svým zkušenostem z obchodování vzduchem, udělat Německu první krok do vesmíru. Není to vyznamenání, být předzvěstí, hlasatelem, předchůdcem něčeho, co posune dějiny o skok vpřed? *Luftmenschen*. Bylo to jedno z těch německých slov složených a doplňujících jedno druhé, která nedovolila smyslu, aby se z nich vytratil, jako některá mlhavá česká slova jako opsat, oprchalý nebo slovíčko napravit, které slyšely často. Až na to, že německé napravit znamenalo nechat si vyčistit mozek; mělo to málo společného se zlepšením. Bylo skoro lepší neuvažovat o významu slov, aby ji nebolela hlava. Otloukalo se jí to ve spáncích: *Luftmenschen*, každý žid kominíkem, letcem, pojídači vzduchu, jako když někdo šlape vodu a chtěl by si z toho udělat povolání. První krok člověka do vesmíru svěřili Němci židům? Táňa Grábová slyšela o lidských raketách, které vynalezli Japonci a které, řízené člověkem do úplného sebezničení, vystřelují na americké lodě v Tichém oceáně. V raketě, plné výbušniny, leží člověk, který se řítí na cíl. Bylo by zajímavé proměnit se v mouchu, když sedí Hagen-Tischler a Elsie Mayerfeldová v klubovně s velikou mramorovou bustou říšského kancléře a sdělují si poslední novinky z mateřské říše.

Vojáci se bavili o tom, jak člověka dovede potrápiti opruzený zadek, a přišlo jim to srdečně k smíchu. Jak to, že se neopruzuje člověku tvář nahoře? Nový záchvat společného smíchu.

A pak zase chvíli ticho a vedro.

Co tím chtěl Hagen-Tischler říct, když prohlásil, že je snadnější a levnější dělat z *Luftmenschen* kominíky a letce – bubliny už jednou provždy – a pracovníky aeronautického německého průmyslu

než jim kupovat zavazadla a nechat je stěhovat se do Palestiny nebo na Madagaskar?

Madagaskar, převalovala si dívka s jizvou v mysli slovíčko, které sálalo horkem; vyvolávalo představu písečných a skalnatých pustin, kde kromě pouštních krys všechno hyne žízní.

Pomaloučku vstávala. Vklouzla do vody a držela se klády. Mohla si ve vodě představovat, co se stalo v úterý. Jaké jsou hranice nebo zábrany, které si před sebou vidí nebo ruší dívky. Co nemělo pokračování, ale jaké mohlo pokračování být, možná. Jaká je hodnota těla, duše, nabídky nebo souhlasu? Co je v tom pro muže, co pro dívku? Kolik možností přijde a kolik jich zmizí v nenávratnu. Co závidí holky mužům, co muži závidí děvčatům? Tajné ticho a tajné volání, všechny nedotčené a nesplněné touhy. Tajná přání. Sen o mužských rukou, těle muže. Myslela na osud, na slabost, na hojivost přání a na bolest, z které se nemůže stát síla. Na to, kolik je jí let a co by tomu řekla její matka. Otec. Hledala hranici mezi iluzí a nadějí. Měla pocit, jako by se vracela do vzpomínek pro staré, ještě nezavřené rány. Tušila, že jde vstříc porážce, ať vykročí jakýmkoli směrem, a přistihla se, že je připravena nést svou porážku; ještě víc, že z ní neobviní nikoho, ani sebe. Byla zmatena. Za porážkou čekala ještě větší porážka, ponížení. A na začátku i na konci ponížení byli matka a otec. Střelnice.

Voda ji obeplouvala, dotýkala se jí a pleskala na kládu. Co pokládala Psí dáma za vysvědčení těla? Rovný nos, plavé vlasy, modré oči, útlý pas. Nezatíženou mysl, bez tajných odkazů, které zabíjela stejně brutálně a bez váhání jako psy v Sobiboru Cyklonem B. Nic, čemu se před německou okupací říkalo svědomí. Přivřela oči, aby se jí do nich nedostala voda. Zavřela ústa. Voda ji odpoutávala od ní samé a zároveň ji vracela. Voda ji přiváděla blíž k sobě samé i dál, chvílemi tak blízko, jak ještě nikdy nebyla. Sklouzla i hlavou

pod vodu. Držela se pořád klády. Dřevo bylo chladné, hladké a pevné. Cítila, jak vycházela vstříc proudící vodě celým tělem. Voda jí protékala mezi nohama. Cítila vlhkou tmu. Dotkla se uvolněnou rukou sama sebe. Všechno ještě ztmavlo. Měla své červené plavky. Teprve když jí došel dech, vystrčila hlavu nad hladinu. Rozevřela ústa jako sumec. Střed sluneční koule v ní vypaloval znovu znamení hanby, jako kus hořícího dřeva, pochodeň, každý paprsek jako značka, spalující stud, který zase pocítila.

Myslela na rodiče, jak někdy zlobila a třásla se hrůzou, že tím způsobí jejich smrt, ochotna to napravit jakkoli, aby žili, aby ji zase měli rádi jako předtím, než něco provedla. Jednou zahodila novou čepici a otec se hněval, protože byla drahá.

Zůstala ve vodě asi dvacet minut. Mezitím si vybavila dívku, kterou přivedli do ústavu, protože jí zešilela matka, která zabila otce, svého muže. Dívka s jizvou se držela střídavě jednou nebo druhou rukou klády. Pevnost klády, když si na ni sedla, byla kluzká a mokrá. Podložila si pod hlavu plochý břidlicový kámen. Padal na ni stín velkého stromu. Pozorovala měnící se barvy vody, slunce a proudícího vzduchu. Nad řekou se slétaly vlaštovky.

Ještě později otevřela oči a seděly vedle ní Julie s Kateřinou Faye, Okatou.

Přimhouřila znovu oči, aniž si toho všimly, že o nich už ví. Napolo spala a napůl je poslouchala.

„Podle mé matky je lepší pro děvče provdat se do rodiny, kde je víc synů,“ řekla Kateřina Faye. „Tatínek byl sám. Nevím, jestli chtěl do rodiny, kde mají hodně dcer.“

„Chtěla bys mít dítě?“

„Když na to budu zdravá a dost silná.“

„Pochybuješ o sobě?“

„Někdy.“

„Jsme ještě hubené,“ řekla Julie.

„Myslíš jen v plavkách?“

„Představ si na sobě hedvábí z šatníku Psí dámy.“

„To bych se nesměla ptát, kde to bere.“

„Chtěla bys tu ležet nahá?“ zeptala se Kateřina Faye.

„Proč?“

„Už jsem tu jednou tak ležela. Je to *pocit*. Pak jsem viděla přecházet nahoře na mostě vojáky; teprve mě napadlo se stydět.“

„Jen proto, že tě neznali?“

„Muži se mě bojí,“ řekla Julie.

„Proč by se tě báli?“

„Můžu to uhádnout podle toho, jak se na mě podívají. Muži jsou zvířata.“

„I ženy jsou někdy zvířata.“

Dívka s jizvou myslela na námořního poddůstojníka. Hlasy děvčat zněly malátně. Procházelo jí to tělem a spánky, nervózní chvění, jako kdyby dostala zničehonic nějakou nemoc. Julie vytahovala Kateřině Faye z paty třísku. Pro dívku s jizvou se vedro, ticho a voda propojily se stínem a s paprsky slunce, které vnímala i zavřenýma očima. Měla dojem, že ji slunce líbá. Pootevřela rty. Roztáhla maličko nohy. Ležela teď nepohnutě. Měla pocit, jako by slunce, lidi, hlasy a řeka byly a současně nebyly.

„Psí dáma už je hotová,“ řekla Julie.

Z jejího hlasu zněla zkušenost, co ji dělalo starší než ostatní děvčata, ačkoli nebyla.

Jednou ukazoval SS obersturmführer Hagen-Tischler Psí dámě fotografii tak kolem stovky židovských děvčat, už svlečených, jak čekaly, než je zastřelí, před jámou asi třicet metrů na délku a osm metrů širokou. Bylo tam osm jam v řadě. Psí dáma řekla, že je to nechutné.

„Je dospělá. Už hotová ženská. Jen někdy si myslím, že je to muž v ženské skořápce.“

„Taky se ti chce z tohohle vedra spát?“

Jitka Thelénová naslouchala jejich hlasům a šplouchání vody. Řeka se chvěla mezi dvěma pruhy země. Slyšela zvuk proudu, vlny, nárazy vody na hlínu a bahno, písek a kamení na obou březích. Ještě pořád měla dojem, že to je i není.

„Bylo by krásné, kdyby se někdo z nich utopil,“ řekla najednou Julie.

Dívka s jizvou ani teď neotevřela oči. Cítila teplo na tváři a v klíně. Vzduch byl sladký jako mléko. Dolehl sem vzdálený smích. Ptáci zpívali. Stromy šuměly, listí suše zvonilo. Nebe žhnulo.

„Nejdřív předstírají, že bez tebe umřou, a za den odejdou, jako bys byla méně než vzduch. Ani po tobě nevzdechnou.“

„Jsou to prasata.“

Pak Julie, téměř šeptem, řekla: „Nikdy bych nemohla být věrná žádnému muži.“

„Proč?“

„Táňa Grábová vyprávěla - ještě než odjela - co dělají vojáci na východě. Vytáhnou pistoli a nutí holky, aby si před ně klekly.“

„Já bych je kousla. I kdyby to mělo být poslední, co bych ještě udělala.“

„Kdyby sis mohla vybrat, byla bys radši holka, nebo kluk?“

„Neváhala bych ani vteřinu.“ Odpověď naznačila rychlostí. „Je jenom jediné, čeho se štítí, co nechtějí vidět.“

„Četla jsem, že hluboko v moři, kde už je život jen řídce, žije podivná ryba, slepá nebo bez očí, a když se potkají dva samečkové, menší se změní v samičku.“

Dívka s jizvou zůstávala ležet a na víčka jí dosedalo klesající odpolední slunce. Měla pocit, jako by všechno vzcházelo ze slunce.

Věděla, že Táňa Grábová přinesla první zprávu o zařízeních, kde na jednu čistokrevnou dívku připadá šestnáct mužů z oddílu SS denně. O děti se stará stát. Jmenuje se to *Lebensborn*. Je to ještě něco jiného, než kde děvčata slouží pro všechny druhy vojsk jako *Feldhuren*. Na ty připadá i třicet mužů denně. Ty střídají často a stát si ušetří jakoukoli péči. Nesmějí se líbat. Jinak smějí – nebo musí – všechno. Cítila, jak má vyhrátou kůži. Měla pocit, jako by se s řekou zároveň pohybovala země a odplouvala s proudem, z daleka do jiné dálky. Dávala si to dohromady, co říkala Psí dáma o hubení psů v Sobiboru Cyklonem B. A s fotografií generála Hagen-Tischlera, jak ženy čekají, zkřehlé, až je vyřídí. Správce, když se dozvěděl, jak se používají ženy na východě, slyšel od své tlusté choti, aby si laskavě nechal zajít chuť. Kámen, na kterém měla hlavu, byl skoro horký.

„Jsi vážně ještě panna?“ zeptala se Julie Kateřiny Faye.

„A ty?“

„Proč?“

„Kvůli tomu, nač to holky někdy svádějí.“

„Tak to by nebyl můj případ.“

„Nestojíš o muže?“

„Jsou ubohá kořist.“

Dívka s jizvou pocítovala závrať a nechtěla otevřít oči. Myslela na ryby, které vyvrhnou vlny na břeh a které leknou a zanechávají v písku a kamení na břehu po sobě krvavé stopy a páchnou; na sopky, které začnou vřít; a na to, že smrt je nevyhnutelná a člověk se s tím naučí žít.

„Proč poslali Táňu Grábovou na východ jako polní? Psí dáma ji označila jako dobrovolnici, která provází armádu.“

„Nechtěla se mýt mýdlem, které jsme dostávaly, než jsi přišla. Takovou nažloutlou kostkou, jako je mýdlo na praní, s vyrytými

písmeny R. I. F. Čistě židovské mýdlo. Vozili to z Generálního gouvernementu; z nějakých továren blízko Krakova nebo Lublinu anebo z Danzigu, Gdaňska. Grábová k tomu čichala, jako by to bylo opravdu z lidí, když z nich zbydou kosti.“

Děvčata zmlkla. „Myslíš, že existuje peklo?“ zeptala se Julie.

„Jistě. Nejen oheň a trápení.“

„Cikáni, když je zabíjejí, mají prý poslední přání, aby je nechali ještě naposled pomilovat.“

„Cikáni nezabíjejí, leda slepice. Proto jsou méněcenní.“

„Narodili jsme se rasově dobře,“ řekla Julie. „Máme štěstí.“

„Nechtěla bych být cikánka, ani židovka, to máš pravdu,“ řekla pološeptem, skoro chraptivě Kateřina Faye.

Když dívka s jizvou otevřela oči, viděly všechny tři vojáka, který seděl stranou ostatních a loupal si kůži na holenních kostech. Svědilo ho to. Házel zbytky kůže do řeky. Po hladině plula slupka od banánu, zvenku žlutá a zevnitř bílá, směrem od vojenské nemocnice.

„Podívej, jak se škrábe, není to hnus?“ zeptala se Julie. Hlas jí nezněl šťastně. „Zvedá se mi žaludek. Že mu to nikdo neřekne?“

„Co když je to nakažlivé?“ zeptala se Kateřina Faye.

„Je to asi svrab. Měla jsem to jednou. Dali mi na to sírovou mast,“ řekla Julie. „Ostříhali mě dohola, jako když u mě jednou našli veš.“

Slunce kreslilo ve vzduchu krupičky a krystalky, maličké klece.

Pak se dívaly, jak Maličká lákala od důstojníků u kiosku zmrzlinu, jen tak ze sportu. Důstojník oceňoval Maličkou jako na trhu; nohy, ruce, ramena a oči. Maličká se na něho najednou ušklíbla, jako by říkala, jestli náhodou nechce za jednu zmrzlinu trochu moc. Důstojník lízal ze svého kornoutu a nechal jazyk překvapěním vyplazený. Říkal Maličké, že je povedená.

„Nejsem tak vycvičená,“ řekla Okatá.

Dívka s jizvou cítila pohyb duše, jako když slunce znovu pokleslo po své odpolední dráze. Tajný život těla. Jako vzácná ryba na dně oceánu, která se kvůli většímu samečkovi promění v něco jiného, než byla. Sledovala neviditelný pohyb vody, vzduchu, města, naplňování času. Střechy se leskly zlatem a rudou. Na stromech a vzdálených domech seděl nádech měděné barvy. Modrá čára obzoru maličko zvýraznila. Město leželo tiché, skoro přikrčené, jako ospalé zvíře. Topoly na obou březích Vltavy dosahovaly vysoko, husté. Tu a tam se mezi ně dostala břízka. Břízy byly štíhlé a bílé. Když po mostě jela tramvaj, duněla rezavá konstrukce jako rychlé údery do bubnu. Ze straně zpívali ptáci.

Na cestě domů měla dívka s jizvou stále ještě pocit, jako by ležela v plavkách temenem hlavy na horkém kameni a zároveň ve vodě a dotýkala se bříšky prstů zvlhlých dřev.

5

„Je to tvoje věc, když ses rozhodla umřít hladu,“ řekla Julie, protože si dívka s jizvou odmítla jít vyzvednout studenou sobotní večeři. „Co z toho máš, od rána se postit?“

„Už začal chládek,“ řekla Jitka Thelénová. „V horku ztrácím vůli nebo co.“

„Mně je žár příjemnější než zima. Netrvá to nikdy věčně, na nejvýš do večera.“ Dívala se na vysoká studená kachlová kamna, která byla v létě zdroj chládku a v zimě příjemného tepla. Ústav přivezl kamna z nějakého českého paláce, kde bylo předtím ministerstvo.

„Proč vlastně vyhynuli dinosauři, když byli tak silní?“

„Když to neví ani SS obersturmführer Hagen-Tischler, jak bych to měla vědět já?“ zeptala se Julie.

Obersturmführer jim vysvětloval, že před šedesáti miliony let postihla zemi nevysvětlitelná katastrofa, snad výbuch hvězdy v blízkosti naší planety, kdy vše, co bylo velké, zahynulo, zatímco krysy, ještěrky a všechno dost malé, aby se mohlo schovat ve skalách nebo v řekách a mořích, přežilo. „V přírodě jsou nelogické a nevysvětlitelné věci,“ říkal. „Anebo naopak.“ Ale potvrzuje se tím také mimo jiné, že příroda je krutá, a v tom má říšský kancléř svatou pravdu, když tvrdí, že lidé musí být rovněž krutí. Jednou jim obersturmführer taky říkal, že dinosauři možná zahynuli kvůli změně počasí, protože se ochladilo, nerostly stromy a neměli co jíst.

Vzpomínala si, co jim obersturmführer řekl dvacátého dubna, na Vůdcovy narozeniny. Shromáždili je v tělocvičně, přišel armádní orchestr a hráli výňatky z Wagnera. „Musíte být pyšné jako

orlice a silné jako lvice. Budete žít v německém árijském světě a budete žít jako árijky. Nebo nebudete žít.“ Nikdy nemluvil o Němcích, které zabili; jako by snad ani nebyli Němci. Jednou jim řekl, že člověk pozná a cítí skutečnou hrdost, jenom když zabíjí. Německo je kladivo, které rozdrtilo slabost.

Přednášel taky eugeniku. Purifikaci rasy. Nikde nedospěli tak daleko jako Němci. Eugenika má stejnou působnost jako rakety V-1 a V-2, ty druhé už vystřelované na Anglii z Peenemünde, které zabíjejí bez rozdílu vojáky a civilní obyvatelstvo Velké Británie po tisících a v budoucnu – doufejme – po desetitisících, nemluvě přinejmenším o pětinasobku zraněných a nadosmrti zmrzačených, jako nikdo, nikdy a nic předtím; a které jsou nejen vstupem Německa – v čele národů – a prvním krokem člověka do prostoru mezi planetami, ale závdavkem na zázračnou zbraň slavných vynálezců, plánovačů a architektů v leteckém průmyslu, která vyhraje vůdci válku. Německo v pročišťování rasy dospělo dál než Amerika, kde v některých státech sterilizovali méněcenné a zločince už od roku 1909 a 1924 až dodnes, zatímco v Německu nesterilizují pouze duševně choré, epileptiky a stvůry, ale mimo zločince také prostitutky. Lehčí případy u mužů, řekl obersturmführer, vyklešují.

„V Německu nesmějí a nebudou žít zrůdy. Tu poslední zrůdu najdu jen v muzeu, naloženou v lihu. Pravděpodobně to bude poslední židovka, protože židi uznávají za nositelku rodu výhradně matku.“

Zmínil se, že v táborech přidružených k továrně na rakety pracují desítky tisíc cizinců, zajatců a lidí určených k převýchově, aby splatili dluh Německu a společnosti.

Šel jí mráz po zádech. Psí dáma k tomu dodala, že v zabíjení je božská jiskra, kterou pocítí člověk, jen když vidí někoho hynout vlastní rukou, a i kdyby to měl být pes jako v Sobiboru u Lublinu,

kde se zabíjejí Cyklonem B. Je to rozkoš, když člověk dokáže zabít a nezavřít přitom oči ani na zlomek vteřiny. Zabij a pocítíš nejvyšší odpovědnost člověka.

Dívka s jizvou se dívala oknem na ptáky na obloze. Na pruzích tmavnoucího nebe nebyli tak výrazní.

Později, když zůstala sama na společném pokoji, pozorovala elektrické hodiny na stěně. Ukazovaly půl sedmé. Přes oblohu se táhl první povlak červánků, spíš nádech než předzvěst západu slunce. Nebe se podobalo moři. Přepadl ji najednou lehoučký chlad, dotek vzdáleného mrazení, které způsobilo celodenní horko. Pozorovala oblohu, jak se mění – jako když matka převléká dítě z ranních šatů do pyžama.

Při pohledu na oblohu myslela na moře, které nikdy neviděla, na loď, na nichž neplula, a ostrovy, které si mohla jen představit; obrovské podmořské skály, dotýkající se vrcholkem hladiny. Slepé ryby, proplouvající nejtemnějším mořem, v nejzazších hloubkách.

Správce někdy Kateřině Faye říkal důvěrnosti, za které by ho gestapo asi nepochválilo. O děvčeti z dvaatřicítky, kterou už odvezli, že spala s vlastním otcem. Ptali se jí, jestli se nestydí. Ne, odpověděla. Lidi se nedají vypočítat, soudil správce. Gestapo ví hodně, ale nikdo neví všechno. Ta holka se nebála kulky, ale štítila se škvorů v posteli. Kde je zahrada, je hmyz, usuzoval správce. Nestyděla se chrápat s otcem jako s milencem, vyhýbat se pohledem matce, ale bojí se škvora, že jí prokouše bubínek. Správce vyprávěl Kateřině Faye o švédském filmu Myth věčné lásky, který právě viděl. O nešťastnici, která procítila muka marného hledání muže, k němuž by se hodila jako on k ní, ještě předtím, než se směli setkat. Mezi námi, říkal, jeho tlustá žena by si dala vrtat koleno pro fenik na Zimní pomoc. Jejich synovec je vědec. Studuje rasy.

Dodává z východu reichsführerovi Himmlerovi lebkky různých ras. Přivezl osobně pár exemplářů. Pro jistotu ještě živých, s neporušenou lebkou, jestli Okatá ví, co tím chce říct. Správce jí nabízel šnaps. Jen je některý chutnější než ty druhé. Okatá se byla minulé Vánoce modlit za pokání hříčů. Tvrдила, že je pověřivá: věří, že se na ni dívá babička.

Už jí nepřebíhal mráz po zádech, když o tom přemýšlela. Už jsem se otužila, říkala si. Už jsem si zvykla.

Psí dáma by ze mě měla radost. Brzy zapomenu na hranici mezi dobrým a zlým, horším a ještě horším a nejhorším. Bylo to už dlouho nejasné území. Dobré pro mě bude špatné a špatné dobré. Budu mít árijskou morálku, abych se hodila do německého světa. K tomu mi vzpomínka na matku nebo otce nepomáhá. Důležitá je rasa. Patřit k čisté rase.

Psí dáma jim slíbila taky, že objedná Myth věčné lásky. Ukáže jim krásné a příkladné jedince, aby ilustrovala, co měl doktor Hagen-Tischler v poslední hodině eugeniky na mysli. Dodala, jak jsou pro ně důležité zuby, dědičný znak, který si neseme jako důkaz svých čistokrevných předků. Kosti u nohy, které má správný árijec přiměřeně velké, aby mohl chodit zpříma, nordickým krokem. Rozhodně žádné chronické nemoci jako neárijské rasy, které se mísí mezi sebou v menších a menších okruzích, takže – pochopitelně – degenerují. Správné árijské proporce masa a svalstva jsou předpokladem krásy v nordickém pojetí. Hruď, které – jako velikosti u lvů – nechybí ani nepřebývá zbytečně moc. Jen neárijci mají velké čelisti a obrovské nosy jako živočichové, uříznutou bradu, nedostatek rozhodnosti, anebo přímo zvířecí čenich na zdánlivě lidské hlavě. Židovka – například – má většinou přežralá prsa.

Když byla sama, pociťovala zvláštní směs mezi trápením a touhou, kterou se vracela tak daleko, že pochybovala, že už se tehdy

narodila, protože se jí to zdálo ještě dříve. Co když se ani neměla narodit?

Vzala si šaty z červeného manšestru, k nimž měla jupku, kterou nechala na věšáku, a pásek, který si zatím nezavázala. Myslela na horko, které se teď, dodatečně, projevovalo mražením, jak se v ní sbíralo a teď se rozplývalo a odplouvalo. Cítila opadávání ve dra jako mnoho ozvěn nebo vrstvy, které se nastrádaly a teď se rozpadají. Ze zahrady slyšela ptáky. Přes den byli zticha. Z okna vypadala teď zahrada jako zelená propast.

Za chvíli vstala a stoupla si za záclony. Nepamatovala si už přesně, co jí námořní poddůstojník v úterý říkal; nebo ztrácela jistotu úměrně tomu, kolik dní už uběhlo. Nemyslela už na to, že ji námořník zradil s Psí dámou, ani na to, proč jí odvedla Elsie Mayerfeldová poddůstojníka. Rozpouštělo se to ve lhostejnosti, ke které se nabádala, v malátnosti, která ji opředla. Ale nemohla tomu utéct.

Naproti na domě správce se šplhal do výše břechtan a dole se skláněly magnolie s neznatelnou, ale existující vůní.

Vnímala chládek, který jí ve dne tolik chyběl, ale necítila úlevu, tak jako ve dne byla malátná vedrem.

Podle pohybů stromů odhadovala směr a sílu vánku. Z úkrytu v břechtanu vylétali ptáci.

Správce byl v zahradě. Vyhlížel, jaké bude zítra počasí. Odhadoval omítku. Každé léto si dělal menší opravy sám. Jen letmo věnoval pozornost své ženě, která věšela v zahradě na šňůry prádlo. Měla na sobě upatlané černé šaty. Soustředila se na sebe a na prádlo. Vyhýbal se jí pohledem a kdekdo si mohl domyslet, že si přál, aby zas odjela co nejdříve k sestře do Berlína, aby měl volnou ruku s Psí dámou nebo s dospělejšími chovankami. Nikdo by mu nevymluvil, co je zakázaná láska. Snil o takzvané volné lásce, ale bál by se o tom mluvit. Čpělo to možná pohanstvím, ale

také židovstvím. Věděl o učitelích, kteří sváděli žákyně, o farářích a kněžích, kteří se zaplétali s chlapci i ženami, doktorech, kteří doléčovali pacientky v náručí, a kdyby přišlo na zapovězené území těla a chuti a přání na začátku a konci jeho představitosti, mohl o tom sepsat knihu, stejně hysterickou, jako byl sám. Věděl, kdy je každá žena ochotná a svolná ke všemu, nebo si to alespoň myslel. Věřil, že svět prodělává epidemii, i když pro jistotu neopakoval jakou. Správce byl tlustší než jeho žena. Když nosil kožené krátké bavorské kalhoty s kšandami, bílými podkolenkami a vyšívanou košilí, vypadal směšně.

Před manželkou maskoval správce snadno svůj zájem o Psí dámu i sklony k zabíhání za mladšími. Rád se jich ptal, co při tom cítí, a učil je všemu, co pokládaly – ve své nezkušenosti – za nové a nezbytné. Tvářil se, že pro něj není tajemstvím, jaké má dívka trápení. Dívky mu připadaly kolem patnácti, šestnácti a sedmnácti jako zazátkovaná láhev, která se nemůže sama od sebe otevřít. Tvrdil, že zná klíč, jak uvolnit napětí, kterému nikdo nerozumí. Smál se, když mu žena předhazovala, že se koří zrovna Elsii Mayerfeldové.

Měl jen jednu oplétačky s kripo, kriminální policií, když se mu ztratily poukázky na benzín a podezírali ho, že je prodal na černém trhu. Naštěstí je našel, v prázdné plechovce od Cyklonu B, kde měl umělé hnojivo.

Magnolie byly bílé jako sníh a na krajích jako od krve. Zdálo se, že k večeru maličko ztemněly jako sám večer. Zeleň lístků – lodě – ultramarín oblohy – jako obálka dopisu od nikoho nikomu. Teď zase vypadaly magnolie jako labutě, smrtelně zasažené a zkrvavené na hrdle. Slunce je zničilo. Za chvíli budou mrtvé.

Světlejší obrys oblohy z východu se přesouval s větrem na západ a uprostřed se k němu přidal stín, jako tmavší, narudlý pás,

jako na večer přistrojená žena. Dívka s jizvou měla strach, že tu bude stát dlouho a nikdo nepřijde.

Držela se záclon a představila si sebe samu v jemných, sytě zbarvených hedvábných šatech, jak pohupuje boky, vzedmutými prsy a dívá se plna důvěry na muže, který ji požádal o sobotní procházku. Kateřina Faye mluvila odpoledne na plovárně o podprsence sešité z třinácti krajek a stuh, v které i malá a nezralá prsa vypadají mohutněji, sevřená ze stran a vytlačena vzhůru, aby se prohloubil a zvýraznil i žlábek mezi ňadry.

Točila se jí hlava. Každý pohyb zněl něžně jako šelest větru v magnoliích, dotek kůže a hedvábí, ohřátého jejím tělem zevnitř a chlazeného větrem zvenku. Obloha plula nad zemí jako jemná oblaka z droboučké mlhy, hvězdného prachu. Vysoko na večerním nebi spatřila letět ptáky. Byla jich spousta. Závíděla ptákům. Ale nebyla to volnost, na co myslela.

Přála si, aby slunce zapadlo rychle. Snažila se zadržet čas, prodloužit lhůtu, která nebyla jen její. Poslední doteky slunce v ní vyvolaly myšlenku na to, co se stane, až druhá strana světa spolkně velikou narudlou a skoro uhasínající kouli. Za okamžik spatřila první hvězdu. Celé léto pozorovala hvězdu, která zápasila se sluncem, vždycky první a potom jasnější, jako by se nejdřív jen vyloupala s ubývajícím světlem dne a počkala, až odejde slunce, a najednou začala svítit. Byla ještě bleďá, protože zapadající slunce ještě bylo jasné. Byla to Venuše.

Napadlo ji, že vzpomínky, hvězdy a planety se podobají ztraceným ostrovům, o kterých mluvil SS obersturmführer Hagen-Tischler. Potopené zemi i s lidmi, kteří tam žili. Slepým rybám v nejhlubším moři.

Byla by ráda, aby bylo všechno tak jisté jako chvíle, která nadešla pro hvězdu každý den. Zůstávala chvíli jediná na nebi, známý

povědomý bod, k němuž se dívka s jizvou odvolávala, aniž dost dobře věděla s čím, proč.

Asi má každá holka svůj svět, naplněný fantazií a sněním, přáními, která se týkají těla, nejdůvěrnějších myšlenek, tajných zákoutí duše, neznámých cizinců, nevyslovených nadějí. Vzpomínek. Co je mimo přísahy, závazky, tisícileté mýty, do omrzení opakovaná pravidla; co chce spoutat nespoutatelné, co zamyká nepostřehnutelné a neviditelné, nehmatatelné a neuchopitelné, jako světlo slunce, hvězdy, stín, který vrhala Venuše. Pohnutky, s kterými si ještě nikdo nevěděl rady, nepoznávaná napětí, která trápí dívčí duši a možná i duše stařen a starců. Zakázané oblasti, kam každý vstupuje tajně anebo z kterých se ještě nikdo nedostal nebo nevymkl, protože jsou mimo osvobození. Záhadné končiny, kde jsou dívčí důvěrnosti ještě neposkvřněny a nezmrzačeny zradou nebo zklamáním. Tichá území, z nichž každý slyší jen to svoje. Co hledá muž v ženě, žena v muži, co najde jen jedna dívka ze sta, možná z tisíce, snad žádná. Čeho se všichni lidé bojí, i když se tím zároveň chlubí. Jako invalidní vojáci odpoledne na plovárně.

Přidržela se vzpomínky na matku a otce, na život, když ještě bydleli na Královské třídě, než zabili generála policie. A vzpomínky na úterý, kdy dělala u zdi na chodbě k zeměpisnému kabinetu místo námořnímu poddůstojníkovi, ale ne dost hbitě, aby se jí nemohl dotknout.

Upravila si šaty bezděčným pohybem, jako to dělala vysoká učitelka. Ukryta za hustou bílou záclonou se podívala dolů na chodník. Cítila teď slunce jinak než ráno. Teď jí i zapadající a zapadlé chránilo a ohřívalo a nabízelo poskytnout, co ještě nikdy neměla, co jí žádný nedal. Znovu myslela na námořního poddůstojníka, jako by ho znala už dávno a teprve teď od ní odešel. Mohla to změ-

nit snadno, jedinou myšlenkou, záchvěvem vůle, přání, touhy, na možnost, že ještě přijde.

Ze společenské místnosti zaslechla kroky a zvuky klavíru. Psí dáma se smála. Říkala někomu, že předsudky přinášejí trápení a trápení předsudky. Někdy a pro někoho je pořád ještě zeměkoule placatá. A nejlepší, jak získat spoluviníka, je umlčet ho. Nelze si stoupnout v pekárně k peci s máslem na hlavě. Muž buď pracuje, nebo válčí. Co je to třetí? Není to vždycky buď anebo?

Elsie Mayerfeldová je učila už druhou sobotu valčík. Prolnulo se to s pomalou vídeňskou hudbou. Lale Andersenová začala zpívat. Potom zazněly z desky *Povídky z Vídeňského lesa*. Přicházelo to sem zřetelně, i když se dveře do společenské místnosti zavřely. Vyvolávalo to představu vyleštěných bot a střevíčků na parketách, lesklých jako led, krásných uniforem a šustivých večerních úborů.

6

Hlas Elsie Mayerfeldové pokryl zvuk hudby. Říkala něco, že mohou tančit v době, kdy se svět smaží jako v předpekli na ohni, z něhož vzejde zakalené Německo. Je to německá kalená ocel, ze které se kují v této chvíli meče a zítra se vzepnou stavby nové Evropy. Mluvila o šťastné hodině, ve které dostávají svou nejlepší příležitost ti nejuvěrnější. V jejím hlase zněla síla, která někdy zbavovala dívku s jizvou vůle. Netkvělo to ve smyslu nebo v obsahu. Byla to síla a mohutnost a účinek, jaký to mělo. Psí dáma říkala: „Šlápni na červa a zkroutí se.“ A: „Velká čest je velké břímě.“ Než se dostala ke svému: „Život je slina.“

Byla ráda, že není s učitelkou. Rozeznávala smysl učitelčiných slov. Nejsou ještě dost zralé, aby nemusely čekat, ale ani už nedotčené, jako když sem přišly. Krev německých mužů... odříkání německých žen... Ráz, dva, tři. Ráz, dva, tři. Zadostiučinění, že se každá z nich může dostat díky své výchově a vzdělání v ústavu do dobré německé rodiny ve staré říši nebo v připojených územích jako pozdní dcera nějakého důstojníka, vedoucího tábora, funkcionáře strany nebo státního činitele, kteří buď nemohli mít vlastní děti, nebo je ztratili na frontě anebo při leteckých útocích Angličanů a Američanů. Takzvané koberce, jimiž pokrývají bombami německá města a vesnice, továrny a ústavy a zařízení, nemluvě o kasárnách a muničních továrnách, a za které se vzájemně významávají degenerovaní britští letečtí maršálové. Nebo se dostanou do kasin a podobných zábavních podniků na nově dobytých německých územích, osídlených zatím jen vojáky. „*Zufriedenheit macht glücklich.*“ Spokojenost nad bohatstvím. Psí dáma nemusela

dodávat, jak druh spokojenosti se rozlévá v jejím hlase téměř blaženstvím. Bylo to velice ženské, věrné obrazu a představám o Psí dámě. Pozor na muže, kteří div ne na kolenu před svými otci se chtějí pozvednout pomocí ženy, říkala. Je na ženě, aby se nedala pokořit ani využít nebo zneužít. *Povídky z Vídeňského lesa*. Dala desku ještě jednou. Byla to poměrně dlouhá skladba, dvanáct minut. Znovu.

Za deset minut se dívka s jizvou zase podívala dolů na chodník a zachytila se bezděčně záclony. Na chodníku stál námořní poddůstojník. Pocítila přesně, co v úterý. Krev se jí nahrnula do hlavy. Jizva jí zbělala a znovu naběhla krví. Chvěla se, jako by z ní náhle odešlo všechno teplo horkého dne. Všechno bylo najednou jen tělo a zmatenost.

„Slečno Thelénová,“ ozvalo se za chvíli od dveří. Byl to hlas nočního vrátného. „To jste vy?“

„Co je?“ zeptala se.

„Jehně,“ řekl vrátný přátelsky. „Máte ráda úplněk?“ Rozhlédl se po místnosti a udělal na rtech prstem znamení, že musí být oba tiše. Dívka s jizvou pohlédla do okna a vrátný přikývl. „Není nad to, když o člověka někdo stojí,“ řekl. „Když se dva perou, třetí vyhraje. Tak dobrý večer a všechno nejlepší. Máte jít dolů. Pan šikovatel se dává poroučet. Všechno je zařízeno. Nemusíme se ničeho bát.“

Vrátný ještě dodal, že je vázán čestným slovem. Jitka Thelénová si mohla domyslet, co chtěl říct. Povýšil ve slovech námořního důstojníka. Zítra by ho ohlásil už jako poručíka?

„Nikomu ani muk, slečinko. Všichni si potrpíme na pořádek a šikovatel válečného loďstva už je slibná šarže, mezi námi,“ a ukázal jí krabičku cigaret *Viktoria*, jako by chtěl zdůraznit, co si může takový poddůstojník dovolit a kam to může dotáhnout.

Ještě vypustil s povzdechem: „*Kriegsmarine.*“ A zahvízdal *Wir fahren auf das Meer hinaus.*

„Na minutě nezáleží, ale do půlnoci byste měla být nazpátek,“ dodal.

Zavázala si pásek. Odešla celá rudá a cítila, jak se třese po celém těle, a nemohla to zastavit. Vrátný za ní zavřel bránu. Vše, co potlačila, dalo vyplout staronovému očekávání. Šla zadem kolem budovy vstříc námořnímu poddůstojníkovi. Lekala se skoro všeho, co se v ní mísilo – dychtivost i zadostiučinění, i strach a předsudek a radost – vlna horka a chladu. Cítila mírnou bolest v podbřišku a snažila se odehnat několik postranních myšlenek na Psí dámu, na její milostné úspěchy, a odevzdala se příjemnému vánku, který se jí opřel do klína a do vlasů.

Námořní důstojník ji pozdravil a políbil jí ruku. V druhé držela svou manšestrovou jupku a zrudla.

„Jaké jste měla odpoledne, slečno?“

Měl svůj nasládlý i nahořklý tabákový dech a zdál se skoro hezčí než v úterý. Bylo to něco jiného, co jí vadilo.

Nevěděla dost dobře, co měla nebo chtěla anebo jak opravdu odpověděla. Nevěděla to ani později, když už se trochu vzpamatovala.

Slunce teď zapadalo rychle. Přešli na druhou stranu řeky. Vzduch byl vláčný a mírný, vánek příjemně chladil a měsíc vystoupil bíle, jako vrcholek podmořského sloupu z tmavomodrých hlubin. Na stromech zpívali ptáci. Večer zbarvil město do modra. Slunce ještě osvětlilo posledními paprsky pruh na západní straně. Myslela na to, jak bylo pro Psí dámu snadné chovat se jako žena. Bez bolesti a chvění v podbřišku.

„Taky se vám odpoledne tak vleklo?“ zeptal se poddůstojník.

„Nevěděla jsem, jestli přijdete. Vojáci nedrží vždycky slovo.“
Usmála se stísněně. Napadlo ji – nepřípadně – jak Psí dáma vyprávěla, že psi vrčí na blechy.

„Nejsem jako ti druzí,“ řekl. „Nebo jste si to dala vyložit v kartách?“

Myslela na to, co asi spojovalo Psí dámu a námořního poddůstojníka.

Za chvíli se slunce položilo na zeleň stromů a nejvyšší věže; vynechalo už mosty a řeku, jako by nechalo klesat šero z vysokého pohoří a dotýkat se nížin a proláklín města. Najednou plamen zrudl a zeslábl jako odlesk a město ztichlo a zkrásnělo. Nakonec ztmavly i stromy a věže a z oken, která zachytila a odrazila červánky, se nádech růžové ztratil a nechal místo měsíčnímu svitu. Přicházel soumrak.

„Je tu hezky,“ řekl námořní důstojník.

„Ano,“ odpověděla.

„Jsou tu jiné západy slunce než na moři. Noc na oceánu se rodí jinak.“ Prohodil, že celý týden, co byl v Praze, se ani jednou nepodíval do novin. Pak řekl: „Připomíná mi to noci v Severním moři. Den v Severním moři je jako noc v Praze. Bylo opravdu vedro, dneska. Ale slyšel jsem, že jste se byly koupat.“

Napadlo ji hned, odkud vítr věje, od koho to asi slyšel. A vybavila si, aniž si mohla odpovědět proč, jak jako malá holka jela s tatínkem a maminkou vlakem a dívala se na krajinu zmrzlými okny. Míjeli vesnice, vojenská ležení, kolony vojáků, špinavý sníh.

Na nebe naskakovaly hvězdy jako lesklé knoflíky.

„Bylo hezké se ve středu dívat, jak cvičíte,“ řekl zase poddůstojník. „Děvčata vypadají dobře v cvičebních úborech.“ Potom, aby dal najevo, že taky už něco četl a slyšel a prožil, dodal: „Víte, co řekl

Sokrates? Pokud se muž ožení nebo dá přednost tomu zůstat sám, může si být jistý jen jedním: bude toho litovat.“

Usmál se na ni. Ale nenašla odvalu v sobě odpovědět mu taky úsměvem.

„O čem si chcete povídat? Mám vám vyprávět o lodích, na kterých jsem se plavil?“

Požádala ho, aby jí vyprávěl o sobě, o tom, co dělal. Slyšela svůj přiškrcený hlas a bušilo jí srdce a věděla, že prozrazuje svůj zmatek, co ji znervózňuje, a přála si, aby se v ní uvolnilo a otevřelo, co nedovedla pojmenovat. Zároveň cítila pálivé chvění na dně žaludku, vzrušení nebo předtuchu, všechno dohromady, jako v úterý.

Potom, když už nemusela mluvit a hovořil námořník, ji napadlo, že snad přece jen není člověk na světě jen proto, aby ho každý ve všem ošidil, a usmála se, aniž to mělo důvod, a námořník se na ni také usmál. Měsíční úplněk jí osvětloval oči.

„Beze všeho. Můžete nechat konverzaci na mně. Tady se nemůžete se mnou ztratit. Znáš tu každý kout. Nejsem tu poprvé, to mi věřte. Znáš to jako své vlastní boty, maličká.“

Zněla v tom úterní ozvěna slova „ovečko“. Vyprávěl jí o lodích, na nichž sloužil. Jmenoval *Tirpitz* a *Bismarck*, nepotopitelné křižníky, které lakoval, když byly v přístavu, a dvě rychlé lodi, jednu minolovku a protiponorkové plavidlo. Byl rád zase v Praze, kde prožil už pár veselých nocí. Napadlo ho, proč, když je člověk tady, mluví o tom, co bylo tam, a až se vrátí, bude mluvit o tom, co bylo tady; a řekl to a usmál se. Není to, čemu se říká „osudová schválnost“? Věci, které pomíjejí a trvají a trvají a pomíjejí.

Myslel na to, že ruší hranice mezi světovými německými moři a zámořskými državami a nejdůvěrnějším námětem k rozmluvě s dívkou z ústavu. Co přivádí lidi div ne na cestu okolo zeměkoule k sobě, na jednom místě, které – když nic víc – oba alespoň důvěrně

znají. Není to žádný ďábelský kruh, naopak; spíš jako kdyby každá příležitost nejprve dlouho zrála, a když dozraje, projeví se setkáním, výzvou, možností, které jsou už začátkem jiného, nového kruhu. Cítil opravdu kousek osudovosti, že se jeho svět námořníka setkával ve slovech s vnitřním světem, o který se mohou podělit.

„Osudová schválnost,“ které trochu pomohl, dodal v duchu pro sebe. A kterou mu tak trochu dohodila Elsie Mayerfeldová.

„Narodila jste se v Praze?“

„Ano.“

„Je to krásné město.“

„Říkají to.“

Námořní poddůstojník se rozpovídal o tom, kolik míst a moří musel projet, než se sem tentokráte dostal, jaká nebezpečí to zahrnuje a kolik štěstí přitom člověk musí mít. Jak na německých lodích – většinou nákladních – slouží jako totálně nasazení *gastarbeitři*, ročníky dvacet jedna a dvacet a dvacet dva, většinou jako mechanici a v kotelnách, tedy čeští chlapi; a že na lodi vládne bratrství všech, nedělají se žádné rozdíly, protože loď buď zachrání všechny, pokud ji zachrání námořníci i personál v kotelnách a strojovnách, nebo jdou ke dnu všichni. Na lodi platí heslo jeden za všechny a všichni za jednoho. Dodal, že si nedovede představit lepší místo pro vojenskou dovolenou. Potom se zmínil, že mu dnešní nocí dovolenka končí. Ráno už bude za horami a sedmerem moří. Poslední noc se mu nikdy nechce spát. Škoda času. Vyspí se ve vlaku do přístavu.

„Kde všude už jste sloužil?“ zeptala se.

„V celé Evropě. Ve Středozezemním moři, samozřejmě. S Afrikou na dohled.“ Prohodil: „Mám skoro celý světadíl v malíčku.“ Narovnával se; vypjal bezděčně hrud'.

Pak řekl: „Kam jsme vstoupili, odtamtud se už neheme. Mohli by nás napadnout jen z moře. Ale nejsme silní jen na moři, ovládneme pevninu. Kdo má v rukou přístavy, drží Evropu.“

Vzpomněla si na učitelku, na její hedvábné šaty se zelenými listy. Viděla v duchu veliké růže, napjaté přes prsa Psí dámy. Přála si zadržet v sobě jenom to čisté, co cítila ráno. Zabývala se tím tak úporně, že nemohla dost dobře sledovat, co námořník vyprávěl. Přišlo mu směšné, že odtud nevytáhla ještě, co živa, paty. Sloužil naposled v Kielu a předtím byl v Praze služebně, na rozkaz nadřízené složky, u jednotky, s kterou se účastnil v Praze akce Heydrich. Potřebovali tu posily, prohlíželi každý dům, každý byt, každou díru.

„Je to zajímavé,“ řekla. „Myslím, že to muselo být pro vás zajímavé.“ A měla strach, aby to vyznělo, jak chtěla.

Poddůstojník vycítil její zmatek, vzal ji za ruku a dodal: „Na mou čest, má milá. Tak se to stalo. *Cara mia*. Mezi snídaní, obědem a večeří se může život člověka začít, změnit nebo skončit. Měli jsme všichni jednotné instrukce. Kripo, schupo, gestapo. Všechny složky. Připojily se SA, SS a *Wehrmacht*. Tři prapory námořnictva. Nešlo nám to zrovna nejrychleji, ale z pohledu nazpět to byl úspěch. Prohledávali jsme dům od domu, byt od bytu, to není legrace, v milionovém městě. Aby nikdo neproklouzl z bytu, kde už měli prohlídku za sebou, do domácnosti, kde nás teprve čekali, chci spíš říct nečekali. Všude mají peřiny, pod peřinou se schová člověk snadno jako v lese. Na stopu nás přivedl jejich vlastní člověk. Jeden z nich.“ Poddůstojník se usmál a dal jí načas, aby mu mohla odpovědět úsměvem.

„Co to znamená: *Cara mia*?“

„*Má drahá*. Nic špatného. Italsky. Je to, jako když zpíváte.“

„*Cara mia*?“

„Doslova. Vyřídili jsme je tenkrát na střelnici při kraji města, ještě ten večer, *cara mia*. Jezdí tam tramvaje číslo tři a čtrnáct, jak si vzpomínám. Kobylisy. – Někdo říkal, že se tam dřív chovali koně. Taky zdejší největší náměstí, něco jako bulvár, byl prý dříve Koňský trh. – Nenašli jsme u nich nic. Jen oba mlčeli jako blázni. Když jsme se jich ptali, zda schvalují atentát na generála – a ptali jsme se na to všech složek obyvatelstva tisíckrát denně, skoro do omrzení – mžikali na nás telecíma očima. Slovani, s odpuštěním, koukají opravdu někdy jako telata.“ Pak řekl: „Nevěřila byste, jak tady, když na to přijde, všichni lžou.“

Zmínil se o tom, z čeho měli největší strach; pochybuje, že je to přešlo. Dodal, že tady stačí skřípnout jednoho člověka, v jednom domě, v jedné ulici, aby si to ostatní přebrali. A taky, že už tehdy pochopil, proč musí Německo vyhrát válku. Dodal, že si všiml, čemu se říká „holubičí povaha“: bojí se bolesti, bojí se zabít. Proto se taky bojí nechat se zabít.

Neptala se na podrobnosti a námořní poddůstojník už žádné sám neuvedl. Jenom podotkl, že ke statečným i k zbabělcům to přijde nakonec stejně, i když jenom jedni se ještě drží slov, jako by slova, pouze proto, že jim někdo snad věří, mohla zastavit, zpomalit nebo změnit směr kulek. Pak řekl, že má rád pražské kašny, i když by z nich vodu nikdy nepil, protože si v nich udělali hnízda ptáci. Neřekl, že nejvýznamnějším vězňům cpou dozorcí před popravou do zadku vatu, aby nemuseli čistit střelnici.

Když se Jitka Thelénová zeptala, co křičeli, námořní poddůstojník, potěšen jejím zájmem, skoro naléhavostí, kterou zaslechl v jejím hlase, i se stínem strachu (kterému rozuměl) a jako by se toho lekala a jako by zároveň už radši ani nestála o vyčerpávající odpověď, řekl:

„Ať žije republika nebo ať žije svoboda, jako by se ještě přesvědčovali. Někteří se dovolávali práva posledního přání nebo možnosti napsat vzkaz rodině. Jeden šílenec dokonce před popravčí četou ještě přísahal, že nás přežije lepší Německo, než jaké zastupujeme. Jako by se jim snad umíralo o to snadněji.“

„Je to pravda, co říkají, že zabíjet je krásné?“ zeptala se. Vypustila slova skoro neslyšně.

„Záleží na tom, koho, kde.“ Potěšil ho její zájem.

„Asi,“ uznala.

„Většinou se jim roztřesou kolena, ještě než to přijde; tečou jim sliny z koutků. Nevypadají jako vůdci protiněmeckého odboje. Nejsou tak elegantní, jak by jejich pozůstalí chtěli věřit. Nebo jak před popravou možná ještě věřili sami.“

Pak řekl: „Čím větší mají naději, tím víc se bojí. Jen těch pár, co se přestane držet naděje, že se něco stane, dostanou milost nebo dojde k nějakému zázraku, jako že – dejme tomu – se zacpou hlavně pušek popravčí čtyry nebo zvlhne střelný prach, zaseknou se kohoutky, přestává lpět na životě.“

„Ti umírají svobodněji?“

„Umírají. To je všechno, co jim zbývá. Mají ještě štěstí, že je nepověsí na hák nebo na strunu. Umírají ponížení. Prohráli. I kdyby se utěšovali, čím chtějí, selhali; vidí nás jako vítěze; v tu poslední vteřinu, co ještě žijou a vnímají, vidí Němce a velikost Německa.“

A nakonec řekl: „Jen ti, co na ničem nelpějí a nemají naději a snad o to míň strachu, protože ztratili všechno a vědí to, jsou do poslední chvíle nebezpeční. Ale můžou se spolehnout. Posíláme je rovnou do pekla.“

Za chvíli se zasmál: „*Wie der Vogel, so das Ei*. Jaký pán, takový krám. Zkažený pták snáší zlá vejce. *Ein kleiner Vogel braucht ein*

kleines Nest. Pro malého ptáka malé hnízdečko. Nejlepší je to potom. Máme kávu, koláče, někdy pravou šlehačku.“

Poddůstojník vyčetl z mlčení Jitky Thelénové uznání a znamení souhlasu. Podotkl skoro ledabyle: „I zbabělci, na kterých vidíte už z dálky, že by chtěli žít i jako myši alespoň deset, dvacet nebo padesát let, nakonec spěchají, aby to už měli za sebou, když narazí na naši železnou vůli.“

„Máme zakázáno plakat,“ řekla tiše.

Dívka s jizvou vyprostila svou ruku z jeho a šli vedle sebe, pomalu, jako ostatní páry, které potkávali, vojáky s dívčím nebo ženským doprovodem. Byla ráda, že většinou zůstávaly ulice téměř prázdné. Námořní poddůstojník chvíli mlčel, pak ji vzal znovu za ruku. Bála se mu ji odmítnout. Už ji přešlo chvění na stěnách a na dně žaludku, vzrušení, které skoro nemohla ovládnout, předtucha, které se bránila, ale vnímala ho někde u hrudi, jak stoupalo až ke spánkům a teprve potom zase klesalo až do kolen.

„Nejdu moc rychle?“ zeptal se poddůstojník.

„Ne.“

„Taky věříte raději v to, co je tady a teď, než v něco, co bylo nebo co teprve bude?“

„Nevím.“

„To, co je teď, si chce člověk buď zapamatovat, nebo zapomenout, nemyslíte?“

„Ráda bych věděla.“

„Nebo si to zapamatovat i zapomenout zároveň,“ usmál se námořní poddůstojník.

Cítila, jak se snažil mluvit vlídněji, než když mluvil o své účasti na akci Heydrich. Bylo příjemnější mu odpovídat na nezávazná slova, slovíčka, kterými jí umožnil, aby získala rovnováhu nebo aby se necítila tak daleko, jako kdyby námořník šel po jedné a ona

sama po druhé straně břehu řeky. Jistě hledal, co měli společného kromě ústavu, kde se potkali, a něco, oč se mohl rozdělit námořník s ní nebo ona s poddůstojníkem. Vystavěl kolem nich přehradu, za kterou nejenom nemohla, ale ani nechtěla.

Přesto cítila chvění v hrudi a v kolenou a byla ráda, že šli a nikde nestáli. Snažil se jí nedržet ruku příliš pevně, ačkoli měl velkou ruku; cítila jeho sílu a že asi opravdu hodně na lodích pracoval. Taky ji napadlo, že měl velikou dlaň dost drsnou a nepotila se mu.

„Kdo prohrál, se vždycky mylí,“ usmál se námořní poddůstojník.

„Tomu skoro věřím,“ odpověděla Jitka Thelénová.

„Nesmíte nikdy prohrát.“

„Jak se to dělá – nikdy neprohrát?“

Usmál se. Pokusila se taky usmát.

„Hodně našich lidí doplatilo na to, když chtěli mít soucit s nepřitelem, i když to někdy byly skoro děti. V téhle válce jsou děti rovnocenným protivníkem. Nemá smysl je podceňovat. Byla by to chyba. Z hlediska našich lidí zločin. Pokud dítě unese granát, nesmím se oddávat iluzi, že to může být kámen. Našlo se pár nezodpovědných jedinců – i mezi námi – kteří málem litovali nejen vrahy našich vojáků, letců a námořníků, ale i pár židovských nebo cikánských hádat. Musíme si vyčistit i před svým prahem, *cara mia*.“

Napadlo ji, že v jeho úsměvu, stejně jako v elegantním, i když falešném úsměvu Psí dámy byla pýcha, dost velká, aby vytlačila i poslední zbytek svědomí. Jednou jim Elsie Mayerfeldová ukázala náramek z osmnáctikarátového zlata, který původně dala své mrtvé sestře, sestřelené pilotce *Luftwaffe* nad Londýnem. Na vnitřní straně náramku, který teď nosila Psí dáma na noze, nechala vyrýt *Příště obě*. Pak napsala křídou na černou tabuli: *Zvíře je příliš veliké*. Co tím myslela? Anglii? Je? Všechny nepřátele třetí říše? Pro Psí dámu je nepřítel slina.

Námořní poddůstojník se vrátil k námětu, o kterém si myslel, že na ni působí: „Mlčet nebo křičet, nemohli nás doběhnout. Mlčení je souhlas. A mlčení zavazuje, stejně jako zavazuje naopak –“ Odkášlal si, aby dokončil větu, ale asi ji zapomněl, protože dodal: „Mluví se o tom dokonce v nějakém velice dávném právu. Takoví chytráci jako oni jsme přinejmenším také. Starého psa nenaučíš nové triky. Tenhle ten kousek s tichem znali už staří Římané. Musela byste je vidět, slečno. Matka na zemi – mlčí nebo kňučí jako zbitá fena. Otec se opírá o umyvadlo v kuchyni – taky mlčí. Tihle lidé mají nakonec vždycky slabé nervy. Dupnete na ně a zvednete pěst – a je po odporu. Ne že by i potom nebyli pomstychtiví. Jsou. Snad stokrát víc, než sami od sebe čekali. Ale už jste jim vzala půdu pod nohama. Bez brýlí ten člověk mžoural jako sova. Snad chtěl povzbudit ženu – opičinka – zbytečné protahování času – a kupek máme dost. Vyrábějí nám je sami, v miliardách, v největších zbrojních závodech, mimo naše a snad ve Švédsku – a můžou se za pár přídavek na potraviny přetřhnout. Živí poraženého národa zapomenou rádi za pár půllitrů piva a věnec teplých buřtů nebo poukázku na dovolenou v Německu. Lokomotivy, podvozky k tankům a transportérům, letadla i lodě nám vyrábějí s kvalitou, kterou oceňujeme. Jen zločinci mezi nimi dělají slepé bomby, zvláště letecké, a hluchá lodní torpéda. S tím si poradíme, můžete mi věřit. Ten den mě pronásledovala fašírka. To je někdy vážně zvláštní, slečno. Jejich byt a celý dům byly cítit fašírkou. Taková příjemná, nasládlá i nakyslá vůně masa, nakládaných sladkokyselých okurek a máčené housky. Večer jsme to měli jako z uděláním k večeri. Věřila byste tomu, slečno? Měli jsme českého kuchaře. Bere si na pomoc dokonce ženu, aby nám udělal, co nám na očích vidí. Má vždycky v rukáve kopu anekdot. A příští den jsme to měli zas k obědu. Tak se to někdy semele dohromady. Rok o fašírku ani

nezavádíte a najednou je na jídelním lístku pro všechny zbraně třikrát najednou. Máte toho plný nos a lámete si hlavu, kde se najednou vzalo tolik fašírky.“

Poddůstojníkovi to připadalo směšné. „Rád se sem vracím,“ dodal. „Praha mě ještě nezklamala. Podívejte se, jaké je to tmavomodré město. Být malíř, maluju je šmolkou. Člověk si chce taky něco užít. Kdo může vědět, co ho čeká a kde ho to potká, když má vojenské řemeslo?“ Ale nebyla to otázka a nečekal odpověď. Pak řekl: „Město jako modrá loď.“

Díval se na dlažbu, na světle modré a bílé kamenné kostky, sestavené do kosočtverců s kruhem nebo čtvercem uprostřed. Chodníky byly v Praze jako kamenné krajky.

„Jak říkal můj kamarád na křižníku *Tirpitz*: Strom poznáš po ovoci. Na Mount Everest se šplhá člověk jen jednou. Smrt nemá kalendář. *Der Tod hat keinen Kalender*. Každý by měl dostat možnost si někoho z nich zabít, aby si vyčistil krev. Je to, jako byste si dopřála vanovou koupel.“

Znělo to jako ozvěna slov Psí dámy, že jen mrtvým se může říct pravda.

Pak řekl: „Je to pravda. Nikdy jsme se neměli lepší. Je to radost potkat starého kamaráda, potřást si rukou a zeptat se ho, jak se mu vede a naopak.“

V jeho hlase zněla drsnost i měkkost, v přítomnosti dívky měněná ve zjihlost.

Zmínil se, že ve válce uzavírá člověk rychleji přátelství; všechno nabývá na rychlosti; nikdo se nezdržuje zbytečnými formalitami.

„Chcete, abych šel pomaleji?“ zeptal se. Myslel na její jemnou a zároveň árijskou tvář a čelo a krk. Na její jemné způsoby a na její ostýchavost.

A pak, když se mu zdálo, že chtěla vědět podrobnosti – jako když mluvil o fašírce – doplnil: „Stalo se toho hodně, ale kdybyste měla víc času, jistě bych si vzpomněl. Podávali jsme podrobná hlášení – někde to jistě ještě leží – ale sám si to tak dopodrobna už nepamatuju. Mám z toho takhle velkou hlavu,“ usmál se. Zvedl obě ruce nad hlavu. Byla ráda, že jí pustil dlaň.

„Takových lidí tu bylo jako máku, slečno. Museli jsme je trochu přimáčknot. S lidmi to máte jako se štěnicemi. Pokud je necháte, pijou vám krev. Když se jich štítíte nebo bojíte, vysají z vás všechno. Člověk musí mít sílu a kuráž je rozmáčknot a myslet přitom třeba na fašírku.“

Pak řekl: „Nechci být vážný, když jsme jen na procházce. Doufám, že vás moc nenudím.“

„Ne, vůbec ne,“ ujistila ho.

„Na moři se nenudím,“ řekl. „To není nuda. Nikdy jednotvárnost. Ale moře není pro dívky. Snad loď,“ usmál se. „Byla to pro mě výjimka. Jsem radši na moři, na lodi.“

Potom uvedl, že to někdy trvá dlouho a jindy jen zlomek vteřiny, než to mají za sebou. „Ale ještě jsem nikomu z nich nezáviděl, slečno, ať to trvalo půl hodiny, nebo jen kratičce, než byste řekla švec. Jako když se propichuje pneumaticky nebo elektricky na jatkách lebka volům.“

Umí poroučet, dodal, protože se naučil poslouchat. Pak řekl, že bavit se s ní a procházet se večerním městem ho povzbuzuje. Řekl, že je to – s ní – stejně vzrušující jako plavit se po moři, válčit nebo útočit – nebo někdy jen unikat ponorkám nebo silnějším lodím anebo přesile na moři – a cítit v kostech smrt. Voda je ledová. Ve vodě člověk nevydrží déle než hodinu, i kdyby uměl plavat jako delfín. Náhodou je to všechno pravda, co se říká o utopených v Titaniku. Puklo jim srdce ledovou vodou. Dodal, že nechce mluvit

o ledové vodě, leda když bylo přes den takové vedro. Asi se mu to zdálo příliš a najednou jeho hlas zase zjemněl a ptal se jí, jestli se vyzná ve hvězdách nad Evropou, a zmínil se o složení hvězdných konstelací nad Severním a nad Středozezemním mořem.

„Někdy vojáci lžou děvčatům,“ řekla.

„Ale slečno, *cara mia*, nejsme už děti, abychom si lhali, není to tak?“

Teď zrudl námořní poddůstojník.

Město obelplouval lehký chlad. Vzduch byl svěží. Poddůstojník se zhluboka nadechl a pomalu vydechoval. Řekl, že vzduch chutná jako med nebo víno. Některá města vypadají spíš jako lázně a stavby jako dávné šperky. Byl rád, že denní žár už polevil.

Všechno, co námořní poddůstojník říkal, znělo najednou dívce s jizvou povědomě, jako by to už slyšela.

„Na každé místo v tomhle městě mám svoje vzpomínky, *cara mia*. Není vám chladno?“

„Ne.“

„Říkáte ráda ne?“ usmál se poddůstojník.

„Ne.“

„Můžeme hrát takovou hru: Za každé tři ne musíte říct ano. Ano?“

„Radši ne.“

Poddůstojník se smál, jako by ji chytil, a pak, jako by se ještě jednou chtěl vrátit k tomu, čím upoutal její pozornost už od začátku, řekl: „Trvalo tři měsíce, než jsme nalakovali kýl křižníku *Tirpitz*. Nejrůznější druhy ochranných laků, slečno. Byly to obě – *Tirpitz* i *Bismarck* – nejtěžší kategorie, nepotopitelné lodi. Byly velké jak obrovské plovoucí kry.“

Večer a šero neznatelně houstly. Na nebi se objevily mraky. Měsíční světlo jimi pronikalo prudce, jako řídkou, potrhanou záclonou.

„Dnes v noci odjíždím,“ řekl poddůstojník.

„Kam?“ podivila se.

„Do Kielu.“

A dodal: „Nedáváte pozor.“

„Jak to?“

„Už jsem to říkal.“

„Asi jsem přeslechl.“

„To nic. Mám to u vás.“

A dodal: „Jsem námořník. Musím.“

„Moře musí být krásné,“ řekla dětsky.

„Nádherné,“ přisvědčil. Věděl, že je krásné i pro lidi, kteří je nikdy neviděli. Dalo se to zaslechnout z toho, jak řekl „nádherné“. V jejím mlčení zněl teď obdiv a mnoho nevyslyšených otázek i strach nebo bezmocnost se ptát nebo čekat na odpověď a vzbudit podezření, které nikdy nebylo dál, než kam dosáhl její dech, hlas, snad i hloubka nebo intenzita jejího mlčení. Byla ráda, že jí není vidět do obličeje nebo do očí. Obsáhlo to současně bázeň měřit všechno vlastními zkušenostmi, protože v něčem jich bylo víc, než chtěla, a v něčem daleko méně, než si přála, a které jí zkreslily celý život, dozadu i dopředu. A současně v tom bylo i zadostiučinění, že tu byla – přece jen – s námořním poddůstojníkem, na místě Elsie Mayerfeldové, i když až po ní. Bylo příjemné mluvit o moři. Myslela na tu divnou rybu na dně nejhlubšího oceánu a jak, když se potkají dva samečkové, slabší a menší se změnil v samičku. Nechala námořního poddůstojníka mluvit o moři a jak je krásné. Držel se toho a dal si záležet, aby to ještě zdůraznil.

„Člověk si nedovede představit moře, dokud je nevidí na vlastní oči,“ řekl.

Nechal za sebe působit zvuk slov, aby ji hladil. Ucházel se o ni představou a barvami moře v noci nebo vzedmutého bouří, voda-

mi pod hvězdným nebem – a vzal ji pod paží. Nebránila se. Dotkl se loktem jejích prsou a odmlčel se.

Viděla před sebou moře, o němž námořní poddůstojník mluvil. Cítila tlak ve spáncích, vidiny, které k ní přicházely z šera. Celý den v ní nashromáždil očekávání, které se začalo míjet cílem.

Mohla by mu říct, že jenom mrtvým se dá povědět pravda? Mohla by to svést na Psí dámu. Přinejmenším se to nehodilo. Jeho mrtví byli jiní než její mrtví. Prohodila si slovíčko může za musí. Ale věděla, že smí mluvit jen o sobě.

Vracela se v duchu k modři nebe, která už odešla a ztmavla, k bělostným perlám vedra, které se rozpouštěly ve večerním vánku a chladu, předtím navlečené jako šňůry z prachu a žáru a teď ztracené ve tmě nad městem, ve hvězdách, které začaly mizet v houstnoucích mracích. Bude pršet? Možná. Přála si zastoupit nebo nahradit, vystřídat Elsii Mayerfeldovou, snad jenom pro jednu. Dalo se toho docílit jedinou večerní procházkou? Dalo se to utopit v závisti, jako mnoho vražd, které nebudou nikdy potrestány, a mnoho křivd, které budou zapomenuty bez nápravy.

„Rád bych vám ukázal moře zblízka,“ řekl námořní poddůstojník.

„Neumím plavat,“ přiznala se.

„Byla jste odpoledne na plovárně, ne?“

„Ano, ale neplavala jsem, jen jsem se potápěla u klády. Držela jsem se klády.“

„Naučil bych vás snadno plavat, *cara mia*.“

„Snad příště.“

„Kdoví kdy se uvidíme příště.“

„Někdy.“

„Někdy – nikdy, jak říkají Němci,“ usmál se.

„Někdy – nikdy,“ opakovala po něm.

„Jíte ráda ryby?“

„Když musím. Nemám ryby nejradši. Bylo mi z nich už dvakrát špatně.“

„Ryby se musí jíst čerstvé.“

„Snad byly čerstvé.“

„Víte, co se říká: ryba a host třetí den.“

Nemusel dodávat nic o pachu. „Snad proto, že mají chladnou krev a nemluví?“ Zase se na ni usmál. „Někdy vidíte ze Španělska, když je jasný den, až do Afriky. Z francouzských břehů dohlédnete v takový den, jako byl dneska, až na anglické pobřeží. Mohl bych vám ukázat francouzskou Riviéru zblízka.“

Mluvili o blízkosti. Přitiskl se k dívce s jizvou a cítila jeho pevné, svalnaté tělo a jeho teplo. Vnímala, jaká z něho šla síla; jeho vůli a současně svoji vůli.

Náhle ji napadlo, že by se prozradila každou odpovědí, i kdyby řekla třikrát za sebou ano, už žádné ne. A také, že by mu mohla povědět, proč to nejde. Mohli by hrát jakoukoli hru, kterou by si vymyslel.

A tak se procházeli dlouhou chvílí mlčky; pohřbívala nebo odkrývala v mysli námořního poddůstojníka, o čem nemohla mluvit a co viděli každý ze svého pohledu. Cítila, že nikdy nebude moci udělat nic z toho, co by ráda udělala. V ústavu jim jen předhazovali velkorysost a blahovolnost říše, která je přivinula k hrudi jako skutečná matka.

„Chvějete se, má maličká,“ řekl poddůstojník. „Je vám chladno?“

„Ne moc,“ odpověděla. „Jen trochu.“

„Nesmíte se tak chvět,“ dodal poddůstojník.

„Večer je vítr. Bylo celý den tak strašlivé horko.“

„Pojďte blíž ke mně.“

Když neodpověděla, dodal, že z něho nemusí mít strach. V jeho hlase zaslechla opravdovou účast. Vzal ji pravou paží kolem ramen a přitiskl si ji k boku. Znovu pocítila jeho teplo.

„Proč jste tak tichá?“ zeptal se poddůstojník.

„Kde jsou teď ty velké nepotopitelné lodi?“

„*Bismarck* a *Tirpitz*? Ach, jsou obě už u dna. Válka je opravdu krutá. Není to jen proto, že se to říká. Válka musí být krutá,“ souhlasil poddůstojník sám se sebou.

„Vyprávějte mi ještě o moři.“

„Co byste chtěla slyšet, jehňátko?“

„Jak jste byl odvážný.“ A za chvíli skoro bezděčně: „Jak jste tam u těch lidí se svým kamarádem zvonil a bušil na dveře a jak se polekali a všude voněla fašírka.“

„Myslím, že jsme nezvonili ani neklepali, ale vykopli dveře,“ usmál se poddůstojník. „Vyprávěl jsem vám o svém kamarádovi, už je z něj šikovatel.“

„Nikdy jste na to nezapomněl?“

„Děťátko, jste tak romantická.“

Něco mu přišlo k smíchu. „Ještě nikdo za živa nedokázal v Německu svou nevinu. Kdo se k nám včas nepřidal a není z německé matky, je vinen už od kolébky.“

Jeho dlaň sevřela její rameno a cítila celou jeho ruku, byla těžká a zároveň přátelská. Pohlédl na ni; její oči se mu zdály úplňkem větší. Měsíční svit pronikal mraky už jen na jednom místě jako tmavomodrou studnou. Poddůstojník prohodil, že mezi mužem a ženou je překážka, kterou muž jen těžko obchází. Řekl, že když si muž vybere dívku, záleží mu na tom, aby se za ni nemusel před kamarády a na ulici stydět, ale že se taky nechce bát, když odjíždí na dlouho, protože tomu se žádný námořník neubrání.

Námořní poddůstojník jí vyprávěl o ledovcích v Severním moři, o norských fjordech, které vypadají jako bílé a zelené skály na březích podél Rýna nebo jako hory a tunely a hrady, a voda kolem nich je tichá a tyrkysově modrá a tak průzračná jako německá duše. Pak zase řekl s úsměvem, že ve válce, stejně jako v přírodě, jsou život a smrt jako bratr a sestra. Vnímala spíš jeho dech než jeho slova.

Námořník cítil její útlost a jak se chvěla. „Ovečko,“ řekl najednou. A pak řekl stejně tichým hlasem: „Jste opravdu malá německá ovečka.“ A pochválil její tvář, malá, velice ženská ramena; jak chodí rovně jako svíčka. Kdyby se narodila jako muž, byla by jistě urostlý voják. A pak řekl, jak je čistá.

Poznala, co přijde, daleko dřív, než se mu zlomil hlas a řekl, že vypadá jako ovečka a že se ještě nepotkal s tak pěknou dívkou. Pochopila to, ještě než mu splynula první slova ze rtů. Celý její život se skládal ze lží. Byly to lži, i když to byla pravda. Protože všechno začínalo a končilo lží.

Námořník ji k sobě tiskl. Začala se třást. Opakoval jí, že je malá ovečka a potřebuje teplo, jeho teplo. Nechala se, aby ji vedl vedle sebe, poslušnou a mírnou, jako by se bála i mluvit.

Měli před sebou dlouhou ulici s hračkářstvím U Krále železnic. Dál do ulice, která stoupala, byly restaurace, přímo nad nimi, na široké, husté stráni, park, kam se pozdě večer po osmé nesmělo.

„Nesmíte se tak chvět,“ opakoval poddůstojník. „Proč se tak třesete?“ A pak se jí přímo, tiše a spíš kamarádsky zeptal: „Byla jste už někdy s mužem?“ V jeho hlase zněla chraptivost. Musel si odkašlat.

„Ne,“ odpověděla. „Ale vím, co muži chtějí.“

Město se topilo v zatemnění. Vyvolávalo to pocit, že jsou v celé ulici, městě, zemi nebo světě sami. Vyrušil je zvuk vzdalujícího se auta s modře a černě zastřenými světly a pak slyšeli zvonit tramvaj, kterou neviděli.

„Bylo přes den takové vedro a teď je skoro zima,“ řekla.

Co od ní chtěl? Co od ní čekal, za pár slov a jedno nebo dvě *caramia*? A co byla připravena mu dát? Věděla už dlouho, že na každou křivdu se najde tisíc a jedno vysvětlení. Tatínek u umyvadla, sklíčený hanbou až k smrti, a maminka na zemi a v domě ticho, jako by se všichni vystěhovali na Měsíc, a vzduchem svištící pásek na psa.

Člověk by někdy chtěl zapomenout, aby si nepřipadal jako chodící hřbitov. Ale nemůže, je to stále v něm, dokud chodí, cítí a myslí. Ani německé laboratoře na východě ještě nedokázaly se změnou hnědých očí v modré a kudrnatých cikánských nebo židovských vlasů v plavé vyměnit lidem mozek. Je to možná jako dech, dokud člověk žije. Zaslechne někde zvuk mandolíny nebo potká cizí, jen trochu povědomý obličej s poniklovanými brýlemi na nose a najde v tom podobu a poleká se jí; nebo to vyčte z pohledu na strom, kámen, hvězdu. Slyší to z hlasu někoho. Z příchuti něčeho, někoho. Nezbaví se toho nikdy, dokud žije.

Podle Julie se lidi za čas smíří s tím, jakým se myjí mýdlem, když dlouho neseženou žádné jiné. Pokoušela se o ni závrať z toho, nač myslí. Snažila se vybavit si před sebou obrovské vojenské lodi, nákladní a osobní parníky. Vypadaly jako kolové parníky, jaké ještě jezdily na Vltavě? Jednou se na jednom – *Primátor Dittrich* – vezla s maminkou a tatínkem a velkou rodinou sousedů, kteří měli tři dcery. Myslela na Táňu Grábovou a čím se živí někde na východě, v polním nevěstinci za frontou, pokud ještě vůbec žije.

„Děvče takového řemeslníka si přijde po válce na své,“ dodával námořní poddůstojník k něčemu, co asi přeslechla. „Řemeslo má pořád ještě zlaté dno, jak se říká, slečno. A kdybych si chtěl vybrat, mohl bych jezdit za volantem jako pán. Vyznám se trochu v motorech. Jako lakýrník bych na tom nebyl ani dost málo špatně.“

Už mě párkrát napadlo, že jednou bude po válce a měl bych se po něčem rozhlédnout.“

Nevěděla, co by na to řekla, a poddůstojník dodal: „I když na vážné známosti a na ženění není zrovna ta nejlepší doba.“

A pak, jako by se napomínal, řekl: „Měl bych vás nějak zahřát. Takhle to nestačí.“ Podíval se na restauraci, chabě osvětlenou, s plakátem, že chráněno v závětrí je obyvatelstvo povinno úctou k bojujícím vojákům. Všechna kola se točí pro vítězství. Nejenom lokomotivy nesou na svém ocelovém bříše veliké „V“, Viktoria. „Co byste říkala čaji s rumem nebo nějakému zákusku?“

„Třeba,“ řekla. „Nechci vás obtěžovat.“

„Tudy, má malá dámo,“ povzbudil ji dobrácky. „Tady máme našťestí bufet. Mám jít první?“

Byl to automat s kavárnou u viaduktu. Nedaleko byla jatka a budova Elektrických podniků a tmavomodrou tmou se vinula pod mostem řeka, na cestě k neviditelnému moři. Z parku sem přicházelo šumění, které zprostředkoval vítr. Mraky se honily rychleji, jako před deštěm. Přerušovaná mračna se spojila a měsíc zmizel. Přes viadukt se valil nákladní vlak s transportem tanků a děl pod plachtami. Poddůstojník ji vzal dovnitř.

Bylo tu plno lidí a hluku. Poddůstojník chtěl objednat pro oba grog, ale neměli rum, a tak se spokojil s pivem a pro ni objednal japonský čaj. Výslovně se ptal, jestli mají zelený japonský čaj, protože je sladký jako med a dobrý na hlasivky.

Požádal někoho vedle u stolu o oheň a počínal si hlučně. Člověk se zápalkami mu připomínal Roberta Kocha, největšího německého lovce bacilů, jaký kdy žil. Viděla film s Emilem Janningsem? Lidé se dívali k němu a k ní. Zvedla koflík a pila skoro rychle. Mohla říct, kolika lidem se nelíbilo, že měla vojenskou společnost. Námořnímu poddůstojníkovi to asi docela neušlo, ale přecházel to, jako by říkal, že mu můžou, stejně jako jí, vlézt na záda.

„Mají všechny důvody držet hubu a krok,“ řekl. „Mohou být rádi, že jsou rádi.“ A dodal: „Bývá to tu povedené, když se jim dostaneme na kobytku, můžete mi věřit.“

Pak řekl: „Jen když je člověk šťastný, může být dobrý. A proto – budme šťastni,“ smál se. „Těžko se mi věří, že – kromě toho, co je tady a teď – je ještě něco potom.“

„Třeba je něco potom,“ řekla do hluku a kouře.

„Červi a žížaly, pár bublinek,“ smál se dál námořní poddůstojník. „Nechcete být šťastná, abyste byla dobrá?“

„Věříte v astrologii?“

„A vy?“

„Nevím.“

„Chutná vám čaj?“

„Děkuji. Je ještě horký.“

„Příště si dáme grog.“

„Ještě jsem grog nepila.“

„Něco ve hvězdách musí být, když se na ně díváte na moři. Nejenom mapa, podle které se můžete plavit od světadílu k světadílu, spolehlivě jako chodec po pěší cestě na pevné zemi. Podívejte se nahoru; není to záhada?“

„Nevím,“ řekla a bála se, aby to neznělo hloupě, a taky nechtěla, aby ji slyšeli hosti u vedlejších stolů, kde se jen stálo. Platil markami a nechal slušné spropitné. Byla ráda, když se ocitli zase na chodníku. Mluvil o tom, že co je německé, je krásné, ale nedal by za to moc, že u piva by s ním asi všichni nesouhlasili. Naštěstí to většinou utopí v pivu. Je těžké to popsat, leda cítit. A jak je snadné poznat, co je neněmecké. Smál se.

„Můžu se na chvíličku vrátit?“ zeptala se, když si srovnal poddůstojník peníze v peněžence a peněženku zastrčil do kapsy. Narazila na jeho udivený pohled. „Potřebuji si tam skočit sama, jen na chvíličku.“

Poddůstojník se usmál a ťukl se kloboukem skrčeného ukazováčku do čela; viděl, jak se ostýchala. „Máme spoustu času, ovšem, má princezno. Pár minut nás nezabije.“ Viděl, jak sklopila oči a zrudla. Usmál se na ni povzbudivě, ale ne dlouho, aby ji neuvedl do rozpaků.

„Hned se vrátím,“ řekla znovu.

Bála se snad, že tu už nebude, až se vrátí? usmál se zase. Ujistil ji pohledem, s rukama v kapsách, že počká. Připadala mu zbytečně plachá.

Už za dveřmi lokálu cítila Jitka Thelénová, jak se v ní střídá zima a horko, a cvakala zuby a snažila se s vypětím vůle sevřít rty, aby tomu zabránila. Myslela na to, co řekla Elsie Mayerfeldová, podobně jako když poddůstojník mluvil o štěstí na chvílku, tady a teď; že je zbabělé bát se žít v přítomnosti a odvolávat se na minulost, jako by budoucnost byla mrtvá, třebaže, a to je pravda, pro někoho už není žádná budoucnost; a co je teď a co si má člověk pamatovat a zároveň zapomenout; nějaké teď, o kterém ještě před chvílí nevěděl, a neví, jak to bude propříště. Jak je každé teď vždycky jiné než před chvílkou a jak se bude budoucnost lišit i od toho, co je teď. A vybavila si slova námořního poddůstojníka o tom, že kdo prohraje, se vždycky mýlí, přinejmenším v očích vítěze. Myslela na jeho silné a teplé tělo a na jeho veliké ruce a jak ochotně za ni prve zaplatil.

Přestože se neustále chvěla, cítila v sobě – někde hluboko – klid. Nesla si v sobě představu pevného, rázného těla námořního poddůstojníka, doteku jeho rukou a zdrsňelého hlasu, když mluvil o lodích a co všechno už za války musel udělat, a jemného, když říkal, že je malá německá ovečka, a zase jiného, když mluvil o tom, co a jak a po čem by se mohl po válce poohlédnout.

Snažila se nařídít si netřást se. Prostupovala jí horečka po dlouhém dni. O to delším, čím méně v noci spala. Nespala vůbec? Snažila se soustředit tím, že si chtěla vzpomenout na jedny z maminčiných šatů, ale nemohla si je vybavit.

Zase ji začalo bolet v podbřišku. Oživovala v sobě, jak se jí námořní poddůstojník dotkl v úterý svou těžkou rukou, a přece lehce, a jak ji doprovodil až sem, a to všechno proto, aby se přestala

třást. Věděla, proč to musí odehnat. Cítila se jako dva lidé. Vnímala něco jiného než chvění v podbřišku; byla to bolest. Jako kdyby snědla zkaženou rybu.

Vdechovala vůně kavárny, lidí a jídel. Viděla se v zrcadle a lekla se své malé hrudi. Oslovila se v duchu, jako by si to chtěla vyvrátit. Musí se zbavit chvění v žaludku a ve stehnech.

Prošla beze spěchu mezi stoly a židlemi. Vstoupila do průrvy mezi poslední řadou stolů a překročila ji, a aniž si jí někdo všiml, otevřela dveře a vešla do kuchyně.

Myčka nádobí ji neviděla; stála čelem k dřezu a zády k Jitce Thelénové. Za kuchtou leželo dlouhé prkno, na něm několik nožů. Obě ženy k ní byly zády, zabráný do své hlučné práce.

Dívka s jizvou sebrala z prkna nůž a skryla ho pod jupku, kterou si nesla přes ruku. Ani se nepodivila své náhlé zlodějské obratnosti. Trvalo to jen vteřinu. Pak odcházela z kuchyně chodbou k toaletám. Kuchta ani žena v červené gumové zástěře nic nepostřehly.

Za sebou slyšela hluk tekoucí vody a pevný třesk porcelánu. Vstoupila na toaletu a zamkla se. Zastrčila nůž nejdříve za živůtek, potom si to rozmyslela a upevnila ho špicí dolů páskem k vnějšímu okraji levého stehna. Spustila sukni co nejniž a zkusila, jestli je nůž vidět. Vybavila si, co poddůstojník říkal, že Praha je hlavní město, které nemá hradby. V kapsičce jupky, zapnuté na knoflík, měla svých nedotčených deset marek.

Když potom šla zase vedle námořníka po chodníku, vnímala nůž, jak se dotýká jejího těla: byl to dost velký nůž a pocítila uspokojení. Musela jen dělat o něco větší kroky. Ale mohla jít zpřímá jako prve a jen jednou se přesvědčila, jestli nůž drží na noze dost pevně.

8

„Tady je park,“ řekl poddůstojník. Kouřil; jeho dech čpěl tabákem. „Bojím se, aby nepršelo. Stromy nás budou chránit.“

„Už je tma,“ řekla.

„Bojíte se stínů?“ smál se poddůstojník.

Měl příjemné tušení, že se byla pro něho připravit, které muže mýlí právě tak málo jako často. Napadlo ho, že chtění muže je jiné, jednodušší a rychlejší než chtění nebo souhlas ženy. Proto řekl: „Nemusíme spěchat.“

Usmál se, aniž svůj smích vysvětlil. Říkal jiné věci, než opravdu chtěl, a utěšil ji: „Můžete se na mě ve všem spolehnout, *cara mia*.“

Vedl ji hlouběji do parku. Ovinul jí ruku kolem pasu. Bála se, aby necítil rukojeť nože. Měla zbraň, kterou by ho postrašila, kdyby chtěl příliš blízko. Námořní poddůstojník se zabýval myšlenkami na to, jak musí muž umět v každé situaci přemoci ženu představami moře a ostrovů, života a smrti a přísliby. A zase se bezdůvodně zasmál. Několikrát ji oslovil „ovečko“ nebo „jehňátko“ nebo „maličká“ a *cara mia*. A prohodil, jaká by to byla škoda, kdyby je zaskočil déšť po tak dlouhém, horkém dni.

Brána parku měla velká mřížová vrata a klepadla s kruhy, která už léta nikdo nepoužíval, takže zrezavěla. Z hlubin parku přicházel vítr, sytý smolou a listím a jehličím a dechem neviditelné řeky.

Poddůstojník ji vedl mlčky a pozorně, aby nezakopli. Cítila jeho ruce a poddůstojník vnímal její ramena, paže a boky.

„Je to nádherný večer,“ řekl.

„Ano,“ odpověděla.

„Trochu vítr.“

„Vítr mně nevadí.“

„Taky si myslíte, že každý má nakonec, co si zaslouží? Dobré za dobré a špatné za špatné?“

A když neodpověděla: „Voják dostane svou chvíli klidu, hladový, co mu nejvíc chutná, osamělý muž hezké děvče.“

„Nevím.“

„Všichni máme někdy hlad, není-liž pravda?“

„Nevím,“ opakovala.

„Jistě víte, o jakém hladu mluvím.“

„Nevím,“ řekla potřetí.

Cítila v poddůstojníkovi sílu, kterou sama neměla. A sílu, kterou mohla doplnit jen svou slabostí. Ale už věděla, čím může změnit svou slabost v sílu. Tušila, co poddůstojník chce, co by mohla dostat i ztratit a čím by námořník mohl být, jako si asi každá dívka přeje vedle sebe silného muže, který by ji dokázal chránit a probudit v ní sílu, která zatím jen spala. Bylo to tušení, předzvěst, ale zároveň šel vedle ní, skutečný, z masa a krve a s nasládlým i nahořklým tabákovým dechem. Věděla, že se dostali do zakázaného území. Cítila to neznámé, co cítila už v úterý. A co ji k námořnímu poddůstojníkovi přitahovalo a zároveň odrazovalo. Tušila jen výhodu, kterou získávala jako děvče, spojení, které tím zavázala. Propojilo se to na články řetězu ze slov a starých představ, co si směla pamatovat a co jí nařídili zapomenout. Šlo to daleko a hluboko, kde ještě nikdy nebyla.

„V takové tmě vás vidím jen docela zblízka.“ Zase se mu zlomil hlas někde mezi plným hlasem a šepotem a dodal: „Ovečko, má malá ovečko.“ A: „Jste tak něžná. Tak velice něžná.“

Pak ji držel blízko sebe: „Chtěl jsem se vás na něco zeptat. Smím?“

„Proč ne?“

„Chtěl jsem, aby to byl náš večer.“

„Jak to myslíte?“

„Už vás nějaký muž líbal...?“ A přerušil sám sebe, ještě než mohla odpovědět, nebo ji v tom chtěl předejít: „Řekněte ano, ano?“

„K čemu?“

„Jen řekněte ano a pak vám povím.“

„Ne,“ řekla pomalu.

„To stačí,“ řekl námořní poddůstojník. Dodal, že láska je jako malá smrt, ale nedokázal by to vysvětlit. Je to krásné a současně smutné. Nikdo neví proč, může mu věřit. Je to pro všechny lidi stejné, anebo jen pro ty šťastnější, kteří dostanou nebo si najdou příležitost. Hrála už takovou hru na ano a co bude, když řekne ano? A kdy ne znamená ano?

„Tak tedy ano?“ zeptal se. „Mám tedy váš souhlas?“

„K čemu?“

„Ne?“

„Nevím.“

„Smím vás políbit? Nebo máte za to, že se námořník nemá ptát?“

Ale než to mohl udělat, odvrátila se a zeptala se ho: „Jste zadobře s naší učitelkou?“

Námořní důstojník se zarazil: „S Elsií Mayerfeldovou?“

A když přisvědčila: „Ach, vy jehňátko. Elsa je má vzdálená příbuzná. Sestřenice z pátého kolena. Naše kráva pila z jejich louže, jak se říká. Má za to, že jsem už pár hodin pryč. Nechal jsem si svůj cestovní vak s osobními věcmi v úschovně na nádraží. Proč se ptáte? Ach ano. Neměla byste jí radši nic říkat. Děvčata se někdy ráda chlubí. Budu tiše jak pěna. Jako propast; nebo jako noc. Jako potopená loď. Ale to bych ani neměl říkat.“

Odpověděla, že se taky nemusí bát, že by to někomu řekla. Na to se námořní poddůstojník usmál; snažil se pro ně najít skryté

místo. Stiskl ji tak pevně, že se polekala. Vyčetl z jejího úleku pravý opak.

Cítila jeho horký dech a silné ruce. Potom se k ní nakláněl a šeptal: „Chcete, abych byl docela blizoučko?“ Jeho šepot byl pronikavý a naléhavější než prve.

„Nevím,“ šeptala nazpět.

Svedl ji z cesty na trávník, mezi keře. Tráva byla vlhká a kyprá, mokrá večerní rosou. Zdála se povolná a měkká, rozčilená přítomností a narůstající blízkostí muže, který se nedá už odbýt. Tím si vysvětloval její chvění. Svírala tvrdě rty, ale i to si vysvětlil její nezkušeností.

Bušilo jí srdce. Zaslechla v tom jiné bušení, které se propojilo s jejím srdcem.

Dívala se na námořního poddůstojníka zblízka, jak ji líbal, a viděla podobu mužů v uniformách i v kožených pláštích, jako by každý z těch tisíců byl jen jeden a každý jednotlivý zároveň první nebo tisící.

„Bude to krásné,“ šeptal poddůstojník. „Uvidíte.“ Vytušil, že se ještě s nikým nelíbala. „Bude to, jak jsem vám slíbil.“ Hladil ji dlaněmi a bříšky prstů na tváři a kolem úst a pak sklouzl prsty po čele a nahmatal jizvu.

Nechala si to líbit. Cítila, jak se jí žene krev do tváří. Myslela na krev a hrozila se, co viděla v duchu.

„Ublížíjí vám?“ zeptal se. Pak chraptivě dodal: „Nedovolím nikomu, aby vám ubližoval. Už vám nikdo nebude ubližovat.“

Objížděl oběma rukama její tváře, ramena a prsa. Věděla, co přijde, a měla strach, aby nenašel nůž.

„Co se vám stalo? Jak se vám to stalo? Nehoda?“

Mlčela.

„To nic,“ řekl. Byla ráda, že ji nechal mlčet.

„Jsme tu jen sami?“ šeptal námořní poddůstojník. „Nechci na vás nic zlého. Nic, co by vás bolelo. Jste hezká. Jste tak pěkná... Tak něžná... Musíme si přivlastnit život, dokud jsme ještě mladí... pár pěkných hodin, na které narazí člověk jednou za rok... není to potopená loď. Žádná povinnost, oběť, služba... jen my sami... nemyslete na nic... ošklivého... Pojdte blíž... nechte mě... ovečko...“ A chrapot zastíral stále silněji jeho hrdlo. Když říkal „co si může člověk pamatovat“, zahrnulo to, i co může nebo musí zapomenout. Nebo to obojí najednou.

Dívka s jizvou ustoupila o krok. Domníval se, že je zmatena jeho slovy, šepotem, dlaněmi, které ji laskaly, a dechem.

„Nikdo tu není,“ šeptal ještě. „Zdejší lidi sem večer nesmějí. Nikdo nás nebude rušit.“

Políbil ji na jizvu.

„Ano,“ zašeptala. „Ano. Ale otočte se. Na vteřinu. Jen na vteřinu.“

„Proč? Co se stalo?“ zeptal se udiveně. „Chcete...?“

„Musím se upravit.“

Námořní důstojník zaslechl, jak rozvazovala šatový pásek; potom se mu zdálo, že zaslechl neomylně šelest zvednuté sukně a škrábnutí nehtu o holou kůži. Odkášlal si a měl sto chutí se náhle otočit, obejmout ji oběma rukama a padnout s ní do trávy. Stoupala mu krev do hlavy. Sukni, jak se domýšlel, si musela už spustit nebo přetáhnout přes hlavu. Ještě jí dal čas na to, aby si svlékla blůzu a uvolnila prádlo. Také jeho dechem pronikalo tělo. Přál si, aby spěchala, než začne pršet.

„Už?“ zeptal se.

„Ještě ne,“ hlesla.

Vytáhla nůž. Byla ve srovnání s námořním poddůstojníkem menší a slabší; musela se rozmáchnout nejdříve co nejdál dozadu a pak zpět. Cítila vzrušení, které jí už nedovolilo myslet dál než na

to, jak bodne. Vnímala píchání v podbřišku, ale nedopřála si čas na to myslet. Jen nepatrný okamžik ji ochromila podivná, neznámá úzkost jako toho, kdo ještě nikdy nezabil, třebaže se zabíjením žil, dýchal, rostl. Pomíjelo to stejně rychle, pohybem ruky s nožem, jako chvění, které ji mohlo oslabit. Cítila, jak špice a čepel nože vnikly do jeho těla, protože si už odložil kabát a uvolnil kalhoty, neslyšně a téměř neuvěřitelně lehce. Bodla doleji, než původně zamýšlela. A také proto, že se poddůstojník začal otáčet, bodla ho k ledvinám a pak pohyb raněného těla způsobil, že se nůž v ráně, jak držela rukojeť křečovitě a silou, která už za chvíli začala ochabovat, ještě otočil.

Poddůstojník zaúpěl a zachraptěl, jak chtěl vydechnout, aniž se nadechl. Naléhavost zvuku jí připadala povědomá. Nebyl to výkřik, co se mu vydralo z prsou. Chytil se nože, aby ho vytáhl z rány, ale vzápětí rozevřel dlaně naprázdno. Padal pomalu, jako by si lehal. Rozhrnul svým tělem husté křoví před sebou. Houština se rozevřela naříkavým a skřípavým, rozlámaným šelestem a znovu se nad ním zavřela. Nůž v ráně změnil úhel polohou námořníka.

Ruka poddůstojníka se znovu pod keřem dotkla nože, ale už neměl sílu ho vytáhnout. Ještě chvíli chraptěl. Začalo pršet. Kapky padaly měkké a teplé. Park byl plný ptáků; seděli na větvích, na zemi a v křovinách. Oči námořního poddůstojníka zůstávaly rozevřeny, plné skelného překvapení, jako by se díval dovnitř i ven, s otázkou proč. Proč? Proč zrovna on? Co jí udělal? Topilo se to pomalu pod kapkami deště, když se oči námořníka začaly podobat očím slepce, kamenům ve vodě a nakonec tmě. Rozpršelo se.

Dívka s jizvou se upravila a vyšla z křoví nazpátek na cestu v parku. Na cestě k bráně nikoho nepotkala. Místní lidé měli park zakázaný a v dešti se sem asi stejně nikomu nechtělo. Připadala si podivně klidná, znovu rozdělená na dvě bytosti. Jedna z nich šla

poslušně, ve snaze zapomenout hlasy a tváře, jak jí to opakovala denně Elsie Mayerfeldová. Uvnitř byla ta druhá. Žila s ní dlouho, než ji poznala. Konečně si vybavila přesně mamčinu svatební šaty. Matka je alespoň jednou ročně protřepala, vyvětrala a uklidila.

Šel s ní taky tatínek, s poniklovanými brýlemi v polovině hřbetu nosu. Vypadal jako profesor, ačkoli byl léta jen dělník ve vodárně. Hrál na mandolínu a zpíval si *O Maria*. Říkal jí o vysokých stromech, které ohýbá vítr, a o těch nízkých, které přežívají bouře, protože nejsou tak vysoké. A pak mluvil o magnoliích a jaká je škoda, že květy umírají tak brzy. Říkala mu, aby neměl strach.

Promoklá na kost prošla bleďá dívka s jizvou vrátnicí Pražského ústavu pro rasově čisté dívky z neněmeckých území. Manšestrové šaty, převázané páskem, ji před deštěm moc neochránily.

„Už domů?“ zeptal se vrátný. Četl si v *Ostfront*. V jeho tváři se objevil úsměšek, zastřený vlídností. „Jehňatům odjakživa chyběl ze všeho nejvíc prostor, čtyři stěny a střecha nad hlavou,“ vysvětloval. „Když to nejde pod širým nebem, nejde to vůbec.“

„Odjel,“ řekla dívka s jizvou. „Do Kielu.“ Dala vrátnému svých deset marek. Rychle je schoval do kapsy, aby nezmokly.

„Škoda,“ řekl vrátný, jako by se ptal, jestli to nebolelo. Ale není nakonec bolest slávou a hrdostí žen v Německu? Usmál se jako člověk, který si dovede domyslet. Vytasil se před ní druhou krabičkou cigaret *Viktoria*. „Tak se to musí dělat, slečinko. Svět je vždycky mačkanice. Nesmíme být jako Angličani a zmeškat autobus. Nám by se to v téhle boudě nemělo stát.“ Do třetice řekl: „Za každou příležitost si musí člověk zodpovídat sám, není to snad tak?“ Zavíral za ní bránu. „Čestně,“ houkl chytrácky. „Ruka ruku meje. Ani slovo. Není pravidlo bez výjimky. *Auf Regen folgt Sonnenschein*. Po bouři přijde klid. Nikomu, nikde, nikdy.“ Zvedl své husté černé obočí.

Nahoře v pokoji si dívka s jizvou odvázala pásek. Nebyla na něm ani stopa krve. Cítila z celého svého těla jen jizvu. Vzpomněla si na nazlátlou bronzovou urnu, kterou jí tehdy ukázali v Bredovské ulici. Horký klid, který v ní vězel, stále neodcházel. Ve společenské místnosti ještě, nebo už zase, tančili. Psí dáma jim slíbila pozvat, poprvé, jako taneční partnery důstojníky *Luftwaffe* a osvětlit sál svíčkami. Snad už přišli?

Jitka Thelénová si odložila na židli nejdříve jupku, pak si svlékla sukni a zbytek svých rudých šatů. Vytáhla hřeben a začala se česat. V malé hrudi, která se klidně zvedala a klesala, necítila nic z toho, z čeho měla strach. Nemohla plakat. Vedle hrál gramofon zase *Povídky z Vídeňského lesa* od Johanna Strausse. Hlas Lale Anderse-
nové byl sametově měkký. Melodie zněla jako otevřená náruč nebo spojené ruce tanečních párů.

Ve tmě myslela Jitka Thelénová na rozmoklou, změkklou zemi, na hlasy ptáků, kteří se probudí s úsvitem, a na červy a na zemi a světlo. Představila si proti oknu magnolie, zmoklé a bílé květy jako hrdlo labutě, uprostřed a na okrajích jako krev. Mluvila v du-
chu s otcem a matkou; mrtví byli jediní, s kterými mohla mluvit. Jen mrtvým se může říct pravda.

Česala se volnými, vláčnými pohyby, které jsou vlastní dospělé ženě. Viděla bílou tmou, ve které si mohla představit krev, snad prolitou vlčicí, která prokousla hrdlo smrtelnému nepříteli. Ne-
musela spouštět zatmění a zatahovat záclony, protože nerozsví-
tila. Také si představila potopenou německou loď.

Přála si postihnout změnu, která se s ní stala. Ale nemohla. Cí-
tila svůj život jako součást deště, jako řeku nebo moře. Věděla, že
udělala, co musela udělat, aby vyplnila tajný smysl, který má život
každého člověka; i kdyby byl slabší než stéblo trávy nebo bezvý-
znamnější než zrníčko prachu. Odkud se nemůže vrátit, co nejde
vymazat. Co si může poskytnout jen sama. Cítila, že překročila
propast, hlubší, než mohla změřit svou závratí, a širší, než aby ji
překlenula pohledem. Cítila neporušitelný klid, který z ní už ne-
odejde. Dosáhla jistoty, kterou, jak tušila, už nikdy nic nevyvrátí.
Nemohla vědět, jak dlouho bude žít, co se stane, ale věděla, že požár,
který nechala za sebou, sežehl všechno, s čím by už nedokázala žít.
Tajná, potlačitelná přání těla. Byla by ráda začala nový život, kdyby

dokázala smazat svůj starý. K tomu, co se stalo, už se nevracela. Ne že by se to nestalo nebo že by to nevěděla. Bylo to něco, co už se stalo, co bylo, ale nebylo už teď. Dospěla ke konci dospívání, za kterým už začíná něco jiného.

Otevřela oči. Vlnění, proudy vod se proměnily nazpět v zařízení pokoje; skříň, stůl, postel, na které seděla. Hřeben, kterým se česala. Dům, zahradu a noc naplňovala valčíková hudba.

Připravila si suché prádlo a čisté šaty a všechno, z čeho se svlékla, hodila do koše.

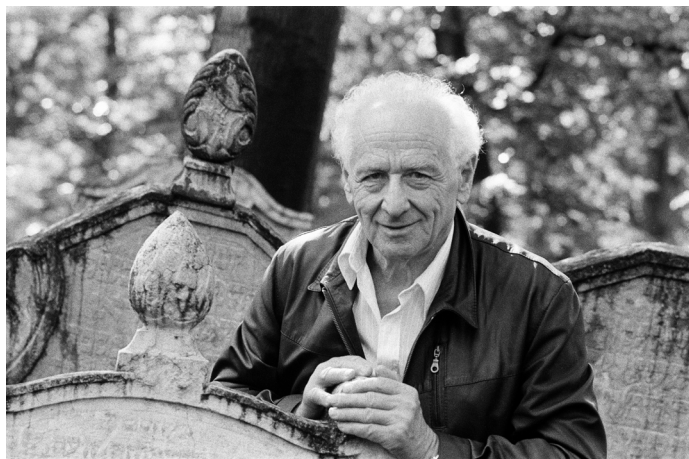
Manšestrový pásek ležel pohozen na zemi.

Ediční poznámka

V rámci přípravy textu pro naše elektronické vydání, jehož znění vychází z autorsky revidovaného samostatného, upraveného knižního vydání jedné povídky ze souboru *Neslušné sny* (jako e-knihu vydáváme též), jsme opravili pouze zjevné překlepy a plně jsme respektovali autorovo užívání velkých písmen, odrážející též mimojazykový postoj k reáliím (zejména psaní *žid*), i zvláštnosti interpunkce. Nedokážeme však rozlišit, ve kterých případech šlo o autorský záměr a ve kterých o redakční zásah v knižním vydání.

Redakce MKP

Arnošt Lustig (21. 12. 1926, Praha - 26. 2. 2011, Praha)

„Fascinuje mě židovská mravnost, podle které musí člověk dodržet dané slovo, i kdyby měl prodělat, protože to znamená, že má duši. Staří Židé věřili, že mravnost je jako pták letící nad mořem. V okamžiku, kdy přestane mávat křídly, spadne a utopí se. Slušnost si člověk nemůže našetřit ze včerejška. Musí být slušný teď, zítra, napořád, znovu a znovu.“

Arnošt Lustig

Prozaik, scenárista, novinář, pedagog, který věnoval podstatnou část své tvorby holocaustu. Patří k nejvýznamnějším světovým autorům zabývajícím se tímto tématem.

Věnovat se především leitmotivu židovské masové vraždy se rozhodl po zkušenostech z koncentračních táborů Terezín, Osvětim-Birkenau a Buchenwald. V dubnu 1945 se mu povedlo utéct z transportu smrti, který mířil z Buchenwaldu do Dachau nebo

Terezína. V Praze se zúčastnil Květnového povstání. Z rodiny přežily pouze matka, sestra a sestřenice.

Po osvobození začal v Praze studovat obchodní akademii, na podzim 1945 přešel na Vysokou školu politickou a sociální, kde vystudoval novinářství. Profesionální dráhu započal v Československém rozhlasu v roce 1948 jako válečný dopisovatel z arabsko-izraelského konfliktu. V šedesátých letech patřil v Československu k nejprodávanějším autorům, jeho knížky vycházely ve více než půlmilionovém nákladu. Mezi lety 1961 a 1968 pracoval jako scenárista Filmového studia Barrandov. Filmy natočené podle jeho předloh a scénářů obdržely řadu trofejí na festivalech v Amsterdamu, Locarnu, Benátkách, Pesaru, Monte Carlu, Mannheimu, San Sebastianu. Do filmu *Obchod na korze* (1965), vůbec prvního československého filmu oceněného Oscarem (1966), napsal dialogy.

Pak strávil coby zakázaný spisovatel a scenárista přes dvacet let v emigraci, především ve Spojených státech, a za opuštění republiky ho československý komunistický režim odsoudil k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. V USA se mu dostalo cti číst vlastní tvorbu v Bílém domě i v Kongresu. Na The American University ve Washingtonu, D. C., se stal profesorem literatury, tvůrčího psaní a filmu.

Po listopadu 1989 pracoval a žil střídavě ve Washingtonu, D. C., a v Praze. Doma v Čechách postupně publikoval 23 beletristických knih a řadu knih esejů, filozofických úvah, projevů a novinových článků. Dostalo se mu mnoha poct a významných funkcí – mimo jiné byl čestným předsedou Společnosti Franze Kafky a společnosti Česká hlava, členem filmové poroty Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Stal se nositelem mezinárodní literární Ceny Franze Kafky, ceny Emmy za televizní scénář, laureátem Americké akademie umění a věd za celoživotní literární

přínos, dvojnásobným nositelem Národní židovské ceny ve Spojených státech, nositelem Ceny B'nai B'rith, byl pasován rytířem Řádu Marka Twaina. Za novelu *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou* byl navržen na nejprestižnější americkou Národní knižní cenu, kterou však nezískal, protože tou dobou ještě nebyl americkým občanem. Opakovaně byl v užším seznamu spisovatelů nominovaných na Nobelovu cenu, za celoživotní dílo byl nominován na Mezinárodní Man Bookerovu cenu i na Pulitzerovu cenu. V roce 2018 byl digitálně zrestaurovaný film *Démanty noci* uveden na Filmovém festivalu v Cannes.

V srpnu 2020 byl v Praze založen Nadační fond Arnošta Lustiga za účelem šíření a rozvíjení humanistického odkazu jeho celoživotního díla.

Lustigův mimořádný globální dopad potvrzuje i skutečnost, že sté výročí jeho narození bylo organizací UNESCO zařazeno na prestižní seznam významných jubileí připomínaných v letech 2026–2027.

Eva Lustigová
Nadační fond Arnošta Lustiga,
www.lustigfoundation.cz

19. 1. 2026

unesco

Oslavy 100. výročí narození
Arnošta Lustiga,
spisovatele (1926-2011)
ve spolupráci s UNESCO

Autoři nesou odpovědnost za výběr, prezentaci názorů a vyjádřené postoje obsažené v projektu
Festivál100, které nemusí nutně odrážet stanoviska UNESCO a nezavazují UNESCO.

Arnošt Lustig Dívka s jizvou

Jubilejní edice k 100. výročí narození Arnošta Lustiga

Úvodní slovo a medailon autora Eva Lustigová

Ex Libris Renáta Fučíková

Fotografie Petra T. Růžičková, Muzeum fotografie a moderních
obrazových médií v Jindřichově Hradci

Fotografie na obálce Veta G / Shutterstock.com

Korektura Lukáš Borčický

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 3. 4. 2026

ISBN 978-80-274-4968-2 (epub)

ISBN 978-80-274-4969-9 (pdf)

ISBN 978-80-274-4970-5 (prc)

KNIHOVNA? KNIHOVNA!

Využijte **prostor**
pro studium, setkání,
kulturu i relax.

Stahujte **e-knihy zdarma**
z e-knihovna.cz, prohlížejte
digitalizované tituly na
digitalizovane.cz.

Sledujte **videocasty**
a přednášky na
youtube.com/@knihovnaPraha.

Půjčte si obraz v Artotéce,
audioknihy, CD, film
nebo deskovou hru.

Tvořte se dřevem, papírem,
barvami, kůží i látkami.
Otevřený ateliér DOK16,
Atelier Jezerka a Kreativní
centrUM v Ústřední knihovně.

Navštivte přednášky,
koncerty, autorská čtení,
filmové projekce, akce
pro děti. Sledujte
mlp.cz/akce.

Vyzkoušejte svět
virtuální reality.
Více na mlp.cz/vr.